Ceauşescu a fost împuşcat în unanimitate !

– ultimul interviu cu Nicolae Ceauşescu – p.IV

CONVORBIRI LITERARE

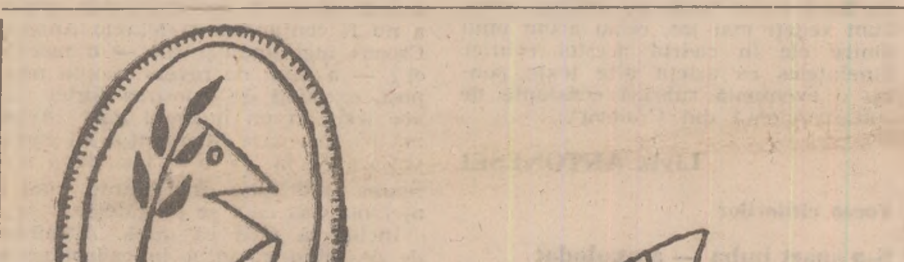
FONDAT 1867 DE „JUNIMEA"

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor din România serie nouă nr. 11 (1300) martie 1991

Menestreli la Cotroceni p.10

Uneori plec de la Parlament revoltat, trist şi chiar descurajat

Dorin Popa in dialog cu DINU PATRICIU pag. II—III

Literatura de pîrnaie (2) p.5

Formele fără fond

„In aparenţă, după statistica formelor dinafară, românii posed astăzi aproape întreaga civilizare occidentală. Avem politică şi ştiinţă, avem jurnale şi academii, avem şcoli şi literatură, avem muzee, conservatoare, avem teatre, avem chiar o constituţiune. Dar, în realitate, toate aceste sunt producţiuni moarte, pretenţii fără fundament, stafii fără trup, iluzii fără adevăr...". E pur şi simplu îngrozitor să vezi că, după o sută douăzeci şi ceva de ani, cuvintele lui Maiorescu îşi păstrează neştirbită actualitatea. Timpul pare să fi lucrat doar în favoarea altora, nu şi a noastră. Asta au reuşit să facă deceniile de dominaţie comunistă: să ne arunce îndărăt, în copilăria civilizaţiei şi democraţiei. Evenimentele din decembrie 1989 ne-au creat, o clipă, iluzia că putem şterge cu buretele neagra pată a totalitarismului, reînnodînd firul rupt cu brutalitate al existenţei noastre interbelice. N-am băgat de seamă că societatea românească se compune, în covîrşitoarea ei majoritate, din insi complet străini de acest trecut. Născuţi, crescuţi şi educaţi de comunişti, lipsindu-le deci pînă şi umbra unui teren de comparaţie, nu au cum şti încotro să năzuiască. Deprinşi a se supune, libertatea obţinută peste noapte nu doar că li se pare inutilă, dar îi încurcă, le tulbură obişnuinţele. Simpli executanţi încă din faza prenatală, povara unei vieţi pe cont propriu li se pare strivitoare. Libertatea se confundă pentru ei cu minimele condiţii de supravieţuire: hrană şi adăpost. Dacă ele există, atunci se simt liberi. De aceea li se şi par absurde cererile minorităţii de intelectuali, doritoare de libertate adevărată. Ce tot caută nod în papură şi intelectualii ăştia? Ce tot cîrtesc şi strîmbă din nas? De ce tot înjură guvernul şi pe domnul Iliescu ? Doar le-au dat atîtea ! Avem parlament bicameral? Avem ! S-au înfiinţat peste două sute de partide ? S-au ! A fost desfiinţată securitatea ? A fost ! Am trecut la economia de piaţă ? Am trecut ! Se redă pămîntul vechilor proprietari ? Se ! E liberă presa ? Este ! Şi atunci, ce-i mai nemulţumeşte ? Unde mai văd ei pericolul comunismului? Doar partid comunist nu mai avem ! Ce nu le mai place de tot critică, protestează, destabilizează ? Ar cam fi timpul să-şi bage minţile în cap, să-şi vadă de treburi, nu să sperie lumea cu proorociri false !

Chiar aşa, ce nu le mai place intelectualilor? Păi nu le place tocmai faptul că, la prima vedere, avem de toate şi, de fapt, n-avem nimic. Nu le place depărtarea dintre aparenţă şi realitate, simulacrul de democraţie. Am spoit faţadele, am pus firme noi, însă la adăpostul lor funcţionează tot vechile structuri, împănate cu oamenii vechiului regim. Degeaba se cheamă acum fosta Mare Adunare Naţională Parlament, dacă subordonarea organismului legislativ faţă de putere e aceeaşi, dacă el e la fel de nereprezentativ ca înainte, dacă trecutul şi prezentul multora dintre membrii săi fac să roşească pînă şi lemnul băncilor ce le ocupă. Degeaba avem partide cîte sărbătorile creştineşti de peste an, dacă unul singur taie şi spînzură, aidoma răposatului Partid comunist. Ce folos că a fost desfiin-

(continuare în pag. 2)

Al. DOBRESCU

Vîndut ungurilor!

Am crezut întotdeauna că țăranul pe care zorii îl găsesc muncind ogorul este infinit mai patriot decît profesionistul patriotismului, fie acesta parlamentar, ziarist ori activist cultural. Am crezut mereu că acel „Spirit ofensiv al românității" de care vorbea cîndva Nae Ionescu poate deveni realitate dacă se întrupează din fapte, dar rămîne apă de ploaie dacă operează exclusiv în regim de cuvinte (fie și cu meșteșug potrivite).

Se înțelege atunci, că am rămas cu totul rece la „ofensiva românismului" declanșată pe toate fronturile de o vreme, mai cu seamă că sub firme care îți iau ochii („România Mare", „Vatra Românească" etc.) colcăie o faună de o ireproșabilă detestabilitate. Se întîmplă însă ca această febrilă campanie să mă găsească pe picior greșit; căci vectorul ei statornic este ungurimea, or eu sunt demultișor vîndut ungurilor.

Există, știu bine, mai multe modalități de a te vinde altui neam decît celui căruia aparții prin sînge și limbă. Voi expune doar pe aceea în care m-am vîndut eu (fără să-mi propun și chiar fără să știu).

Adolescent fiind, am participat, ca echipier al reprezentativei de handbal a Iașului, la o „spartachiadă" desfășurată în comunele Frasin și Vama. Am stat la Vama cinci zile, timp în care am legat o memorabilă prietenie cu un ungur din Tg. Mureș, Atila. Ajuns sub arme am trăit un an jumate într-o comunitate cu mulți unguri, cu care m-am înțeles perfect și cărora le păstrez emoționante amintiri: Naghi Geza și Zoltan Varga din Tg. Mureș, Varodi din Oradea, Barany din Satu Mare... Mai apoi, pregătindu-mi doctoratul în Biblioteca Academiei, am petrecut mult timp cu Loți și Maister de la Universitatea clujeană, pe care nu i-am mai văzut de atunci, dar de care îmi amintesc cu multă plăcere. Prin '80 am colaborat strîns, la elaborarea unui dicționar de marketing, cu Almos Vorzsak, distins universitar de la Cluj. În prima echipă a „Opiniei studențești" am avut coleg pe talentatul fotoreporter Istvan Plajos, plecat acum la Tg. Mureș. Cunosc, de asemenea, mai mulți unguri care locuiesc în Iași: pictorul Jenö Bartoș, cercetătorul Ferentz Denes de la „Petru Poni", universitarul Szolontay de la politehnică, arhitectul Balogh; mă înțeleg foarte bine cu ei, pot spune chiar că suntem prieteni. Toți aceștia, de la Atila la Balogh, mi-au inspirat încredere, m-au impresionat prin caracterul și loialitatea lor.

Documentîndu-mă pentru scrierea unei cărți despre arta populară, am bătut la picior și Ardealul; peste tot am fost bine primit chiar și în localități ce mi s-au părut locuite exclusiv de unguri, precum Corund și Tabarei (singura mitocănie — o pană de cauciuc, pentru care mi s-a cerut de patru ori mai mult decît era normal — mi-a rezervat-o un român din Borșa).

Urmărind (sporadic, recunosc) intervențiile scrise și televizate pe tema tensiunii româno-maghiare, m-a frapat contrastul dintre arțagul manifest al „patrioților" români (uneori, chiar la nivelul cel mai de sus) și spiritul conciliant al maghiarilor. Nu pot uita apariția (la emisiunea maghiară a RTV) a lui Domocos Geza la finele lui august, cînd „patrioții" noștri se străduiau din răsputeri să excite instinctele grobiene, în vederea unei revanșe pentru cele petrecute cu o jumătate de secol în urmă. Nu am auzit o altă pledoarie pentru conviețuire civilizată care să mă miște mai mult ca aceea a lui Domocos Geza, căruia „patrioții noștri" îi spun „șef de brigadă teroristă". Inteligent și manierat în strădaniile sale de a dezamorsa falsele conflicte (care, din păcate, uneori devin reale!) mi-a apărut și Zoltan Boros, ai cărui colaboratori mențin, în ciuda provocărilor pe care și savanta doctor inginer le numea „ordinare" o lăudabilă notă de bună-creștere.

De bună seamă, nu am nici un fel de îndoieli că și ungurii au cevete-urile lor (iar asta nu numai la noi, ci și în Ungaria sau pe unde mai trăiesc ei). Cum nu mi-a fost dat să cunosc nici unul dintre aceștia, sfînta teorie a probabilității mă îndrituiește să cred că numărul lor este insignifiant. Cu riscul de a mă pomeni cu geamurile casei sparte, cutez să afirm chiar că raportul între cetățenii stimabili și cevete-uri nu ne este favorabil nouă, românilor. Dar, poate că experiența mea directă nu are gradul de relevanță pe care mi-l închipui eu. Oricum, fapt este că, spre a ieși — vorba lui Edgar Morin — din preistorie, singura soluție este să „ne vindem" reciproc, românii și ungurii.

*

Ideea acestei duble „vînzări" mă obsedează de multă vreme. Am ezitat însă să o fac publică pentru că, cu totul și cu totul de neînțeles pentru mine pornirea contra ungurilor am remarcat-o și la unii dintre intelectualii noștri de certă ținută. Poate că le-a fost dat să cunoască doar unguri de o anumită factură, dar — dumnezeule — de unde și pînă unde la așa intelectuali spaima de „pericolul unguresc"?

D. N. ZAHARIA

Convorbiri cu cititorii

■ **Ioan Vornicu**, Timișoara. Mulțumim pentru noua scrisoare. Sînteți cel mai credincios corespondent al nostru. În ce privește problema difuzării, îmi permit să citez: „S.R. Ieșean (evit confuziile): Unde se duc revistele? Cu așa difuzare falimentați. Și cu poștalionul emilian tot ajungeau la Timișoara". Eu nu știu care S.R.I. este de vină, dar cu așa difuzare chiar falimentăm. A propos, nu știți un difuzor particular serios la Timișoara?

■ **Nicolae Coande**, Craiova. Mulțumim pentru cuvintele frumoase pe care le găsiți pentru revista noastră. Sperăm să le merităm și în continuare. Cît privește propunerea („Aș dori să devin colaboratorul dumneavoastră la Craiova, dacă așa ceva vă tentează..."), răspunsul nostru este: „s-a făcut". Mi-au plăcut toate cele trei texte și-mi pare rău că nu le pot publica pe toate, fiind axate toate pe aceeași temă. Cum vedeți mai jos, reiau acum unul dintre ele în cadrul acestei rubrici. Bineînțeles că aștept alte texte pentru o eventuală rubrică constantă de „corespondență din Craiova".

Liviu ANTONESEI

Vocea cititorilor

S-a spart buba — a explodat mămăliga

Aseară, 24 februarie, „mămăliga de pe masă" a explodat! Marin Sorescu a fost contestat — era timpul — de toți cei șase redactori ai revistei pe care, cu mînă de fier (nu cu labă de zeu, cum ar fi zis Nichita), o conducea de ani buni. O clipă am crezut că protestul celor șase (helas! „scrisoarea celor șase") viza intervenția calomnioasă, defetistă de la TV. Dar nu: bubele mai vechi s-au spart zilele astea — organismul era bolnav și numai astfel se putea vindeca.

Că Sorescu era un mic tiran la „Ramuri" o știam de mult timp. Mă gîndeam că subordonații lui n-au să aibă niciodată curajul să-l recuze. Ar fi fost prea de tot: pe un laureat al premiului Herder! Adică egalul lui E. Barbu care este — n-o știați? —, potrivit unui scribălău furios de la fițuica locală „Independentul", „veritabilă stîncă a prozei noastre contemporane". Celebra apoftegmă a fost lansată într-un articol cu titlul bombastic „**Cazul Marin Sorescu — sau pe cine nu lași să moară nu te lasă să trăiești.**

Și iată, minunea s-a produs. Nu ajunge să fii scriitor important ca să conduci — chiar prin telecomandă, cum obișnuia s-o facă — o revistă și chiar și o editură (în treacăt fie spus de al cărei nume Mircea Dinescu nici nu-și mai aducea aminte, atît de distinct profilată este ea...).

Pe scurt: Sorescu a amenințat pe cei șase cu concedierea, cei șase nu-l mai vor, M. Dinescu pus să arbitreze e în grea dilemă. Sorescu, Sorescu, dar ei sînt totuși șase și știu ce spun. Scăpară de Comitetul de Cultură și dădură peste marele cenzor. De fapt, Marele Cenzor, dar mi-a fost inițial teamă să scriu cu majuscule pentru a nu fi confundat cu Marele Anonim. Cronos înghițindu-și fiii — o meritau ei? — a uitat de revers: copiii nesupuși, excedați de folosirea forței nu-l vor ierta la un moment dat. Acum, mă întreb: oare intervenția lui carnavalescă de la TV o fi fost după scrisoarea celor șase sau înainte, cînd el nici nu visa ce i se pregătește?

Înclin să cred că după. Altminteri de ce luînd cuvîntul în cadrul acelui **Grup de reflexie** n-a fost, totuși, alături de cei cinci care au discutat împreună, ci s-a situat separat? S-a putut observa surescitarea lui, ca să nu zic furia, și tocmai asta m-a frapat imediat. De obicei, este molcom, hîtru. Proverbialul său spirit a luat însă atunci foc și luarea de cuvînt s-a transformat în diatribă.

Cineva turnase gaz peste foc și iată unde s-a ajuns.

S-a ajuns unde trebuia să se ajungă.

„Ilie Năstase al poeziei românești", cum l-a gratulat un critic, cu un umor cam îndoielnic, a capotat în propriul fief. De unde îndreptățirea aserțiunii a tot mai multor cronicari sportivi: este mai greu să joci acasă decît în deplasare.

Nicolae COANDE

Formele fără fond

(urmare din pag. 1)

țată Securitatea, nu și securiștii, care, infiltrați pretutindeni, lucrează cu neschimbată osîrdie, înregistrîndu-se convorbirile, cotrobăindu-ne corespondența, punînd la cale diversiuni, lansînd zvonuri alarmiste, reactivîndu-și vechii informatori și recrutînd alții noi! Ce folos că avem un guvern tînăr, de „tehnocrați" — cum le place să fie numiți, dacă deciziile sale sînt la pura discreție a fostei birocrații comuniste și a noilor „revoluționari" puși pe căpătuială, dacă funcțiile de conducere, puțină vreme eligibile pe criterii de competență și moralitate, sînt iarăși ocupate de cei contestați îndată după 22 decembrie. Degeaba ne declarăm stat de drept, dacă puterea judecătorească stă smirnă în fața puterii executive, dacă administrația din teritoriu e cea dintîi care nesocotește legile, dacă cetățeanul e nevoit să suporte nedreptatea și să tacă, pentru că, de vorbește, tot nu-l ia nimeni în seamă! Degeaba zicem că am trecut la economia de piață, că am liberalizat prețurile și am înființat societăți pe acțiuni, dacă piața continuă să fie goală, oamenii n-au ce mînca și ce îmbrăca, iar bișnițarii devin milioari! Ce folos că e presa liberă, dacă **politica prețurilor a transformat gazetele în obiecte de lux, dacă grozăviile dezvăluite în ziare cu probe nu clintesc din scaune nici măcar primarii comunali, darmite parlamentarii plini de păcate, dacă jurnaliștii sînt molestați de poliție și amenințați cu pușcăria!** Ce folos că apar cărți, dacă ele sînt inaccesibile imensei majorități a populației! Ce folos că am înființat atîtea universități, de stat și particulare, dacă ele funcționează tot după tipicul școlii comuniste, pe baza acelorași programe, însuflețite de aceiași dascăli! Ce folos că Partidul comunist nu mai există, dacă nomenclatura lui ne călăuzește pe mai departe, împingîndu-ne spre democrația originală cu aceeași fermitate cu care, ieri, ne îndruma spre comunism, visul de aur al omenirii!

Am preluat formele vieții occidentale și le-am umplut cu ce aveam la îndemînă: ucigătoarea zestre comunistă. Gîndim la fel ca înainte, ne purtăm la fel ca înainte, supraviețuim ca înainte. Însă ne-am schimbat hainele și ne-am primenit, pe ici, pe colo, vocabularul. Rostim tot vechile idei, numai că în alte cuvinte. Și zîmbim, „stafii fără trup, iluzii fără adevăr", doar-doar vom convinge pe cineva că am devenit europeni!

O instituţie de care avem nevoie

Agenţia Naţională pentru Privatizare s-a infiinţat prin hotărîrea Guvernului 823 din 25.07.1990 şi este un departament subordonat acestuia care are ca principală atribuţiune transformarea formelor de proprietate şi dezetatizarea, în care scop elaborează în baza legii metodologii şi proceduri necesare procesului de dezetatizare, şi în acelaşi timp de orientare, creare şi dezvoltare a întreprinderilor mici şi mijlocii.

Agenţia mai stabileşte în colaborare cu organisme guvernamentale, cu asociaţiile de producători şi Camera de Comerţ — deci joacă un rol de mediere — modalităţi şi mijloace de realizare a privatizării unităţilor economice. Stabileşte modalităţi sau proceduri de realizare a asocierii dintre întreprinderile mici şi mijlocii organizate pe bază privată şi întreprinderi publice, în vederea realizării în comun a unor produse sau servicii în condiţii de eficienţă economică adecvată. Acordă asistenţă economică sau juridică, tehnică şi managerială în efectuarea acţiunilor de privatizare, la nivelul tuturor agenţilor economici, şi privaţi şi de stat.

Elaborează strategia de dezvoltare a întreprinderilor mici şi mijlocii, a distribuţiei teritoriale a acestora, în funcţie de nevoile regionale şi naţionale. Cooperează cu Ministerul Muncii şi Protecţiei Sociale şi Ministerul Învăţămîntului şi Ştiinţei, precum şi cu organisme guvernamentale la elaborarea programelor de pregătire a managerilor prin organizarea de cursuri de pregătire atît în ţară cît şi în străinătate.

Explorează domenii noi de afaceri pe piaţa internă şi internaţională, colaborează cu Agenţia română pentru promovarea investiţiilor şi a asistenţei economice din străinătate, pentru mobilizarea, orientarea şi utilizarea surselor financiare externe, elaborează studii de marketing, şi în sfîrşit organizează agenţii teritoriale, ale căror competenţe sînt stabilite în statutul Agenţiei Naţionale.

In ceea ce priveşte agenţiile teritoriale, iniţial s-a avut în primul rînd în vedere colaborarea cu prefecturile, cu primăriile şi cu unităţile economice departamentale, în vederea implementării strategiei de privatizare şi de transmitere a tuturor informaţiilor pentru trecerea la economia de piaţă şi trecerea unităţilor la forma de societăţi comerciale.

Una dintre activităţile Agenţiei care suscită în cel mai înalt grad interesul general este pregătirea, organizarea şi coordonarea activităţii de transfer a acţiunilor sau părţilor sociale, care presupune inventarierea titlurilor de valori, distribuirea, împreună cu Prefecturile, a înscrisurilor nominative către cetăţeni. Agenţia organizează negocierea şi transmiterea înscrisurilor nominative de valoare şi informează Centrala de la Bucureşti în această privinţă.

Cum se negociază înscrisurile de valoare

Radu Andriescu: Aş dori să încep dialogul nostru pornind de la problema negocierii înscrisurilor de valoare, care este, în momentul de faţă, extrem de fierbinte. Ce înseamnă de fapt această negociere ?

Petru Pralea: Înscrisurile, pe care le va primi orice cetăţean care are peste 18 ani, care nu a făcut puşcărie ş.a.m.d., se vor putea transmite: prin vînzare, prin donare, prin moştenire; toate aceste tranzacţii vor trece pe la noi, suportînd un regim de înregistrare. Statul nu vrea pentru moment să piardă de sub control aceste înscrisuri: dacă le dă gratuit, el vrea să ştie exact unde se duc — adică au dreptul la acele înscrisuri numai cetăţenii români, de exemplu, şi noi trebuie să-i protejăm.

R. A.: Cînd vor fi date aceste înscrisuri ?

P. P.: Conform legii 15 ar fi trebuit să se poată da începînd cu luna martie

R. A.: Şi de ce s-a întîrziat ?

P. P.: S-a întîrziat datorită faptului că societăţile comerciale nou înfiinţate, care trebuiau să ne transmită titlurile de valoare pînă la 30 la sută, nu au terminat o evaluare a bunurilor, drept pentru care noi nu ştim ce valoare trebuie să împărţim cetăţenilor

R. A.: Şi cam cînd se preconizează să se înceapă totuşi atribuirea înscrisurilor ?

P. P.: Deocamdată s-au făcut nişte calcule estimative, dar nu se poate merge hotărît pe-o anumită valoare. Pe noi ne interesează exact valoarea părţii fiecăruia dintre noi. Valoarea unui înscris va fi de cinci mii de lei, dar cîte înscrisuri va primi fiecare cetăţean încă nu se ştie.

R. A.: Înscrisurile vor putea fi negociate la bursă, ca acţiunile ?

P. P.: Nu. Aceste înscrisuri vor putea fi, după un timp, negociate prin noi, cum v-am spus. Urmează ca, începînd din septembrie, societăţile comerciale să poată ieşi cu acţiuni la vînzare, la bursă. Concomitent, aceste titluri de valoare se pot schimba pe acţiuni, la diverse societăţi comerciale, în funcţie de preferinţa fiecăruia.

R. A.: Deci societăţile anonime pe acţiuni, S.A.-urile, au înscrisuri, sau acţiuni, îşi justifică numele în momentul de faţă ?

P. P.: Ele vor avea acţiuni, care vor fi negociate prin bursă. De altfel s-a luat deja iniţiativa înfiinţării unei burse de către Banca Naţională. 70 la sută dintre acţiuni le vor negocia prin bursă, iar 30 la sută le vor ceda populaţiei, prin aceste înscrisuri. Fiecare va putea ulterior, dacă va dori, să meargă la o societate comercială şi să schimbe aceste înscrisuri — sau numai o parte din ele — pe acţiuni. Înscrisurile vor fi nişte hîrtii de valoare cu care nu vei putea cumpăra altceva decît acţiuni la societăţile comerciale.

Mihai Bărbulescu: Dar ele pot fi negociate şi ca atare, ca înscrisuri de valoare. Deci poţi ori să cumperi acţiuni la o societate comercială pe acţiuni, ori să negociezi cu un potenţial cumpărător — sau în calitate de cumpărător, după caz — aceste înscrisuri de valoare. Să zicem că eu vreau să cumpăr înscrisuri de valoare şi atunci le cumpăr de la tine, la un preţ care va fi cel al pieţei

R. A.: Deci înscrisurile de valoare vor putea circula paralel cu acţiunile ?

P. P.: E posibil să circule la un moment dat paralel cu acţiunile, pentru că vor fi cetăţeni care nu se vor grăbi imediat să le transforme în acţiuni.

M. B.: Să zicem că vei primi un număr de înscrisuri de valoare, în valoare nominală de cinci mii de lei fiecare. Că vor fi două asemenea înscrisuri, că vor fi douăzeci, asta se va stabili în momentul în care se va calcula exact patrimoniul. Cu cele N înscrisuri de valoare tu, ca persoană, poţi să obţii direct bani pe ele, vînzîndu-mi-le mie, alt cetăţean. Eu sînt de acord să cumpăr înscrisuri de valoare. Tu eşti de acord să vinzi. Eu poate-ţi dau cinci mii de lei pe ele, valoarea nominală, dar poate dacă cererea de vînzare-i mai mare, eu nu-ţi mai dau cinci mii de lei, eu ţi le cumpăr cu două mii de lei. Deci valoarea lor de cumpărare poate să scadă sau să crească, în funcţie de piaţă. La rîndul meu, ca deţinător de înscrisuri de valoare, pot, dacă nu doresc să le vînd ca atare, contra bani, să cumpăr cu ele acţiuni, la valoarea nominală a acţiunilor. Deci: dacă acţiunea are valoarea nominală de o mie de lei, cu înscrisul cu valoare nominală de cinci mii de lei eu cumpăr cinci acţiuni, indiferent dacă eu am cumpărat înscrisul cu doar o mie de lei. Şi asta indiferent cît este cota la bursă a acţiunilor şi indiferent cît este cota pe piaţă a înscrisurilor de valoare.

Cu ajutorul nostru se constată reacţia la legi

R. A.: Spuneaţi că Agenţia naţională pentru privatizare propune cadrul normativ...

P. P. Are iniţiativă legislativă.

R. A.: Da. Sînt consultate şi agenţiile teritoriale în acest sens ?

P. P.: Da, am fost consultaţi cu privire la elaborarea strategiei privatizării.

M. B.: Unul din rolurile care este prevăzut în sarcinile Agenţiei Naţionale pentru filialele teritoriale este şi acela de feed-back. Deci cu ajutorul nostru se constată reacţia la legi

R. A.: Reacţia la legi, sau la proiectele de legi ?

M. B.: La legi.

R. A.: Pentru că, în fond, odată legea promulgată, nu se mai poate face mare lucru, chiar dacă reacţia la respectiva lege nu ar fi tocmai favorabilă.

P. P.: Uneori şi reacţia la proiecte a fost analizată.

R. A. Aveţi un caz concret în care un proiect a fost înaintat, iar ulterior, prin reacţia pe care aţi notat-o dumneavoastră la particulari, la întreprinzători, a fost modificat într-un fel sau altul proiectul respectiv ?

M. B.: Nu poţi să spui dacă este un caz concret pentru că... informaţiile nu se adună numai de la Iaşi, noi nu avem de unde să ştim care a fost pretextul unor modificări. Dacă este deci vorba de o reacţie la date venite de la Iaşi sau din altă parte.

R. A.: Şi atunci feed-back-ul acesta cum funcţionează cînd este vorba de o lege care a fost promulgată ?

M. B.: Ea poate să provoace diverse reacţii care nu au fost sesizate înainte.

R. A.: Dar legea rămîne.

M. B.: Legea poate fi modificată la un moment dat.

R. A.: Dar nu s-a întîmplat încă pînă acum aşa ceva.

M. B.: Nu, sau nu avem noi cunoştinţă.

P. P.: Primul act care a fost iniţiat de Agenţia naţională pentru privatizare a fost hotărîrea...

M. B.: Ba da, putem da un exemplu. Decretul lege 54, care a fost dat, s-a văzut că nu este cel mai bun lucru.

Concesionarea, prima măsură de a da în exploatare bunuri ale statului

P. P. Dar primul act iniţiat de Agenţia Naţională pentru Privatizare n-a fost acesta, ci hotărîrea 1928 privind metodologia de concesionare, închiriere şi locaţie de gestiune. Acest act a fost iniţiat exclusiv de instituţia noastră. Deşi am fost criticaţi la un moment dat, chiar în faza de aprobare, de primul ministru, iniţiativa legislativă a Agenţiei s-a dovedit destul de viabilă şi prin urmare a ieşit hotărîrea, cu greu, chinuită, toată lumea aştepta să iasă... A ieşit, însă în momentul de faţă există mai multe solicitări din partea celor care doresc să primească mijloace în concesiune, închiriere sau locaţie de gestiune şi mai puţin interes de la cei care ar trebui să iniţieze ei trans terea în administrare a unor bunuri.

Ilustraţii de Constantin CIOSU

R. A.: Cum funcţionează sistemul de mediere dintre Guvern şi particulari, pe care o asigură agenţia dvs. ?

M. B.: Poate funcţiona în domeniul concesiunilor. Sînt două posibilităţi ca bunuri ale statului să treacă în exploatarea particularului. Una este ca proprietarul acelui bun — fie statul fie o regie autonomă, care înseamnă de fapt tot o proprietate colectivă — să aibe o iniţiativă în acest sens. Dar se poate şi ca un particular să dorească şi să dovedească faptul că poate exploata mai bine acel bun. Aici intervine Agenţia Naţională de Privatizare, unde respectivul particular poate face dovada, printr-un studiu tehnico-economic, că el poate să exploateze mai bine bunul acesta. Atunci noi intervenim la agent, iar dacă agentul economic nu este de acord, la Guvern, pentru ca acest bun să treacă în exploatarea particularului.

R. A.: Au fost cazuri concrete de genul acesta ?

M. B.: Nu încă, pentru că acest proces nu a demarat efectiv, de-abia s-au elaborat legile.

P. P.: Mai sînt unităţi care nici nu s-au transformat încă în regii autonome.

M. B.: De aceea nici nu se ştie încă exact patrimoniul care va fi împărţit la populaţie.

R. A.: Dar lumea care vine la dumneavoastră, la biroul pentru relaţii cu publicul care este în cealaltă aripă a...

M. B.: Noi nu avem nici o legătură cu cealaltă aripă a Casei pătrate, birourile noastre sînt aici.

R. A.: Înseamnă că nu ştia poliţistul de la intrare ce păzeşte, m-a trimis la o uşă spunînd că ţine tot de biroul teritorial al Agenţiei pentru privatizare.

M. B.: Este un cu totul alt organism...

P. P.: Este Comisia pentru libera iniţiativă a Prefecturii, care se ocupă cu eliberarea autorizaţiilor de mici meseriaşi.

R. A.: Aceasta era o problemă pe care doream s-o lămurim: dumneavoastră vă ocupaţi atît cu procesul de privatizare a agenţilor care aparţin statului cît şi cu particularii care şi-au deschis sau doresc să-şi deschidă un mic comerţ ?

Iniţial noi am fost implicaţi în privatizarea mică şi-n dezvoltarea acestor unităţi mici private, cu acele acorduri care se dădeau de către A.N.P., acorduri de principiu privind desfăşurarea unei activităţi. Legea 31, intrată în vigoare la 17 decembrie 1990, a stabilit că întreprinderile şi asociaţiile lucrative îşi vor încheia activitatea în şase luni şi se vor transforma în societăţi comerciale — care sînt avizate şi autorizate prin filiera notariat — judecătorie — registru de comerţ — administraţie financiară. Deci noi nu mai sîntem implicaţi direct în autorizare, avizare de principiu ş.a.m.d.

R. A.: Dar în momentul în care întreprinderile mici şi asociaţiile lucrative vor deveni societăţi pe acţiuni, veţi fi implicaţi ?

P. P.: Numai în măsura în care vom fi solicitaţi, privind activitatea de consultanţă, privind eventualele îndrumări metodologice.

M. B.: Şi privind activitatea de concesionare, care este foarte importantă. Asta este de fapt prima măsură de a da în exploatare bunuri ale statului.

R. A.: Cum se realizează colaborarea cu prefecturile a agenţiilor teritoriale ?

M. B.: Numai în domeniul concesionărilor.

P. P.: Privită din punctul de vedere al atribuţiilor Agenţiei pentru privatizare, această colaborare nu prea s-a derulat.

R. A.: De ce ?

P. P.: În primul rînd deci, vizînd concesionarea, Prefectura nu a concesionat nimic din patrimoniul unităţilor subordonate

M. B.: Procesul acesta a demarat la Bucureşti.

R. A.: Şi cînd credeţi că ar putea începe ceva similar la Iaşi ?

M. B.: Prefectura ar fi cea mai în măsură să răspundă, ea trebuie să şi inventarieze spaţiile.

Radu ANDRIESCU

Către un „anonim"

Cineva care pretinde a mă şti şi a-mi cunoaşte chiar familia mi-a scris de curînd ca să mă certe (eufemism necesar !) pentru nişte reflecţii împărtăşite publicului. la „provocarea" unui ziarist, în revista „22". Cum nu semnează scrisoarea, ascunzîndu-se după nişte „colegi de şcoală" (expresia „un grup de tovarăşi" fiind prea compromisă) îmi închipui că nici nu e vorba de o persoană, una al cărei nume să garanteze ontologic şi moral misiva trimisă, ci de o stare de spirit care a găsit în felul acesta un canal, un biet canal anonim către mine. Asemenea scrisori am mai primit, destule ca indiciu sigur al unei stări de spirit. Cum să te porţi cu ele ? Dacă ar fi exprimat pur şi simplu un dezacord pe o temă sau alta nu era motiv de răspuns. E dreptul oricui să aibă alte opinii. Dar ele emană, repet, dintr-o stare de spirit, al cărei sens patologic îmi pare neîndoios. Altfel, de ce s-ar eschiva emitentul de la obligaţia semnăturii ? De ce să se ascundă ? Tocmai de aceea caut să răspund, acum, încredinţat că societatea în care trăim e încă bolnavă şi că nu se poate închipui o vindecare a ei înainte de a se conştientiza situaţia Presa culturală, cel puţin în momentul de faţă, are şi acest rol, dacă nu mai ales acest rol. Fără un bun diagnostic nu se poate aştepta o cură adecvată. Regula aceasta e valabilă nu doar în medicină, ci şi pentru o situaţie de patologie socială ca aceea prin care trecem. Deprinsă cu o dictatură ce-i interzicea libera iniţiativă, responsabilitatea gestului diferenţial, gîndirea personală, lumea noastră s-a văzut brusc în situaţia de a regîndi totul, de a risca iniţiative, de a răspunde pentru ceea ce a întreprins. Cum să nu ezite ? Cum să nu încline, la o adică, pentru o soluţie de „linişte". adică de continuitate pe linia unui sistem care o scutise de riscul gîndirii proprii ? „Liniştea noastră" nu e o sintagmă neutră, cum pare, ci un apel la continuitate de dragul comodităţii întru nemuncă şi neangajare socială. Un duh paternalist, venind din adîncurile istoriei, dar ajuns anihilant, pustiitor în ultimele decenii, ne-a lipsit de acea elită (să luăm termenul fără nici o prejudecată) capabilă a se opune coerent şi tenace tăvălugului totalitar. Nu cred să existe un rău mai mare, produs de regimul comunist, decît această reducţie grosolană a individului la rolul de instrument, de cifră statistică, de „capital" veşnic convertibil, după voinţa puterii, astfel ca puterea însăşi. odată pusă la lucru, adică deţinătoare a pîrghiilor politice, coercitive, economice etc., să nu mai aibă în faţă decît „mase" manipulabile şi de aceea uşor de stăpînit. S-a produs un fenomen de atomizare, mai accentuat şi mai dramatic la noi ca oriunde în această parte de lume. Rezultatele s-au putut vedea a doua zi după răsturnarea clanului dictatorial. Cine să-i ia locul ? Cine să asigure conducerea unei economii hipercentralizate şi a atîtor instituţii deprinse a nu avea iniţiative, ci numai a răspunde la „indicaţii", cu atît mai de preţ cu cît erau mai aberante ? S-a emis pe loc teza „vidului de putere", pentru a se justifica brusca investitură a celor care, aşteptînd demult în tindă, s-au înfiinţat primii la noul festin al puterii. S-a pretins că alţii nu existau. Mitul competenţei era la îndemînă pentru a justifica tipul de selecţie operată în faza de organizare a noului regim. Cine altul putea fi competent decît cel care mai lucrase în conducere ? Nu interesa „ce fel de conducere", cu atît mai puţin rezultatul catastrofal pe care ea l-a produs de-a lungul anilor. Interesa „afinitatea" de grup, garanţia participării „neabătute" la noul curs şi discurs al puterii. „Incompatibilităţile" din prima etapă s-au vadit repede şi au fost eliminate, într-un fel sau altul, după caz, destul de curînd. Din fosta dizidenţă anticomunistă nu cred să mai existe un nume reprezentativ în „conducerea superioară". Acolo nu se puteau menţine decît cei cu interese destul de solidare pentru a evita orice risc. **Qui se semble..** Aceasta pare să fie şi forţa şi slăbiciunea echipei care gestionează acum „puterea" la „nivel înalt". Forţă, deoarece se poate asigura astfel o anume eficienţă a gestiunii, tocmai acea eficienţă pe care Occidentul mizează, dacă nu mă înşel, de la un timp. Slăbiciune, fiindcă bănuiala de criptocomunism s-a putut înfiripa instantaneu, declanşînd reacţii contestatare, mai ales din partea tineretului şi a intelectualităţii, categorii sociale mai dispuse la radicalism decît altele. Tinerii, îndeosebi, făcuseră Revoluţia, ei s-au ridicat mai apoi spre a-i apăra idealurile, oricît de firav închegate atunci, în Decembrie, ei au devenit garanţii fireşti ai schimbării. Ei şi o parte din profesioniştii condeiului. Toţi au fost, de aceea, stigmatizaţi de instrumentele puterii cu epitete infamante, reduşi uneori la tăcere în chip brutal, puşi sub ameninţare continuă. „Mineriadele" au ajuns o practică destul de frecventă, de vreme ce s-au produs trei în numai jumătate de an, cu intenţia clară de a reinstala frica într-o societate care abia se eliberase de teroarea ei. Ceea ce n-au putut obţine „minerii" şi era evident pentru strategii regimului e o nouă demisie a categoriilor amintite. Tineretul încă mai ţine la ideile asumate, intelectualii încă mai critică puterea. Dar a critica e un drept inalienabil, pe care orice democraţie îl garantează. Mai mult încă, democraţia are nevoie, ca să existe, de critică. Numai „democraţia originală", pe care şi-a dorit-o echipa „emanată" de Revoluţie şi pe care ideologii ei o întrevăd peste un bun număr de ani, a crezut că poate strivi în faşă orice opoziţie reală, orice critică depăşind simplul „joc de societate", menit numai a salva aparenţele în ce priveşte democraţia. **Formele** i-ar fi satisfăcut pe noii potentaţi, după cum îl satisfăceau şi pe fostul, discreţionarul dictator. Ce n-a inventat acela pentru a se putea prezenta în faţa lumii ca un **democrat ?** A dispus şi el de un **front al democraţiei şi unităţii socialiste**, care nu funcţiona însă decît la congrese şi mitinguri solmne. **Formă, nu fond !** După abolirea dictaturii, s-a ivit o situaţie ciudată : nu mai era admisibil, pe de o parte, acel divorţ scandalos între **fond** şi **formă**, iar pe de alta, mandatarii puterii se vădeau inapţi a realiza un bun raport între acei termeni. Ei au consimţit la adoptarea unui set de idei programatice, recomandîndu-se ca pluralişti şi democraţi în formă, dar au împiedicat sistematic umplerea acelor forme cu conţinuturi adecvate. Au păstrat, cu mici ajustări, vechile structuri de putere şi au descurajat pluralismul autentic. Tinerii şi intelectualii erau cel mai greu de adus la ordine. Contra lor au fost îndreptate, de aceea, toate atacurile. Nici un mijloc n-a fost ocolit, de la calomnie şi invectivă pînă la măcelul public, întreprins cu mijloace oribile şi cu motivaţii ridicole Lumea a asistat consternată, neputincioasă, la devastări de sedii politice, redacţii, lăcaşuri de cultură. Cei care au incendiat Muzeul de Artă şi Biblioteca Universităţii în Decembrie '89 nu s-au sfiit să devasteze institute de rang superior şi să le batjocorească. Iar cei care s-au opus, într-un fel sau altul, au devenit, pe rînd, ţinta unor atacuri ignobile. fie că e vorba de calomnii concertate în presă ori de molestări huliganice, menite a-i înfricoşa. Va curge multă apă pe Dîmboviţa pînă să ne putem spăla de ruşinea atacului întreprins de apărătorii „stabilităţii" neocomuniste contra unui savant şi poet ca Petru Creţia. Vina lui ? Criticase tendinţa spre totalitarism a noului regim, solidarizîndu-se cu tinerii din Piaţa Universităţii. A recidivat, scriind despre misiunea oricărui intelectual, care nu e alta decît aceea de a veghea la sănătatea spiritului naţiunii, misiune realizabilă prin diverse forme de creaţie, dar şi — în vremuri de criză — prin participare directă la viaţa din cetate. Critica intră deci în datoriile lui sociale. Cu aceasta răspund anonimului autor al scrisorii, care se arată convins că „orice ar fi în ţara asta, tot un veşnic şi îndărătnic opozanat" voi rămîne. Să dea Domnul ! Trebuie să ne dorim opozanţi, nu de dragul opoziţiei în sine, ci pentru a sili puterea să nu mai fie abuzivă, discreţionară. Şi nu va înceta să fie decît atunci cînd se va şti sub veghea continuă a spiritului critic. Cine e acum atît de interesat ca acest spirit să aţipească iarăşi ? E numele pe care preopinentul meu din misivă n-a cutezat să-l pună pe hîrtie, căci nu e al său, ca persoană, ci al unei stări de spirit şi al unui sistem

Al. ZUB

Decembrie după decembrie

Nu cred că, într-o democraţie precară ca aceea cu care Duminica Orbului ne-a blagoslovit, strategia unui oponent trebuie neapărat să se restrîngă la polemici gazetăreşti, contestări retorice, negocieri de salon.

În faţa atîtor dovezi de rea-credinţă şi de agresivitate ale unei Puteri cu vechi, binecunoscute reflexe, spun sincer că mă uit cîteodată cu jind la „modelul bulgar". Balcanici şi ei, balcanici, slavă Domnului, şi noi. Şi totuşi... Vecinii noştri suddunăreni n-or fi avînd şi ei, mă întreb, „feseniştii", lor ? Oare sîntem chiar osîndiţi să suportăm la nesfîrşit toată această farsă grotescă, în care barosani ai dejismului şi ai ceauşismului se străduiesc, unii cu neobrăzare, să facă figură de dizidenţi ? Alte măşti, aceeaşi piesă. Dacă ei au luptat, vorba vine, împotriva comunismului (cum se fălea un academician fără operă), tinerii noştri decembrişti nu şi-au dat viaţa, nici nu-i nevoie să o mai spunem, pentru neocomunism. Pentru întunericimea sa, Securitatea să înceapă iarăşi, chiar dacă mai acoperit, să-şi facă mendrele, iar nomenclaturiştii din linia a doua şi a treia să se aranjeze confortabil în posturi de conducere. De unde **fac totul** pentru a mînji, în ochii norodului credul, o imagine care se vede bine că îi stinghereşte.

Peste tot în lume, din Albania pînă în China, tinerii, studenţii sînt portdrapelul nevoii de libertate. Fără ei, carul istoriei atîtor ţări împotmolite smîrcurile unei ideologii nefaste nu s-ar fi urnit aşa curînd din loc. Sau ar fi luat un curs mult prea ocolit. În Praga Sofia, în tragic însîngeratul Tien An Men s-au ridicat superb, ca o generaţie fără teamă şi reproş. Presa de pretutindeni a omagiat cum se cuvine dîrzenia, eroismul, jertfa lor. Iară noi ?... O vreme, a funcţionat o retorică a captaţiunii, şi poate chiar a recunoştinţei. Dar numai pînă ce acest spirit revoluţionar — de care demagogia (cripto) comunistă face caz atunci cînd are interesul — a început să deranjeze. Apoi, au izbucnit puseele de „originalitate". Lucru firesc, de altfel, în fesenismul biruitor. Acelaşi tineret care, mai întîi în Timişoara (astăzi hulită de „oamenii de bine") şi apoi în cîteva oraşe din ţară, ieşise în stradă fără a-i păsa de riscuri, din furie, din exasperare, într-o euforie a gestului de sacrificiu, punînd pe fugă pe cei doi procleţi, este acum, în presa obedientă faţă de stăpînire, ocărît, denigrat, expus, după un „topos" bolşevic, oprobriului unor concetăţeni din ce în ce mai indignaţi Vezi, Doamne (expresia se poartă), aceşti nemulţumiţi „destabilizează", adică le provoacă unora un disconfort, dar mai ales — şi aici e „vina" care nu li se iartă — ameninţă prin protestele, prin „mitingăraia" lor, cum elegant se exprimă cineva, poziţiile în care s-ar părea că unii au de gînd să se fixeze

Căci, altfel, ce înseamnă a nu te clinti ? În orice caz, asta nu presupune o postură defensivă. Cît priveşte „lupta deschisă", invocată ca în refrenele proletare, să mi se dea voie să fiu neîncrezător, acest gen de confruntare pretinzînd un caracter anume, imun, dacă îmi îngăduiţi cuvîntul, la falsofilie. Calomnia şi insultă, în schimb, sînt, cum prea bine ştim şi cum vedem, arme de mult verificate. Şi atunci, dacă e să dai se rezolvă cumva ceva prin polemici gazetăreşti, contestări platonice, negocieri de salon ?

Cum poate că e normal într-o vreme a tuturor suspiciunilor, mă încearcă îndoiala. Din îndoială în îndoială se naşte pesimismul. Inerţiile, blocajele gîndirii „majorităţii" dornice (explicabil, în definitiv) de linişte nu ne îngăduie, probabil, mai mult de o perestroikă (strategie care în ţara de origine a dus la rezultatele ce se constată). Sau poate nici atît, căci „perestroika" înseamnă, la urma urmei, „transformare". De ce să ne complicăm, nu-i mai la îndemînă un pospai ? Cu alte cuvinte, încă o minciună. O minciună din lungul şir care se ţese jur-împrejurul nostru, ca pînza lipicioasă de păianjen. Cum să îndepărtăm tot acest păienjeniş ? Tăcerea, dezgustul, resemnarea celor deposedaţi, vremelnic, de iluzii nu pot împiedica un cinic să nu rîdă cu gura pînă la urechi. Ipocrizia şi duritatea — acest oximoron al Puterii — fac **front** comun, în încercarea unor tovarăşi adică reconvertiţi de a instaura acel raport de forţe care să le convină, păstrînd totodată aparenţa unor schimbări de esenţă. Ce tristeţe ! O şansă extraordinară s-a rosit şi nu se ştie o alta cînd se va ivi

Dar oare s-a irosit, într-adevăr ? În amărăciunea, nelinişetea, mînia care stăruie după acel zbuciumat sfîrşit de decembrie e codificată, poate, o speranţă.

Florin FAIFER

chacali

Portret al femeii burduf

Femeia burduf e peste tot. Iarna poartă căciulă de vulpe, cojoc santamaria, cu bordura de blană la poale, cizme. Vara, rochie. Coafură montantă, buclă pe buclă. Fixativ. Înaintează pe mijlocul străzii, alături de alte surate burduf, dă din mîini, vorbeşte, e congestionată, calcă desfăcut, pe toată talpa, navighează cu burta înainte, carenă bombată în stare să dărîme şi o grămadă de rugby. Cînd se opreşte, îşi pune mîinile în şolduri. Şoldurile sînt ca sacii de antrenament ai boxerilor. Nu tace o clipă. Vorba doamnei Regan, despre o hazeaică din Moscova : vorbeşte, vorbeşte, vorbeşte. Cînd nu e cu suratele, e cu soţul. Dacă omul nu e ofticos, e şi el tot un burduf. N-are gît, e burtos, numai buci, crăcănat. E descurcăreaţă. Face rost de orice. Se uită cu dispreţ rasial la fiinţa subnutrită şi abrutizată care trage opt ore la zece războaie. Ajunge acasă plină ca o nacelă de balon, se dezbracă şi urlă la cei mici. Bucălaţii. Nu stă o clipă. Nu tace o clipă. El citeşte România Mare. E tăcut. Măi, mutule ! îl alină ca şi-i dă una după ceafă. Femeia burduf moare după Actualităţi. Seara în care e de serviciu Roşiianu (de ce cu doi de i, mutule, vezi că nu ştii ?) glandele femeii burduf lucrează la parametrii lor maximi. Aşezată cum Buda în fotoliu, croşetează ceva, orice, şi face adnotări la Roşiianu. Cu afectivitatea suratelor ei din timpul mineriadei. Crezi că..., încearcă şi mutul, dubitativ, să intervină, crezi că... Gura ! blegule, îl spintecă ea şi burta-i tresare ca un bursuc speriat. Roşiianu anunţă tremurînd că în cîteva secunde pe ecran va apărea în faţa naţiunii însuşi mesia. Femeia burduf îşi bagă fulgerător copiii in debara, îi vîră blegului România Mare în gură şi revine în fotoliu cu tensiunea mărită. Iată-l ! O secundă, universul nu mai pulsează. Clipă, rămîi ! clamează goethean burta ei humectată.

Femeia burduf o urăşte pe femeia şarpe.

Val GHEORGHIU

cronica literară

Călătorii fantastice în real

După o atît de lungă așteptare — în 1983, manunscrisul **Radiografiei clipei** era predat editurii „Dacia“ —, Leonard Oprea are acum, în sfîrșit, ocazia să-și vadă paginile tipărite. Coșmarul înfruntărilor prelungite cu cenzura, „tîrguielile“ penibile — mai schimbă un titlu, mai taie de ici, mai renunță... —, tragicomedia protestelor ignorate, încercările disperate de a rezista distrugerii lente, de fiecare zi, teama aproape insuportabilă că numele tău ar putea să dispară fără ca nimeni să știe ce-ai încercat să scrii, toate acestea au încetat. După aproape șapte ani, **Radiografia clipei** își poate împlini menirea de carte. Propune cititorilor un prozator deja format, stăpîn pe mijloacele sale, în stare să forțeze limitele limbii și ale prozei, să inoveze cu ingenuitate și ingeniozitate, fără a lăsa impresia de contrafăcut, de artificial, de rigid. Propune o proză oarecum diferită de ce s-a publicat — să nu uităm că în '83 erau la sați „desantiștii“ ! —, care nu se mai mulțumește să rămînă la simpla, inofensiva descriere a cotidianului, la înregistrările facile ale unei pseudo-camere de luat vederi, la colajele impersonale, rezultatul (dar și sursa !) unui număr infinit de combinări. Scriitorul brașovean depășește scrierea crispată, transcrierea frînturilor de dialog și a scenelor amuzante, îmbinarea imaginilor mult prea cunoscute, etalarea bolnăvicioasă a cunoștințelor critice, căderea într-o bășcălie ieftină. Ochiul său este tentat să „radiografieze“, să străbată învelișuri banale pentru a ajunge la esență. Leonard Oprea nu este un descriptiv : dimpotrivă chiar, va încerca să se sustragă descrierii alterînd micile detalii, redescoperind un fond latent al existenței, absurd, întrezărit fugitiv în străfundul personajelor sale. Este mai curînd un colecționar de clipe-hibride pe care le pune la microscop cu o luciditate aproape insuportabilă, încercînd să vadă dincolo de ele, dincolo de materialitatea lor. **Radiografia clipei** nu mai oferă siguranța mahalalei și eliberarea prin hohote de rîs mai mult sau mai puțin grosolane, nici nu mai gîdilă plăcerea snobilor de a regăsi în paginile ei citate din criticii favoriți sau dispute pe teme la modă. Este o carte incomodă propunînd, introspecții tăioase, căderi dureroase în vidul de dincolo de privire, rătăciri halucinante, descoperiri triste ale abisurilor sufletești. Este o carte unde orice gest cunoscut poate deveni o plonjare în plin fantastic, în spațiul paradoxal al coexistenței a două lumi. Cele mai obișnuite întîmplări pot trezi zbaterile necunoscutului din noi, cele mai normale situații permit glisări în afara realului, răsturnări neașteptate de sens. Rătăcirile visului capătă coerență, în vreme ce alcătuirile logice se dezintegrează. Existența personajelor înțepenite sub privirea necruțătoare a autorului este pusă sub semnul întrebării, pe cînd dedublările, multiplicările lor imaginare apar cu destulă ușurință în spațiul prozelor. Orice pas pe străzile anonime, orice dialog sau gest nejustificat poate duce la o scindare neprevăzută a ființei, la descoperirea angoaselor ascunse cu grijă pînă atunci. Părțile întunecate ale clipelor ies acum la iveală, iraționalitatea lor devine mai importantă decît simulacru de normalitate ce-a fost păstrat cu sfințenie. Descrierea — atunci cînd apare — este îngrijorătoare : fiecare amănunt poate fi, mai tîrziu, punctul de plecare al unui nou coșmar-existență, fiecare obiect transformîndu-se într-un avertisment, o cheie pentru înțelegerea traiectoriei iraționale a prozei. Nevrozele personajelor, complexele lor, angoasele nemărturisite sînt lăsate acum la lumină, căpătînd materialitate. Se produce, progresiv (și parcă fără știrea autorului), o rupere a echilibrului iluzoriu, păstrat cu greu. Răsturnarea de sens e oricînd posibilă, orice o poate determina. Plăsmuirile bizare ale minții — ținute în întuneric — răsar la suprafață, amorfe, împrumutînd formele raționale, încît, pînă la urmă, delimitarea nu se mai poate face. Trezirea din vis-coșmar-halucinație-delir e, poate, doar căderea într-o nouă zvîrcolire. Certitudini nu mai există, totul s-a relativizat. Gîndurile ciudate ale unor personaje redevenite misterioase, nemulțumirile, isteria abia camuflată sub hainele peticite ale normalității, nebunia pe cale să explodeze distrug echilibrul prozelor, făcînd ca în spatele fiecărui cuvînt să poată fi bănuită o capcană. Modificările nu sînt imprevizibile și, totuși, se produc pe neașteptate, luînd prin surprindere personajele și cititorul. Și aceasta pentru că, inițial, proza pare să evolueze liniar, în limitele consemnării realului, devenind însă, brusc, contrariul său. Lectura este însă dusă de inerție în aceeași direcție, încercînd într-un mod cu totul nepotrivit să pună devierile de sens pe seama „figurilor“, să explice metamorfozele lumii prozelor lui Leonard Oprea prin caracterul vădit poematic al scrisului său. Se încearcă — poate dintr-un reflex de apărare — transformarea **Radiografiei clipei** într-o culegere de parabole coerente și, bineînțeles, justificabile. Însă, așteptările cititorului sînt înșelate, erupția fantasticului, necunoscutului în mijlocul banalului este de neexplicat și, mai ales, chinuitoare. „Călătoria“ inițiată este neliniștitoare și distructivă : este o cădere în zonele tulburi ale ființei, în misterul ei, dar și o descindere într-o lume care refuză orice explicație, acceptînd doar să-și prezinte materialitatea. Neliniștea se insinuează discret, fără vreo pregătire, privirea **înlăuntrul** personajelor devine o privire **dincolo** de ele, într-un spațiul absurd. Epicul a fost redus la minim, fiind înlocuit de ezitarea figurilor multiplicate în spațiul prozei și de nehotărîrea cititorului. Imaginile haotice ale reveriilor, inconsistentele deliruri sau aproape străveziile dialoguri sînt, pînă la urmă, ordonate de apariția brutală și de contestat a necunoscutului, de invazia formelor hibride aparținînd realității imaginației sau imaginarului realității. Aceasta nu înseamnă însă că s-ar oferi vreo soluție, că ar fi orientată în vreun fel lectura. Dimpotrivă : se oscilează mereu între realitatea redusă la o monotonie de nesuportat și un tărîm inexplicabil, obsedant, dar impalpabil. Pentru a se face posibilă „călătoria fantastică“ este necesară păstrarea cu orice chip a incertitudinii și a ezitării ce împiedică orice soluție rațională. Cu o măiestrie de invidiat, Leonard Oprea știe să potrivească finalurile prozelor sale scurte, astfel încît să coincidă cu momentele de maximă tensiune, cînd calmul a fost spart, cînd s-a rupt perdeaua protectoare a obișnuinței, lăsînd să se observe, pentru cîtva timp, celălalt schelet, de o altă consistență. Neliniștea care, la început, era ca o muzică în surdină, izbucnește în final, în toată splendoarea absurdității ei, recunoscînd sfîșierea, răsturnarea ordinii și orbecăirea cititorului. Momentele de criză devin din ce în ce mai evidente în final, unde n-a mai rămas nimic din aparenta siguranță a „realității“. Ca și pe coperta volumului, chipurile, cuvintele, gesturile se suprapun, se amestecă în alcătuiri noi, ciudate. Degradarea dialogului lîncezeala, reveriile dulcege, dezmățul trist și zbaterile inutile pentru a mai lăsa impresia de vitalitate dovedesc golirea de sens a ordinii care tocmai s-a prăbușit. Finalurile conștientizează criza acută, evitînd să găsească vreo soluție. Sînt țipătul saxofonului care încheie melodia fără a fi spus totuși ce trebuia spus, condamnat parcă să rămînă mut, în ciuda muzicii sale, să o ia mereu, sisific de la capăt.

Abia acum la finalul prozelor, se dovedește că sistemul de lectură care ar fi încercat să descopere și să analizeze „figurile“ era cît se poate de eronat : metaforele, comparațiile, parabolele lui Leonard Oprea erau false metafore, false parabole, false comparații. Trebuiau citite în sensul lor literal, ca semne ale fantasticului latent, ca încercări disperate de a recompune un limbaj în stare să cuprindă și să facă perceptibilă interferența dintre cele două lumi, la fel de inconsistente. Omul—marionetă care se îndoiește de sensul existenței sale este și o metaforă, dar, totodată, hibridul de carne și lemn, înspăimîntătoarea figură, golemul rătăcind pe străzi, ducînd în eroare prin asemănarea lui cu celelalte fețe. Ce e mai ușor de acceptat : visul unei marionete ce se crede un individ respectabil sau visul unui individ oarecare ce se închipuie marionetă ? Paloarea cadaverică a lui Fabio din **Geana de purpură** este un posibil indiciu al învierii sale, crucea care-i crește din piept devine la fel de materială ca și florile lui Boris Vian, născute dintr-un trup vlăguit. Distanța între limbajul metaforic și cel prozaic a fost anulată, prozele lui Leonard Oprea mizînd mereu pe o dublă lectură, pe o lectură în stare de alertă, care să le redea vioiciunea, nesiguranța și reducția.

Gabriela GAVRILIU

Diligența poștală

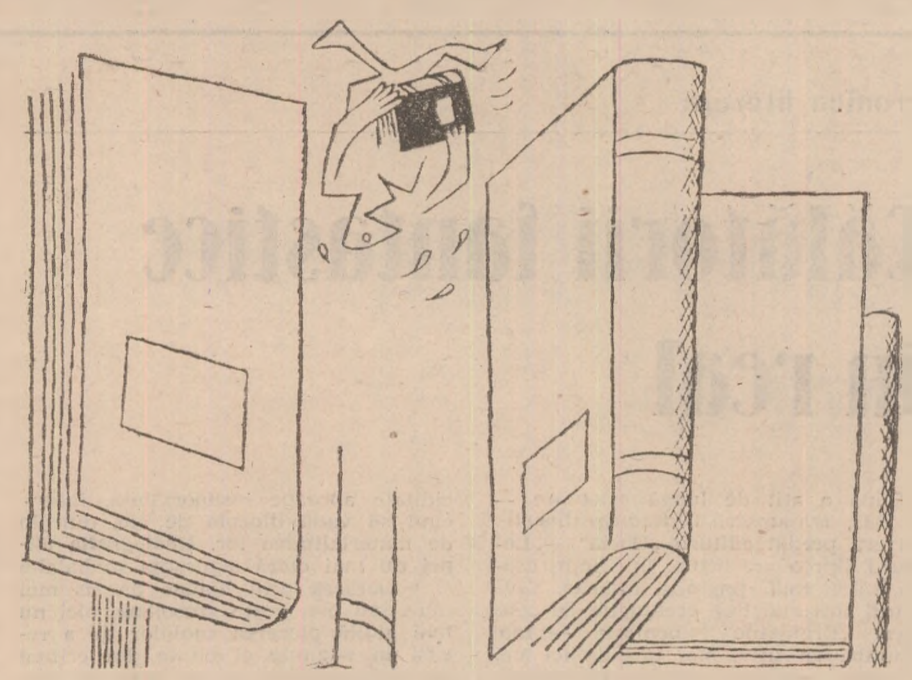
Literatura de pîrnaie (2)

Intîmplarea face ca manuscrisul adus de Mihai Avasilcăi (Iași) să fie lăsat în lipsa mea la redacție. Aș fi dorit niște explicații, o discuție mai lunguiață, să mă lămuresc de ce a fost închis, cît a stat, etc.

Promit că-l voi interoga suav cu prima ocazie spre a liniști și pe eventualii cititori. Mai ales că lucrurile devin tot mai interesante. E clar că M. V. a fost deținut de drept comun. Dar să redăm noul fragment. O ZI CALDĂ, UNA RECE : „Așa era numită izolarea sau bulăul și asta pentru că o zi mîncam și una nu mîncam. Era izolarea simplă, de la 3 la 10 zile, în care erai pedepsit numai noaptea, ziua ieșeai la muncă. Izolarea severă, cu aprobarea comandantului, putea să mai adauge 10 zile, iar dacă fapta era deosebit de gravă, Direcția Penitenciarului îți mai dădea 10 zile. Cea mai grea izolare am făcut la Pitești. Toți care am trecut prin această izolare o numeam metrou fiindcă era la subsol : 5 m sub pămînt. Cum se proceda cînd te băga la izolator ? După întocmirea raportului, făcut de supraveghetor sau un alt cadru, urma să se ducă cu el pentru a-l aproba comandantul. Dacă comandantul analiza că abaterea deținutului era deosebit de gravă, dădea ordin să fie pus în lanțuri și în teu. După aceasta, troaca venea cu raportul la cameră, te striga pe nume și ieșeai afară împreună cu țagheru, ducîndu-te la izolator. La izolator te dădea în primire la alt țagher și împreună cu ofițerul de servici îți făcea încarcerarea. Trebuia să te dezbraci de hainele cu care erai îmbrăcat pînă la pielea goală. Te întorceai cu spatele, te aplecai și sărcia ca broasca, o chestie prevăzută de țagheri să nu ai ceva în părțile dorsale (orificiu anal), cîteodată te mai punea să caști și gura. Îți aducea alte haine, categoria IV, care erau scoase din uz și trebuia să te îmbraci cu pantaloni care de multe ori aveau lipsă un crac, fără nasturi, foarte zdrențuroși, îți dădea zeghea, de asemenea și ea ruptă. Cînd primeai bocanci întotdeauna era unul 44 și altul 41 și de multe ori amîndoi pe același picior, foarte tociți și cu cuie în talpă. Care avea aprobat și zurgălăi (lanțuri), chemau un fierar tot un deținut dintre noi (de obicei prăduitor) și îți băteau lanțurile la picioare, tot el îți punea brățări (cătușe) la mîini. Cînd te punea în teu îți blestemai ziua în care te-ai născut. Ce este teul ? Teul este o bară de fier, sau putea să fie lanț, care se pune de la lanțul de la picioare pînă la mîini unde ai cătușele, dar bara de fier e foarte scurtă și trebuie să stai aplecat formînd un unghi de 90°. Izolatorul avea mai multe camere și erau pline de deținuți. Știu cazuri cînd izolarea era supraaglomerată. 60—70 de deținuți cîte 12 într-o celulă, noi o numeam cușca cu lei. Călăii care ne maltratau își băteau joc de noi și ne spuneau „leilor cu cap de muscă“, nu puteai să mîrîi nimic, te zdrobeau în bătăi. Am avut nefericirea să fiu băgat într-o cușcă de 1,70 m. pe 2,5 m. în care eram 10 deținuți, practic nu aveam cum să ne mișcăm, era vara, 30—35°, ne sufocam, stăteam în preajma ușii cu rîndul, cîte 5 minute, ca peștele, să tragem aer fiecare. Ceream apă de la țagher, crăpam de sete, dar de multe ori țagheru uita inadins să ne dea. Mi s-a întîmplat să cad în nesimțire din cauza setei, aiuram. Cei care insistau să mi se dea apă au fost puși și ei în lanțuri. Că așa era legea nescrisă : să te interesezi numai de persoana ta fără să te interesezi de altcineva. Am fost luat în colimator și brutele își făceau activitatea cu mine dîndu-mă de exemplu. Dacă se întîmpla să plec îmi legau tinicheaua de cur dîndu-mă în primire că sînt „monstru cu coarne“. Ne scotea la muncă și trebuia să săpăm un șanț de 80 lățime și 3 m. adîncime și lungimea tot înainte ca „rusu“. Zona în care săpam era mlăștinoasă, la două cazmale ieșea apa din pămînt. Ne trebuiau cizme de cauciuc, mă obliga forțat să intru în șanț, sub amenințarea bastonului. Dar situația critică era cînd ajungeam la 2 m. adîncime. Trebuia sprijiniri și nimeni nu le asigura. Cazurile de accidentări erau dese soldîndu-se cu mortăciuni. Aruncam cazmaua și lopata și mă așezam pe mal așteptînd să vină troaca. Venea nervos și mă lua la bastoane și la cele mai josnice înjurături, dar de băgat nu mă băgam neam. Mai erau și alți deținuți care luau procedeul meu zicînd că se predau, și așteptam să ne facă raport de refuz de muncă... Am executat un mandat de 7 ani, din 1969 pînă în 1976 și în acest timp mi s-au făcut 69 de rapoarte, majoritatea cu izolare severă. (va urma)

Emil BRUMARU

Principalul păcat al României de azi e lipsa de transparență

● interviu cu Gheorghe GRIGURCU ●

Cîteva clipe am avut nălucirea unui ev fericit

S-a împlinit de curînd un an de la evenimentele din decembrie. Cum a evoluat, în acest timp, destinul criticului și istoricului literar, al poetului Gheorghe Grigurcu? Cum a evoluat, de altfel, între timp, destinul scriitorilor din România ?

Intr-adevăr, s-a scurs mai bine de un an de la evenimentele însîngerate din decembrie 1989, care păreau a schimba fața lumii... Un an în care iluziile ni s-au spulberat, una cîte una, aducîndu-ne înapoi la trista realitate, din care, s-ar zice, nu mai avem scăpare. Realitate căreia i s-au adaos o sumă de noi fenomene, pe linia aceluiași **blestem** deductibil din desfășurarea ei, pe care nu-l putem anihila prin observațiile, prin comentariile noastre, oricît de la obiect, de bine intenționate, de pătrunzătoare... Și cum ne-am putea opune unei atît de masive realități, cu dimensiuni naționale, altminteri decît prin bietele noastre cuvinte? Cîteva clipe, noi, scriitorii am avut nălucirea unui ev fericit. O mirifică zare izbăvitoare ni s-a arătat prin spărtura norilor compacți, o lumină orbitoare aidoma unui fler lichid s-a prelins pînă la picioarele noastre. Dar epifania n-a durat mult. Am căzut în aceeași stare de marginalizați, de indeziralibi, tratați cu suspiciune și iritare precum niște falși profeți de către o putere lumească ce nu și-a schimbat decît însemnele exterioare ale naturii sale abuzive. Am rămas pe vechile poziții de opozanți, în ciuda marilor jertfe revoluționare și a unor schimbări incipiente care ne-au dat speranțe. Ce dovadă mai vie a dezechilibrului moral de care suferă o societate poate fi decît prăpastia dintre conducerea ei și cărturarii ei? Ce rană mai gravă decît aceasta poate înfățișa o epocă? Ce indiciu mai pregnant se poate produce în sensul unei malefice continuități a mentalității totalitare decît această monstruoasă decuplare a corpului social de capul său? Alain Besançon nota: „Ideologia se prăbușește odată cu puterea comunistă. După părerea mea puterea și limbajul puterii sînt același lucru, limbajul comunismului este puterea sa“. E oare adevărat? Poate, totuși, ideologia e mai rezistentă decît puterea politică. Ori autorul francez are întrutotul dreptate, îndemînîndu-ne a socoti că persistența, în țara noastră atît de vizibilă, atît de provocatoare, deseori, a concepțiilor și comportamentelor comuniste denotă că puterea actuală are, în bună măsură, o substanță comunistă? Înclin spre ultima interpretare.

Cui îi folosește crima ?

După atîtea schimbări fundamentale care s-au produs deja, și înaintea altora care se anunță, e inevitabil să se producă mutații de substanță și în spațiul literaturii. Deocamdată, și datorită tipografiilor, literatura e mai mai mult o... absență. E de așteptat însă ca în scurt timp lucrurile să se îndrepte. In ce sens credeți că vor avea loc aceste mutații în literatură? Vor privi ele modalități literare, vor viza ierarhii de valori care pînă mai ieri păreau intangibile ?

Incontestabil, literatura română suferă într-un fel neașteptat, extrem, urmările unor destabilizări economico-administrative. Cărțile bune apar într-un număr tot mai redus, prețurile lor fiind sporite nu rareori pînă la un nivel ca și prohibitiv. Pe fondul crizei generale, se profilează o acută criză a cărții. Un spirit pur comercial a preluat cîrma a numeroase edituri (ca să spunem lucrurilor pe nume, ar trebui să indicăm afacerismul și escrocheria), drept care speciile „nobile“, precum poezia, critica, eseul, edițiile critice, sînt amenințate cu o rapidă dispariție. E nevoie de o intervenție ecologică în domeniul apariției de carte. Aceasta necesită nu mai puțină grijă decît Delta Dunării. Deocamdată nu i se acordă nici o atenție din partea autorităților, iar deficiențele se agravează, practic, de la o zi la alta. Din ce cauză? Cred că putem descifra și aci mecanismul politic pe care l-am moștenit. Precum într-un roman polițist, se cade a ne întreba, spre a găsi vinovatul, cui îi folosește crima! Intelectualii sînt spiritele prin excelență lucide, critice, înconformiste, așadar inconfundabile. Ei n-au făcut niciodată casă bună cu dictaturile. Comunismul le-a purtat o ură viscerală, încercînd a-i asasina (adică a-i reduce la tăcere), fie propunîndu-le un pact diavolesc, fie reprimîndu-i în manierele cele mai brutale, neexcluzînd suprimarea fizică. Nu este firesc să se perpetueze, în condițiile de azi, acest reflex de ostilitate? Nu apare explicabilă ostracizarea conștiințelor care încurcă socotelile? „Conducerea superioară“ a rămas, după cum constatăm, surdă la apelurile reprezentate, chiar cu intonații patetice, ale Uniunii Scriitorilor, ale presei. Ministrul culturii, dl. Andrei Pleșu, altă dată atît de logoreic, s-a cufundat într-o muțenie de rău augur. Un gazetar al unei publicații de bună calitate e izgonit din cabinetul d-sale cu strigătele unui prestigiu ce s-a clădit, totuși, mai mult pe umilitatea surghiunului de la Tescani decît pe eclatanța rangului ministerial. Nebănuindu-l de complicitate deliberată cu proprii săi neprieteni, sîntem constrînși a semnala pasivitatea d-sale, învîrtind în mînă o demisie, o retrage la momentul oportun... menținerii în scaun, ca și cum ea n-ar fi putut avea o pluralitate de motivații, ca și cum măcar unica ei motivație, cea monarhistă, ar fi căzut! Persoana tot mai sofisticată a d-lui Pleșu marchează, în mod obiectiv, un avanpost al defetismului pe cît de neașteptat, pe atît de răspunzător de incuria progresivă a vieții noastre culturale... Să încerc a vă răspunde și la a doua parte a întrebării. Desigur că Revoluția din decembrie (prefer acest termen, întrucît sînt convins că atunci s-a produs o cotitură, s-a pus în mișcare o energie a înnoirii ce nu va mai putea fi stăvilită) va reverbera în temele, în atmosfera, în atitudinile, poate și, cu toate că mai puțin probabil, în tehnicile literaturii. Dar schimbarea mare pe care o așteptăm e de ordin etic. Va dispare clasa de clienți ai puterii de partid și de stat, acea liotă de mediocri venali care au găsit în colaboraționism calea unei afirmări facile și a unor beneficii nemotivate. Autorii din această categorie care au ocupat anumite locuri într-o ierarhie literară deseori violată de criteriile extraliterare vor trebui reduși la dimensiunile lor reale, nu o dată complex neglijabile. Cine-i va citi mîine pe Ion Dodu Bălan sau pe Nicolae Dragoș? Cine se va interesa de Valeriu Râpeanu, de Dinu Săraru, de Dan Zamfirescu, de Dumitru Popescu și de atîția alții care „au ținut afișul“ într-un fel artificial? Cine-l va mai compara pe romancierul protocronist Paul Anghel cu... Tolstoi? Vor trebui stabilite grupele de sînge comune ale compromisului, care a ros, de regulă, nu doar reputația scriitorilor, ci și înzestrarea lor. Adică înrudirile intime dintre A. Toma și Adrian Păunescu, dintre Aurel Mihale și Eugen Barbu, dintre Sorin Toma și Mihai Ungheanu. Se vor descoperi astfel bicisnicele ființe ascunse în uriașele armuri, prevăzute cu blazonul secerii și ciocanului. Va trebui, de asemenea, reconstituită cu onestitate evoluția unor autori prevăzuți cu o multitudine de fețe, nu în direcția mușamalizării, a escamotării etapelor „neconvenabile“, așa cum au procedat unii critici suferind de o suspectă amabilitate, ci prin luminarea egală a tuturor avatarurilor lor. Maria Banuș, Nina Cassian, Marin Preda, Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Ov. S. Crohmălniceanu ș.a. vor trebui să apară „cu mască și fără mască“, în ciuda riscului indistincției dintre ipostaze, obrăzarul concrescînd în timp cu obrazul. Și nu se vor sustrage examenului nici acele obraze subțiri care au alcătuit conducerea Uniunii Scriitorilor, adulatori de elită ai regimului care le-a „uitat“ destule păcate mai vechi ori mai noi, profitori ai ditirambilor cuveniți „poziției“ mai mult decît scrierilor lor. Căci să fim serioși : cîte elogii critice, uneori chiar izvorîte de sub condeie de calitate, rezistă azi, din cele închinate, cu dubioasă admirație, unor Zaharia Stancu, Mihai Beniuc, Virgil Teodorescu, George Macovescu, D. R. Popescu ? Ultimul mohican mai obsedează încă ! Nu demult, cineva l-a lăudat pentru covîrșitorul merit, care ne umple ochii de lacrimile emoției, al... tăcerii postrevoluționare !

D. R. Popescu nu a fost doar un păstor denaturat

In realitate, autorul **Leului albastru** nu e doar un foșt păstor denaturat, care și-a condus turma fără greș pînă la gura lupului, ci și un prozator prolix, cu o pestrița simbolistică de gust îndoielnic, căznit și confuz, plicticos la lectură, îndeajuns de departe de virtuțile pe care i le-au atribuit unele exegeze. Toate acestea vor trebui să iasă la lumină. Timorările criticii, cîte mai sînt, în fața unor „consacrați“, se cuvine să dispară, discuția liberă, competiția firească dintre punctele de vedere neînfeudate clișeelor vor sfîrși prin a se impune. Abia acum avem, teoretic, instrumentele necesare unei adevărate evaluări a literaturii române de după al doilea război mondial. Mă gîndesc, în primul rînd, la putința unei verticalități morale care să se exprime ca atare, neîmpiedicată de circumstanțe, neîmpotmolită într-un exces de conveniențe și polițeturi ipocrite, care să ne situeze la altitudinea criticii din perioada interbelică, în care un Șerban Cioculescu sau un Pompiliu Constantinescu puteau avea rezerve față de Sadoveanu sau Arghezi sau Iorga sau E. Lovinescu, fără ca ordinea cosmică să sufere cîtuși de puțin.

Compromisul moral e însoțit de declinul ireversibil

In deceniile postbelice, au existat etape politice distincte, de accentuare a represiunii și de relativă rezolvare, etape care au determinat „schimbări la față“ — nu o dată uimitoare — ale unor oameni de litere (proletcultiști notorii au devenit, peste noapte, susținători asidui ai ideilor estetice occidentale etc.). Astăzi acele „ajustări“ par simple copilării pe lîngă schimbările de măști care s-au văzut din decembrie 1989 încoace. Dv. sînteți unul din cei care nici altă dată, nici acum, nu ați trecut, scriind despre scriitor, peste inconsecvențele morale. Credeți că de-acum înainte vom introduce un nou criteriu în aprecierea operelor literare — acela al calității morale a autorilor ? Sau trebuie să revenim la ideea acreditată, sub paravanul „opoziției“ pe care ar fi reprezentat-o exclusiva preocupare pentru problemele estetice, în ultimii ani, recte ideea că „etica e pentru proști, în literatură numai talentul contează“ ? (Idee care circulă astăzi într-o nouă formulă : e de-ajuns să se „combată tare“ în rîndurile opoziției pentru a fi exorcizate orice păcate...).

In parte, v-am răspuns pînă acum. Una din ciudățeniile „epocii de aur“ a fost cea a aprecierii esteticului drept un fel de **passe-partout** al amoralității, un fel de alibi al tuturor trădătorilor. Pînă prin 1965, esteticul reprezenta, dimpotrivă, un simbol al moralității creatorului, al profesionalității lui incoruptibile, blamat și vînat de autorități ca o probă de decadență, de reacționarism, de influență burghezo-moșierească. Imi amintesc cît au pătimit, din pricina acestui crez, atîția scriitori și critici onești, atîția tineri care se formau la școala cărților bune, de multe ori interzise. Conducerea ideologică a partidului a alcătuit și o poteră de așa-ziși exegeți, care-i prindeau fără milă pe vinovați, calomniindu-i și interzicîndu-le activitatea, fără ca ei să se poată apăra. Insă în mintea totalitarismului, nu totdeauna somnoroasă, a încolțit un plan diabolic, acela de a schimba semnul valorizării esteticului, de a-l utiliza ca pe o diversiune. Pe canalele absconse ale puterii s-a strecurat cuvîntul de ordine al „libertății“ creației, cu condiția ca aceasta să nu facă vreo aluzie la realitatea înconjurătoare, tot mai sumbră. Era, desigur, nu doar un calcul machiavelic, ci și un simptom al slăbirii lăuntrice a sistemului. Acesta părea a se mulțumi exclusiv cu adeziunea publicistică a creatorilor, cu prestația lor în sfera propagandei, de teamă să nu-i piardă cu totul. **De facto,** era o manevră de captație foarte periculoasă, în măsura în care conștiința unui artist e unitară, neadmițînd scindarea sa într-un comportament reprezentativ și într-altul, al renegării celui dintîi. Egală cu ea însăși, personalitatea nu se poate manipula pe sine fără a se aliena. Accepția sa creatoare nu poate fi decît solidară cu ethosul său, după cum acesta din urmă nu poate fi decît un unghi al aprecierii creației ca o organicitate. Nu cunosc nici un singur caz de scriitor autentic care sa-și fi vîndut conștiința, păstrîndu-și neștirbită puterea de creație. M. Sadoveanu, T. Arghezi, Camil Petrescu au ilustrat compromisul moral cu declinul ireversibil al operei. Ca să nu mai vorbim de cei din generațiile ulterioare. Versificația gazetărească, platitudinea tezistă, trivialitatea cea mai mizerabilă, plagiatul au însoțit comportarea lor de aservire slugarnică față de totalitarism. Decăderea condeielor mercenare ține de evidență. Prostituarea civică s-a asociat cu o degradare mai mult ori mai puțin acacentuată a producției, deseori izbitoare. Exemplele ne stau la îndemînă... Furioși de eșecul operației „esteticului“, purtăto-

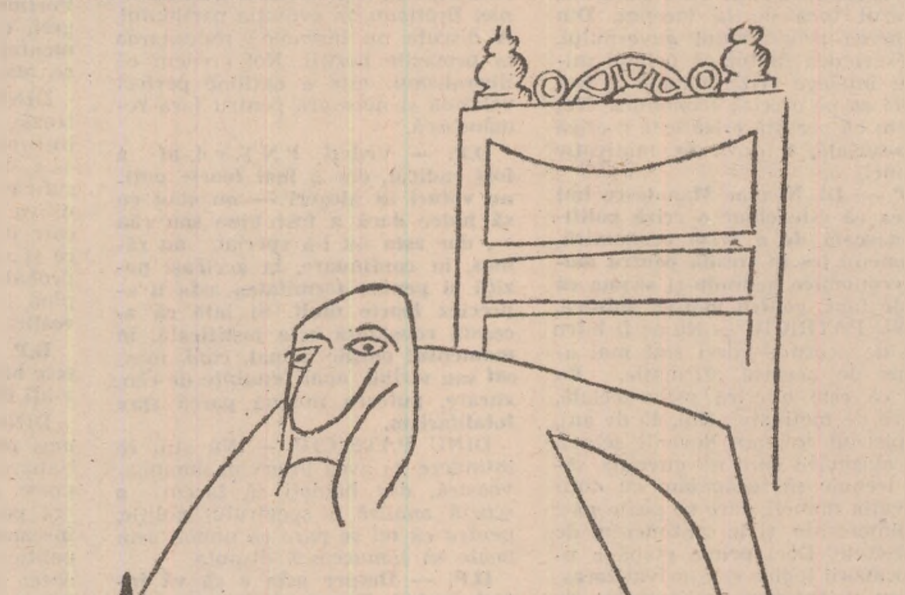
CONVORBIRI sociale și politice

SUPLIMENT AL REVISTEI CONVORBIRI LITERARE

ANUL I Nr. 5

O noapte la Spitalul de urgență

Am ajuns la spitalul de urgență la ora 22,30. În timp ce mă străduiam să-l conving pe portar să-mi dea drumul înăuntru a sosit și prima salvare. Accidentatul, un băiat de 21 de ani, militar în permisie, băuse din greșeală un păhărel de clor, crezînd că e țuică. Foarte aprins la față, se ține cu o mînă de stomac și aruncă priviri speriate tuturor, inclusiv mie, singurul care nu port halat alb. Asistenta de pe salvare îl predă ca pe un colet medicului de gardă, Dumitru Ghiuș, venit special la poartă pentru a vedea cine e persoana care dorește să pătrundă în spital, nefiind rănit, la o oră atît de neobișnuită. Explicațiile mele, învălmășite, sînt întrerupte de o voce cristalină. *Bună seara*. O doctoriță tînără, cu o geantă mică în mînă. Semăna cu o vrăbiuță albă, dacă vrăbiuțele ar avea ochii mari și părul castaniu, cu breton pe frunte. Băiatul explică, probabil pentru a patra oară, cum a fost cu paharul de clor: se afla în vizită la bunica lui, a mîncat o salată cu cartofi prăjiți și, ca desert a vrut să bea ceva. În camară a găsit o sticlă de un litru cu dop. (Clorul, mai ales diluat, nu miroase cine știe ce). Și-a turnat un păhărel și l-a dat peste cap. Imediat a simțit o arsură violentă, a strigat la bunica întrebînd-o ce e în sticlă, *clor de spălat* a spus bunica, *aoleu* a spus el și a leșinat. Doctorița schimbă cîteva cuvinte în jargon profesional cu medicul de gardă, bineînțeles că nu pricep nimic, povestește veselă, în vreme ce-i ia băiatului pulsul și tensiunea, cum a venit una o dată intoxicată cu „Neguvon" — un insecticid agrar, pus tot din greșeală în mîncare în loc de oțet, și cum s-a trezit săptămîna trecută cu un tip, la patru noaptea, ajuns în faza de comă alcoolică. Băiatul se uită numai în ochii ei. *Hai dincolo*, spune doctorița, *o să-ți facem niște spălături. Pot să...?* ridic cu două degete ca la grupa mică. Nu-i nimic special de văzut, încercă ca să mă temporeze, fără a reuși însă: *vreau să văd tot*. Se pun într-un borcan lingurițe de praf de cărbune, se amestecă bine cu apă și i se dă apoi băiatului să bea soluția, îndeajuns de grețoasă, presupun. Asistenta de gardă, venită de nu știu unde, intră imediat în priză, îndemnîndu-l pe băiat să vomeze cît mai mult lăudîndu-i fizicul și tinerețea, entuziasmîndu-se la fiece sforțare reușită, masîndu-i stomacul și elogiind soluția de cărbune care a salvat-o și pe ea acum cîțiva ani, cînd, de la niște ouă alterate a pățit-o rău de tot și a apelat la praful de cărbune, care, asemenea unui cavaler medieval, singur în luptă cu balaurii, printr-o acțiune promptă, elegantă și eficace, a readus-o la viață. Băiatul a băut patru borcane a 600 de grame și a vomat dublu. Cînd doctorița vine cu un tub lung, de cauciuc, și, învîrtindu-l ca pe un lassou, îl arată, vărsăturile devin și mai dese, pînă în momentul în care apa e curată, fără resturi de mîncare, deci stomacul lui, în afara unor dîre de cărbune, este gol ca un seif proaspăt prădat. Brancardierul Băbuță Dumitru, de 52 de ani, fost muncitor la Institutul agronomic, este trezit din somn și, după ce ia hainele băiatului, îl conduce în salon. Doctorița ne urează noapte bună, speră să nu mai fie deranjată în noaptea aceasta și pleacă și ea. Rămîn doar eu cu portarul, foarte suspicios în privința mea urmărindu-mă peste tot și bombănind sotto voce că ar trebui anunțat directorul, și cu asistenta care se apucă să completeze niște registre. Nu fumez mai mult de o țigară că o altă salvare poposește în fața intrării. Din ea coboară șoferul, un tip foarte vesel, îmbrăcat într-un halat vișiniu, un bătrîn vioi, cu pălăriință ponosită pe cap și bolnavul, un bărbat cam la 40 de ani, cu o figură de tractorist, ținîndu-se de mijloc. Șoferul, mîndru de parcă ar fi realizarea lui, ne anunță că bolnavul e un sinucigaș lipsit de șansă. *Eu sînt tata lui*, începe bătrînul adresîndu-mi-se mie, *de la bun început i-am spus: măi băiete, nu te însura cu ea că o să-ți mănînce zilele, asta nu-i femeie pentru tine. El nu și nu și iaca... Ce-a băut?* întreb eu, comportîndu-mă ca un doctor. *Soluție de oi*, zice bătrînul. *Poftim?* nu înțeleu. *Soluție de oi*, întărește bătrînul, *aceea cu care se ung oile primăvara, noi așa îi zicem.* Sosește din nou doctorița, căreia bătrînul îi spune același text. Bolnavul, Tabac Mihai, chiar tractorist la întreprinderea de ape

Prut, din satul Scobinți, județul Iași, din cauza durerilor nu se poate întinde pe pat și pentru a-l convinge e nevoie de eforturile conjugate ale portarului și ale brancardierului. Își ține o mînă la ochi, de parcă l-ar supăra lumina și plînge. Repetă uneori *lăsați-mă-n pace, vreau să mor, lăsaați-mă-n pace...* Asistenta cu tact, îl duce dincolo, iarăși se prepară soluția de cărbune, iarăși sînt provocate vărsături. Tabac Mihai spune între două vărsături, că a băut și niște lapte, dar nu se văd cheagurile care, în mod normal ar fi trebuit să se formeze între timp, lucru de natură să o mire pe doctoriță, un motiv în plus fiind acela că îl bănuie că ar fi băut deoarece miroase puternic a alcool. Tabac Mihai își dă cuvîntul că, în afară a două beri consumate la prînz, nu a băut nimic altceva. De data asta, cazul fiind mai grav, i se ia sînge pentru analize și i se face fișa de internare. Peste umărul doctoriței citesc: *Bolnavul a fost adus în triaj la cinci ore de la ingesia în scop autolitic a 500 ml de soluție... Cum se cheamă soluția aia pentru oi?* strigă ea către bătrîn. *Nu știm, sărut mînă*, răspunde disciplinat bătrînul. *n-are nume.* Ridicînd din umeri și codindu-se nițel doctorița își continuă fișa de internare: *... de dezinfectat oile după relatările bolnavului și ale tatălui său. La domiciliu ingeră lapte, fără a prezenta vărsături. Tegumente și mucoasă normal colorate...* Tabac Mihai, mai colorat la față, după „ingestia" a șase borcane cu praf de cărbune, stă timid pe marginea patului. Doctorița, îl privește cîteva secunde, parcă socotind ceva în minte și spune asistentei: *Hai să-i tragem și-o glucoză.* I se „trage". Afară, șoferul de pe salvare îi explică portarului cum i-a sărit fuzeta într-o curbă și era să intre într-un copac. Portarul, Amăriuței Mircea, fost șofer, îl contrazice: *unde-ai văzut tu, băi, fuzetă la autosanitară? Poate capul sferic vrei să spui... Mă-nveți tu pe mine?* se aprinde șoferul jignit. *Du-te bă cu fuzeta ta cu tot*, nu se lasă portarul, *și să nu mai spui la alții că te faci de rîs. Mic îmi spui, care am 35 de ani de șoferie?* Înăuntru se întîmplă cam așa: eu mă apropii tiptil de doctoriță, îi șoptesc la ureche *întrebați-l de ce-a făcut-o*, doctorița își clătină bretonul, eu mă așez pe un scăunel, iar ea întrebă dur: *și zi, mă, de ce-ai făcut-o? Doamna doctor*, începe bărbatul să se smiorcăie, *eu sînt cel mai bun băiat din lume, întrebați și la servici, și ea vine cu frații să mă bată? am dat și eu, ce să fac? și azi, cînd am venit de la muncă își luase copiii și plecase... Și nu-i prima oară, ce mă fac eu singur?* Iar mă apropii de urechea doctoriței, iar iar întreb în șoaptă: *de cînd e căsătorit, cîți copii are?* se preface că notează ceva în registru și întrebă dur: *da'de cîți ani sînteți căsătoriți?* și tot așa pînă spune tot. Șoferul salvării a plecat de mult. Portarul încă mai bombăne *fuzetă, îi s-o spună lu'mutu...*

Doctorița Lazăr—Zahacinschi Diana Carmen, citesc pe parafă, a plecat și ea, urîndu-ne încă o dată, cu optimism nestrămutat, noapte bună. Dacă i-am fi ascultat sfatul, n-am fi avut decît de cîștigat: pînă dimineață nu s-a mai întîmplat nimic. La șase fără zece, alb de nesomn am ieșit pe poartă, după ce-am schimbat un salut amical cu portarul care încă mai bobănea *fuzetă, îi ?, s-o spună lu'mutu...*

Cornel George POPA

Uneori plec de la Parlament - revoltat, trist și chiar descurajat

● Dorin Popa în dialog cu DINU PATRICIU ●

D.P. — Văd că după plecarea dumneavoastră și formarea aripi tinere a P.N.L., nu știu dacă v-au urmat exemplul sau a fost întîmplător, în continuare, sînt desprinderi de Partidul Național Liberal „aripa putredă", cum i se spune.

DINU PATRICIU — Nu-mi place să vorbesc la modul peiorativ despre Partidul Național Liberal, dar ceea ce trebuie spus este că procesul foarte puțin coerent de organizare, de dinainte de alegeri, își arată acum hibele.

D.P. — Și dumneavoastră ați participat la procesul de organizare de dinainte de alegeri!

DINU PATRICIU — Este adevărat și trebuie să spunem că noi, secretariatul executiv, ne-am ocupat, în primul rînd, de chestiuni de program politic, n-aș spune propagandă, ci impact cu opinia publică al programului acesta politic, și mai puțin de organizare. Din păcate, organizarea a rămas în sarcina unor oameni care au ținut cu tot dinadinsul s-o monopolizeze. De aici și viciile structurale. Organizațiile s-au strîns în jurul unor oameni foarte în vîrstă, avînd o percepție destul de vagă a realului în societatea românească. Și, de aici, ruperea de o realitate contemporană, ancorarea în trecut a poziției partidului, ceea ce a dus la lipsa de aderență în masa electorală. Este de fapt, pe scurt, motivul pentru care noi ne-am desprins.

D.P. — Da, dar vorbeați de unii membrii în vîrstă din conducerea partidului. Iată că domnul Mailat nu este foart tînăr, este din vechea gardă, nu?, și totuși a plecat. De ce?

DINU PATRICIU — Sînt mai multe tendințe centrifuge care acționează asupra a ceea ce a rămas din Partidul Național Liberal, pentru că el, deja, **este o ruină, din păcate.** Tendințe centrifuge se manifestă atît printr-o desprindere — ca să vorbim în termenii tradiționali — către dreapta, cît și printr-o desprindere către centru. Noi dorim să constituim un pol al vieții românești, al echilibrului politic, social și economic. Un partid de centru.

D.P. — Care noi?

DINU PATRICIU — P.N.L. — A.T. Domnul Mailat s-a desprins din P.N.L. în acest moment, alunecînd către poziția Partidului Național Țărănesc.

D.P. — Așa am înțeles și eu, deși nu a precizat.

DINU PATRICIU — Însă vom asista și la alte desprinderi, care se vor petrece către noi. Pentru că poziția pe care o adoptăm, aceea de a face o opoziție care e net, să zicem, nu numai constructivă, ci și creativă.

D.P. — Sintagma „opoziției constructivă" ori e o prostie, ori e o diversiune a Frontului.

DINU PATRICIU — Da.

D.P. — Opoziția există sau nu, asta-i tot!

DINU PATRICIU — Da. Creativă trebuie să fie. Pentru că a face opoziție de dragul opoziției nu este absolut nimic.

D.P. — Atunci nu-i opoziție!

DINU PATRICIU — Din păcate, în acest moment, opoziția se dovedește foarte puțin capabilă de a veni cu soluții, cu contrapropuneri. Or, acesta este lucrul important, acum: a veni cu contrapropuneri la un program de reformă pe care noi l-am definit a fi incoerent și șovăielnic. Acest program de reformă, după părerea mea, trebuie structurat pe alte principii.

D.P. — Dl. Radu Câmpeanu a afirmat că programul guvernului este mai liberal decît programul liberal. Dumneavoastră ați fost singurul care l-ați contrazis și ați spus că nu este atît de liberal programul guvernului. Cum s-a dovedit a fi pînă acum? Dumneavoastră ați spus că este social-democrat, dacă nu mă înșel.

Domnul Câmpeanu refuză dialogul

DINU PATRICIU — Da. Este un program social-democrat, cu nuanțe liberale, dar pe care eu l-aș caracteriza șovăielnic, pentru că are măsuri contradictorii.

D.P. — Ele se puteau „citi", dacă erai atent, și din prezentarea lui, în iunie '90!

DINU PATRICIU — Sigur că da. Pentru că noi, acum, în procesul de tranziție, avem de luptat, nu cu o criză economică, așa cum guvernul a crezut încă de la început. Din expunerea programului guvernului, se desprindea faptul că primul ministru înțelege criza actuală a României ca pe o criză economică. Noi credem că această **criză** este o criză **psiho-socială,** o criză de motivație a muncii.

D.P. — Dl. Nicolae Manolescu îmi spunea că este chiar o criză politică, mascată de o criză economică, și oamenii ies în stradă pentru motive economice nedîndu-și seama că ies, de fapt, pentru motive politice.

DINU PATRICIU — Nu aș fi întru totul de acord — deși sînt mai aproape de această afirmație. Eu cred că este o criză psiho-socială, o criză de motivație. Noi, 45 de ani, am pierdut tot, am devenit sclavii unei mașinării care ne guverna. Acum trebuie să recăpătăm cu toții motivația muncii, care se poate găsi în cointeresare, și în sentimentul de proprietate. Deci prima etapă a unei tranziții logice este privatizarea, dar nu privatizarea mijloacelor de producție, ci trecerea în proprietate privată a acelor lucruri care fac parte din sfera intimă a oamenilor — locuința, bucata de pămînt, tot ceea ce-l poate stimula să vrea să cîștige, pentru a-și face, spre binele lui și al familiei lui, un cadru de viață cît și mai elevat și mai intim cu putință.

D.P. — Bine, asta ați spus și în campania electorală, nu vreau să vă faceți prin acest interviu campanie electorală.

DINU PATRICIU — In principiu, orice discuție politică e campanie electorală.

D.P. — A, atunci trebuie să mă plătiți pentru că vă fac campanie electorală. Deși, deși interviul a fost la cererea mea și nu a dvs. Mulți din cei care părăsesc P.N.L.-ul se înscriu în P.N.Ț.-c.d. după știința mea și nu vin în aripa tînără. De ce?

DINU PATRICIU — Da, vedeți, fenomenul de radicalizare al societății românești este foarte pregnant în acest moment. Nu în sens pozitiv. Împărțirea în două falii este, cred, un fenomen care ne va trage înapoi. El se constituie într-un spectru politic care deocamdată este fals. **F.S.N.-ul, prin lipsa de precizare a poziției și ideologiei politice, a dus la această stare** și, de fapt, **un fenomen pozitiv ar fi polarizarea către centru, către forțele politice de echilibru.**

D.P. — În ce relații vă aflați, momentan, acum cînd vorbim, cu domnul Câmpeanu?

DINU PATRICIU — **Dl. Câmpeanu refuză dialogul.** Noi sîntem absolut deschiși oricărei forme de dialog și colaborare. Am impresia că, în această poziție a dumnealui, intervin vanitatea și orgoliul, în primul rînd.

D.P. — Acest orgoliu și această vanitate ale d-lui Câmpeanu s-au văzut încă înainte de alegeri, dar mai ales după. Catalogați drept pozitivă această aderare a multor intelectuali la P.N.Ț.-c.d.?

DINU PATRICIU — Nu, n-aș putea să spun asta. Uitați ceea ce v-am mai afirmat, că respingerea dialogului, neînțelegerea poziției adversarului, este, în acest moment, un fenomen negativ. Din păcate, poziția P.N.Ț.-c.d., acum, se radicalizează și ea. Noi credem că numai contactul, dialogul, deschiderea pot constitui căile de vindecare a rănilor pe care le are societatea românească acum.

D.P. — Asta nu e poziția P.N.L.-ului, care a fost înclinat către concesii și către coaliții, unele nu chiar de cea mai bună factură?

DINU PATRICIU — Dacă vă referiți la poziția lui Gh. Tătărăscu, atunci nu. Pentru că noi zicem și încercăm să reprezentăm tradiția liniei Brătianu, în evoluția partidului. A discuta nu înseamnă renunțarea la propriile poziții. Noi credem că liberalismul este o opțiune perfect valabilă și necesară pentru țara românească.

D.P. — Vedeți, P.N.Ț.-c.d.-ul a fost radical, dar a luat foarte puține voturi în alegeri — nu stau eu să judec dacă a fost bine sau rău —, dar asta nu i-a speriat, au rămas, în continuare, la aceleași poziții și pentru fermitatea asta îi apreciez foarte mult. Și iată că această constanță este justificată, în momentul politic actual, cînd, mascat sau vizibil, apar tendințe de cenzurare, puterea înclină parcă spre totalitarism.

DINU PATRICIU — Nu știu ce întindere va avea interviul dumneavoastră, dar haideți să facem o scurtă analiză a spectrului politic, pentru că mi se pare că numai asta poate să lămurească disputa.

D.P. — Despre asta o să vă întreb curînd. Voiam să discutăm poziția fermă, pe care o apreciez, a P.N.Ț.-c.d., fermitate care acum este mai justificată decît înainte de alegeri.

Poate nu pot

DINU PATRICIU — Această fermitate aș înțelege-o perfect, și o înțeleg perfect, în momentul în care ea se bazează pe niște contrapropuneri, dar numai atunci. Aș vrea să vă spun ceva: mise pare că împotriva unei forțe politice nu se poate lupta decît cu contrapropuneri. Respectiv, dacă cineva îmi vine cu o lege a impozitului pe salariu care de fapt nu va face decît să împiedice motivația muncii, creșterea veniturilor, eu trebuie să vin cu o contrapropunere, în care să arăt cum poate fi echilibrat bugetul, pe de o parte, și, pe de altă parte, cum poate fi scăzut acest impozit pe salariu și de ce trebuie el scăzut. O astfel de activitate parlamentară înseamnă opoziție, după părerea mea. A spune mereu **nu** și a nu pune nimic în loc nu este opoziție și nu înseamnă fermitate. Va avea ca efect izolarea, cel mult, pe scena politica.

D.P. — Atunci vă întreb în ce raporturi vă aflați cu Ion Rațiu și ce credeți despre domnia sa?

DINU PATRICIU — În foarte bune raporturi. Eu cred că dl. Rațiu este un om cu foarte multă experiență, atît în ceea ce privește democrația de tip occidental, cît și managementul. Din păcate, este handicapat de o relativă cunoaștere a realităților socio-economice românești.

D.P. — Distincția, politețea de care dă dovadă cum sînt prizate în Parlament?

DINU PATRICIU — Sînt calități cu totul deosebite și, aș spune, necesare pentru orice om politic. De la domnia sa, foarte mulți parlamentari ar avea ce învăța din acest punct de vedere.

D.P. — Dar nu vor, nu?

DINU PATRICIU — Nu că nu vor, poate nu pot.

D.P. — A fost o emisiune celebră, înainte de alegeri, cînd în prima cameră era domnul Câmpeanu înconjurat de tineri și tinere, foarte simpatici toți, iar în a doua cameră reporterul Stark vă întîlnea pe dumneavoastră și pe domnii Călin Tăriceanu, Radu Cojocaru și Andrei Chiliman. Erați probabil cei patru secretari executivi ai P.N.L.-ului. Am considerat-o cea mai bună emisiune a unui partid, în campinia electorală, și prezența celor patru secretari executivi arăta viitorul partidului liberal. Am spus atunci că Partidul Liberal, la viitoarele alegeri, va fi puternic. Iată că în momentul de față, nici pe departe nu se mai poate gîndi așa ceva.

DINU PATRICIU — Aici vă contrazic, pentru că mișcarea liberală înseamnă un întreg care, chiar dacă este divizat în acest moment, are suficiente resurse pentru a se reunifica și eu sînt unul dintre cei care luptă pentru această reunificare și sînt convins că o vom realiza, probabil, în mai multe etape, dar pînă la următoarele alegeri o vom realiza.

D.P. — De fapt, dacă îmi amintesc bine, așa ați declarat chiar cînd v-ați deslipit de P.N.L.?

DINU PATRICIU — Asta a rămas politica noastră fermă în continuare, pentru că, vedeți, a fi ferm poate avea și altă accepțiune decît cea pe care ați dat-o dvs. înainte, înseamnă a urma o anumită linie politică. Linia noastră politică este aceea că trebuie să intrăm cu curaj într-o economie — pe care o numim noi, acum, de piață, dar, de fapt, este o economie liberă, prin asigurarea echității șanselor tuturor cetățenilor acestei țări. Ei nu pot fi departajați decît în funcție de calitățile lor umane. Cu toții am fost săraci înainte. Iar această echitate a șanselor trebuie asigurată prin redarea proprietății și a sentimentului de proprietate pe trei căi: împroprietărire, redarea sentimentului în limite social acceptabile și, în al treilea rînd, dinamizarea proceselor economice, vînzarea în așa fel încît masa monetară aflată la populație să reintre în circuite economice sănătoase. Acesta este de fapt fundamentul programului nostru economic și social. Din punct de vedere politic, noi ne situăm pe poziția liberalismului autentic și contemporan. Liberalismul contemporan nu este acela de acum 50 de ani. Înseamnă un stat care se constituie în rolul unui arbitru, și el ferm și drept care, însă, nu se amestecă în producția economică. **Rămîne un arbitru.** Nu înseamnă că societatea nu trebuie să aibă mecanisme de protecție socială, de echitate socială, care să stăvilească tensiunile ce se pot naște în corpul social. Vedeți, am avut și avem contacte foarte multe cu mișcările liberale din toate țările europene.

D.P. — Și ei cum se întîlnesc — o dată cu dumneavoastră și o dată cu Dl. Câmpeanu?

DINU PAT
și în comun
P.N.L. al D
tactele cu n
foarte sporac
te foarte spo
D.P. — S
dumneavoast
te?

Dl. Câmpea mare om p

DINU PAT
secvente pe
în primul rî
periența alt
o a doua di
ceea ce priv
în această
cu partidele
europene.
D.P. — D
mărește? S
se izolează
ține numai
vicepreședin
DINU PA
pare că ace
tr-o oarecar
bil că se cr
și crede că
D.P. — T
dibilitate.
DINU PA
persoană cu
D.P. — II
litățile! Pe
„Expresul"
bit destul d
tăți cei de
DINU PA
detalii care
xactități nu.
D.P. — A
moment da
v-ar fi lăsa
ar fi fugit
DINU PA
rat.
D.P. — D
tru că eraț
DINU PA
de asta, da
plece. A fos
re, sentime
pic de Dl.
D.P. — C
nului Câmp
DINU PA
o capacitat
bună și, cu
a transmite.
păcate, sînt
lipsă de c
litică.
D.P. —
tunci, în iul
moasă cari
pe departe
De ce cred
tul dorit și
DINU P
rînd, trebui
firmație pe
la conferin
ne-am des
cesul pe c
proces lun
sau șase a
verește în
un partid
cum, este
greu din
le-aș enum
de aplecar
lectoral în
pă alegeri,
cesitatea d
tură econo
tru că oric
pe o infra
să se mani
necesitatea
ganizații
toase, baza
Dacă ne-aț
că acolo est
cluburi.
D.P. —
DINU P
să vă spun
ganizația
tă foarte p

DL. ZĂ
CI

D.P. —
loc, nici n
sigur că e
valoare?
DINU P
gur că est
loare, în s
verifica.
D.P. —
comproși,
DINU P
promiși și
ev

D.P. — Din păcate, în P.N.L. aripa veche sînt tot felul de oameni. Cred că deputatul de Iaşi n-a luat niciodată cuvîntul în Parlament. Domnul Zăinescu este un om fără însuşiri ?

DINU PATRICIU — Asta nu înseamnă că-i pătat. Înseamnă că este incompetent.

D.P. — Cine-i Preşedintele P.N.L.A.T. ?

DINU PATRICIU — Nu avem nici un preşedinte. Principiul nostru este că, deocamdată, pînă cînd procesul de alegeri democratice din interiorul partidului va permite extragerea unor lideri de jos în sus (şi este şi hotărîrea Convenţiei noastre naţionale care a avut loc în decembrie), partidul să fie condus de un comitet Director format din şapte membri cu sarcini precise, dar cu decizie egală.

D.P. — Şi acest Comitet Director nu va avea un preşedinte ?

DINU PATRICIU — Nici vorbă!

D.P. — O vorbă politică veche spune că lucrurile merg bine cînd unul singur conduce.

DINU PATRICIU — Se poate, dar nu credem că această vorbă se aplică acum în politica românească. Cred că electoratul are nevoie ca noi să-i prezentăm imaginea unei echipe competente, capabilă, prin structura sa, să se constituie într-o alternativă.

D.P. — Nu mergea bine Partidul Liberal, cînd îl conducea unul singur — Ionel Brătianu ?

DINU PATRICIU — Nu cred că îmi puteţi numi pe cineva în politica românească pe care să îl asemui marelui Brătianu.

D.P. — Dar această lipsă de preşedinţie nu cumva ascunde nehotărîrea dumneavoastră de a v-o asuma, pentru că, în mod normal, dumneavoastră fiind cel mai cunoscut, dumneavoastră sau cel mult Călin Tăriceanu, aţi putea lua preşedinţia partidului ?

Avem un program de guvernămînt ca alternativă la programul guvernului

DINU PATRICIU — Noi încercăm, prin toate mijloacele, să facem cunoscute iniţiativele noastre. De aceea s-a produs o oarecare ruptură la care dvs. vă referiţi, între noi şi electorat, neavînd posibilităţile de a face cunoscute iniţiativele care există. De altfel, **sîntem singurul partid de opoziţie care avem un program de guvernămînt, ca alternativă la programul Guvernului,** pe care l-am publicat încă din august, iar pe baza acestui program am depus, în Parlament, iniţiative legislative spre discutare, cum legea privatizării, de fapt, transpune concepţia noastră în ceea ce priveşte mersul reformei. Nu se poate face reformă în condiţiile în care, după un an de la Revoluţie, numai 9 la sută din economie este privată, iar previziunile pentru anul 1991 aduc la 17 la sută această cifră.

D.P. — Ce-a fost cu acel mic scandal numit „Caţavencu" ?

DINU PATRICIU — A fost o neînţelegere. Ideea noastră de a regrupa întreaga presă de opoziţie, nu din punct de vedere material, ci din punct de vedere al opoziţiei ei cît mai coerente cu putinţă, a fost interpretată de unul dintre ziariştii de la „Caţavencu" ca fiind o încercare de creare a unui trust de presă. A fost o copilărie pe care însuşi ziaristul respectiv o regretă în acest moment.

D.P. — Am înţeles în final că nu dumneavoastră aţi fost cel care a încercat...

DINU PATRICIU — Tocmai. Neînţelegerile au fost mai multe. A apărut numele meu dintr-o neînţelegere căreia nu i-am dat nici un fel de importanţă, şi, de altfel ; atitudinea noastră, a tuturor celor din conducerea P.N.L.A.T., este aceea de a nu răspunde calomniilor şi atacurilor la persoană, gîndind că în acest fel contribuim la asanarea vieţii politice.

D.P. — Dl. Catarama a fost care i-a abordat ?

DINU PATRICIU — Da. Dl. Catarama, care este patronul ziarului „Viitorul românesc", nici măcar nu-i cunoştea. Eu n-am fost implicat în această treabă în nici un fel, după cum n-am fost nici în istoria cu Radio-Contactul, nici... Toate aceste lucruri fac parte din acest climat de calomnie, minciună, acuze, la persoană în care se zbate politica românească şi care, după părerea noastră, trebuie, în primul rînd, să se schimbe în viitor. Politica se face cu idei şi nu cu acuze.

D.P. — Alianţa Civică a apărut şi datorită neîncrederii oamenilor în partide. S-a constatat că F.S.N.-ul îşi pierde din adepţi, chiar foarte mulţi din adepţii F.S.N.-ului reculează, dar nu se înscriu nici în celelalte partide politice de opoziţie. Mă înşel ?

DINU PATRICIU — Eu cred că aici este o greşeală de înţelegere. Noi judecăm partidele după numărul de membri. E o greşeală. În Statele Unite, la 280 milioane de locuitori, cele două mari partide au, în total, 500 mii de membri. Iar fenomenul se petrece exact în aceste proporţii. Cercetările grupelor noastre de sociologi ne-au demonstrat că, **în momentul de faţă, toate partidele din Ţara Românească, la un loc, nu au mai mult de 40—50 de mii de membri, incluzînd aici şi F.S.N.-ul.** Deci, se pare că începem să ajungem la proporţii normale. Un partid este o maşinărie, iar simpatia de care el se bucură, în electorat, este cu totul altceva. Depinde de pregnanţa, coerenţa, calitatea mesajului transmis. Nu numărul de membri de partid, aşa cum ne-a obişnuit o mentalitate timp de jumătate de secol, este cel important pentru un partid, ci coerenţa mesajului, capacitatea de a structura un mesaj politic. Or, noi tocmai asta construim. Dumneavoastră mă întrebaţi de organizaţia din Iaşi şi puteţi să mă întrebaţi despre orice organizaţie din ţară.

D.P. — Pentru că mi-aţi vorbit despre mesajul dumneavoastră către alegători, care este acest mesaj ?

DINU PATRICIU — Că bogăţia unei ţări se bazează pe bogăţia oamenilor, că noi nu mai avem nevoie de acea abstractă idee a bogăţiei colective, ci avem nevoie de o ţară prosperă bazată pe posibilitatea cît mai echitabilă a tuturor de a deveni bogaţi. Dacă vreţi, în două cuvinte : români îmbogăţiţi-vă !

Dovadă de tupeu şi lipsă de bun simţ

D.P — Ce credeţi că se va întîmpla cu Convenţia F.S.N. ?

DINU PATRICIU — F.S.N.-ul se va sparge !

D.P. — Există pericolul alipirii unei fracţiuni F.S.N. la P.U.N.R. şi să apară o mişcare fascistă, ca în anii '30 în România ?

DINU PATRICIU — Marele pericol care paşte societatea românească este acela al apariţiei unei mişcări de tip comunist naţionalist şi cunoaştem cu toţii „România Mare".

D.P. — Dar cum este posibilă existenţa acestui ziar ?

DINU PATRICIU — O face posibilă educaţia vulgar naţionalistă pe care acest popor a primit-o timp de două decenii şi mai bine, o face posibilă, încă **permanenţa unor mentalităţi colectiviste în societatea românească** şi, de fapt, în asta constă marele pericol.

D.P. — Unii privesc la Parlament cu mare tristeţe. E întristător ?

DINU PATRICIU — Parlamentul de-acum reprezintă copilăria politicii din Ţara Românească, zic eu. Maturizarea va lua mult timp. Este vorba de lipsa de cultură politică, este vorba de un haos ideologic., în primul rînd datorat Frontului Salvării Naţionale este vorba de lipsa de calitate umană, pentru că alegerile pe bază de listă au dus la depersonalizarea întregului legislativ al ţării şi, în aceste condiţii, e normal ca dezbaterile să aibă caracterul pe care-l au.

D.P. — În Parlament îl aveţi ca şef pe Dan Marţian. Cum vă simţiţi ca subaltern al lui Dan Marţian ?

DINU PATRICIU — În primul rînd că nu sînt subaltern. Deputaţii sînt absolut independenţi şi responsabili în faţa propriilor lor conştiinţe. În ceea ce priveşte faptul că foarte mulţi din foştii slujbaşi comunişti, de rang înalt, fac parte din structurile politice ale naţiunii, în acest moment, este în ceea ce-i priveşte dovadă de tupeu şi lipsă de bun simţ.

D.P — Consideraţi că opoziţia ar trebui să-şi dea demisia din Parlament ?

DINU PATRICIU — Cred tocmai în ideea că, acum, trăind copilăria sistemului politic pluripartid în România, noi trebuie să contribuim la maturizarea sistemului politic prin participare şi nu prin negare.

D.P. — Dar cum vă simţiţi coleg fiind cu un Dumitraşcu, cu Dan Iosif, cu Moiş, cu Bîrlădeanu şi cu toţi ceilalţi ?

DINU PATRICIU — Uneori, plec seara revoltat alteori, pur şi simplu, trist, uneori chiar descurajat. Dar acestea sînt trăiri personale şi cred cu convingere că lupta pentru democraţie, pentru instituirea unui sistem politic sănătos se face dinlăuntru şi nu dinafară.

Cînd vor ajunge liberalii liberali ?

Am fost tentat să intitulez rîndurile de faţă **Matineu la un spectacol cu formaţia „Azur"**, cum mi-a sugerat un liberal dezabuzat. Într-adevăr, pe alocuri, adunarea din 24 februarie a.c. de alegere a unui comitet al organizaţiei Iaşi a P.N.L. a avut ceva dintr-un spectacol teatral alunecînd uneori spre clovnerie.

În special prima parte ar fi justificat titlul de mai sus. Sosit de la centru, dl. Enescu, vicepreşedinte al P.N.L., începe prin a cere ca Presa să părăsească sala. Modul iluzionistic al domniei sale de a ascunde cărţile în mînecă trezeşte brusc protestele nu ale majorităţii, ci, pot zice, ale unanimităţii. În sprijinul său, dl. Enescu, ca un fel de Merlin liberal, aduce argumentul vrăjitoresc al unor secrete de la Centru pe care trebuie să le transmită numai liberalilor. Dl. deputat Zăinescu îl sprijină anunţînd că sînt informaţii care privesc numai partidul. Dl. doctor Bălan intervine cu precizarea că, dacă mai este membru al P.N.L., în condiţiile în care Presa este dată afară, exact ca la comunişti, poate să nu mai fie. Există o luptă acerbă pentru putere în organizaţie şi este necesară o conducere cinstită, nu pe bază de ani de puşcărie, ci pe bază de idei noi. D-na Pipernea, de la organizaţia municipală, întreabă de ce informaţiile de la centru n-au fost comunicate în prealabil şefilor locali ai partidului. După lungi discuţii între dl. Enescu şi cei din sală, primul renunţă la idee. Dacă Presa ar fi trebuit să plece, probabil că sala ar fi fost în situaţia oastei lui Sobieski, oaste rămasă cu gura căscată cînd s-au deschis porţile Cetăţii Neamţului. Plăieşii, adică Presa, era reprezentată doar de subsemnatul şi mă şi vedeam, ca unul avid de adulţii ce sînt, ieşind urmărit de toate privirile, mirate de un aşa brav plăieş. (Am aflat totuşi că ar fi fost şi cineva de la ziarul „24 : ORE" precum şi cineva de la „Viitorul", dar, cu toate eforturile mele, n-am reuşit să-i depistez printre cele aproximativ 150 persoane cîte se aflau în sală).

După o încercare de a lua cuvîntul a d-lui Toma, secretarul organizaţiei municipale, grobian întrerupt de dl. Alexandru Pecincu, urmează, după multe tergiversări, alegerea unui prezidiu. Propunerile se fac din sală, ca în democraţia militară din insula Tonga : cine strigă mai tare. Astfel, prezidiul este complet ales (cînd n-au mai rămas scaune libere pe podium).

Dl. Merlin-Enescu, prezidentul, anunţă ordinea de zi. Pentru că Presa, respectiv subsemnatul plus ceilalţi doi prezumtivi, n-a plecat, nu mai poate face comunicarea de la Centru şi, astfel, rămîne un singur punct pe ordinea de zi : **alegerea noului comitet.** Cel vechi s-a dizolvat. Dl. Zăinescu, fostul preşedinte al organizaţiei locale, coboară din prezidiu anunţînd că nu intenţionează să mai candideze, aceasta după ce a fost întrebat de dl. Roşu, vicepreşedinte, de ce a luat acasă dosarul cu noile candidaturi (? ! ?).

Candidaturile depuse sînt în număr de 22. Este invitat pe rînd fiecare candidat să-şi prezinte activitatea şi să i se pună întrebări, ca astfel să se pună la vot includerea pe lista candidaţilor, urmînd ca apoi să se procedeze la votarea propriu-zisă. Pe scurt, cîte ceva din discuţii. Mai întîi, o parte a renunţat din diverse motive. Domnii Adrian Costin, economist, şi Gheorghe Rosmarin, profesor universitar, trec cu uşurinţă prin furcile caudine ale sălii. Domnul Mihai Păstrăguş este însă contestat, în special de studenţii de la Societatea „Agora" pentru faptul că, fiind consilier al partidului pe lîngă Primărie, nu ajută suficient partidul. Cei de la „Agora" nu au primit nici un sprijin din partea d-lui Păstrăguş pentru obţinerea unui sediu, aşa încît i-au promis lui Doru Nechifor că îl lasă în pace (?), dacă face rost de un sediu. Astfel, societatea a obţinut un sediu în decurs de trei săptămîni. Dl. Păstrăguş este contestat şi pentru o afacere cu un televizor: „l-am servit (pe cineva de la Primărie — n.n.), m-a servit şi el pe mine". În concluzie, dl. Păstrăguş este respins.

Dl. Alexandru Pecincu ţine un discurs caragialiano-urmuzian din care, se vede, că este un anti-comunist **general** (?) şi că nu-şi va trăda niciodată **principiili drepţi.** Apoi, în decurs de un sfert de oră, aflăm despre istoria unui oarecare Gheorghiu şi a familiei sale. Concluzia o trage un tînăr din sală : „Eu n-am înţeles nimic". Dl. Pecincu nu este aprobat ; ar fi bun în poliţia partidului, sugerează cineva.

Dl. Buţureanu Grigoraş, consilierul politic al comitetului, impresionează sala prin cuvîntul său. Sînt dezvăluite fraude privind cotizaţiile şi distribuirea presei de partid. În acest timp dl senator Buda începe să picotească. Dl Merlin-Enescu n-aude numele candidaţilor şi i se urlă în microfon. Ar fi fost necesar şi un raport din partea deputatului şi senatorului liberal de Iaşi privind activitatea lor de pînă acum — spune dl. Buţureanu. În legătură cu Alianţa Civică, organizaţia locală depinde de orientarea Centrului, deşi, personal dl. Buţureanu merge la şedinţele Alianţei.

Dl. Creţescu Petre, fost procuror şef, răspunde cu abilitate tuturor insinuărilor privind activitatea sa. Dl. D'Albon întreabă dacă n-ar fi mai bine ca dl. Creţescu să nu candideze, pentru a înlătura orice suspiciune la adresa partidului. Sala nu ia în consideraţie aceste argumente şi dl. Creţescu este trecut pe listele candidaţilor

D-na Maria Platon are soţul lucrător la C.F.R. şi cineva din sală comunică faptul că dl. Platon a fost împotriva grevei. Un mucalit îi sugerează să divorţeze. Dl. santor Buda picoteşte binişor. Dl. Merlin-Enache nu mai aude deloc.

Impresionează plăcut candidaţii Mircea Rusan, dr. biolog, Aurel Stan psiholog, Valentin Clocotici, matematician, Scripcaru Petru, medic. Discursurile dumnealor reclamă în auditoriu întrebări pe măsură. Dl. Stan face o analiză a problemelor liberale ale momentului, analiză care ar merita o abordare separată.

Din nefericire, au fost şi alţii care au dat adunării aspect de spectacol funambulesc. În final, sînt admişi pe liste şi domnii Vîrvea Stelian din Răducăneni, Zlăvog A. Gheorghe din Aroneanu şi Viţel Dumitru din Ţibana. În această atmosferă sînt votaţi unsprezece din cei 22 de condidaţi şi este ales apoi preşedintele organizaţiei în persoana d-lui Stan Aurel. Dincolo de infantismul politic şi reaua-credinţă a unora şi altora, organizaţia locală a P.N.L. tinde să se regrupeze într-o conducere viabilă. Poate că cea mai bună concluzie a tras-o ţăranul Zlăvog A. Gheorghe : „Liberalii or să fie liberali cînd or să scape de codoşi şi de comunişti".

Radu PÂRPĂUŢĂ

ultimul „interviu“, primul interviu

„Astea sînt secrete de stat pe care nimeni nu are voie să le dezvăluie“

Interviu cu Niculae Ceauşescu, Ex-preşedintele României

Prezenţa mea la Tîrgovişte, în ziua de 25 decembrie 1989, a avut drept scop unic luarea acestui interviu lui Niculae Ceauşescu. De aceea nu mi s-a dat voie să înregistrez discuţiile din timpul „procesului“ şi chiar mi-a fost sechestrat reportofonul de către un maior militar (al cărui nume nu l-am ştiut niciodată) cît a durat „judecarea“ soţilor Ceauşescu. În momentul în care **„apărarea“** a spus: Declarăm şedinţa închisă“, maiorul de care am amintit s-a apropiat şi mi-a întins reportofonul, astfel că am reuşit să prind totuşi ultimele cuvinte ale soţilor Ceauşescu, parte din aceste cuvinte apărînd şi în stenograma „procesului“, stenogramă de mult publicată, aşa că se poate, uşor, verifica. Pe tot timpul procesului am fost îngăduit în sala în care acesta s-a desfăşurat şi, împreună cu militarii care păzeau inculpaţii, am făcut parte din micul grup al asistenţei acestui **proces sui-generis.** A doua zi, mi-am notat cîteva observaţii şi nedumeriri, ca simplu „asistent“ la acele istorice clipe. Redau mai jos principalele uimiri de care am fost cuprins atunci, în timpul judecării celor doi, înainte de a vă prezenta, aşa cum v-am promis, ultimele cuvinte ale celor doi bătrîni atît de simpli, pe care i-am privit cu interes în ultimele ore ale vieţii lor, Niculae şi Elena Ceauşescu. De altfel, confruntînd observaţiile mele, proaspete, de atunci, cu stenograma publicată anul trecut, nu mică mi-a fost mirarea cînd am constatat că, într-adevăr, nedumirile mele de atunci erau perfect justificate.

Prima dată cînd am rămas interzis, total nedumerit, a fost atunci cînd Ceauşescu, în ciuda faptului că repetase obsedant că nu răspunde decît în faţa M.A.N., a început să vorbească despre generalul Vasile Milea (deci despre un subiect fierbinte), iar Preşedintele Completului de judecată l-a oprit, schimbînd total vorba. „Să ne spuneţi cu ce bani s-au plătit publicaţiile dvs. în străinătate“ — l-am auzit, din senin, pe acesta. Este un lucru ştiut, elementar, cum apăreau acele publicaţii. Chestiunile arzătoare erau altele atunci, nu publicaţiile soţilor Ceauşescu în străinătate. Asta cu atît mai mult cu cît publicaţiile soţilor Ceauşescu nu figurau printre cele cinci capete de acuzare, dacă reţin bine. Atunci, pentru întîia dată, deşi eram la limită paroxistică a emoţiei (vă daţi seama!), m-a vizitat întrebarea dacă Procesul se face cu ajutorul unor incompetenţi sau... este vorba despre altceva?

Apoi, cînd Ceauşescu Niculae spune că „pentru informarea dvs. mergeţi...“ preşedintele, repede, îl întrerupe ca să întrebe ce? Asta a întrebat: „mai sînt întrebări de pus?“ Cum vi se pare? Nu era, oare, deloc important să auzim unde ne invită Tovarăşul, în sfîrşit, să ne informăm, la ce surse ne trimite, după ce ne-a informat numai el atîta amar de vreme? Pe urmă, preşedintele completului, nitam-nisam, întreabă: „probe în apărare aveţi?“ Iar Apărarea, fermă, răspunde: „Nu!“ Vă spun drept că, de cîte ori Ceauşescu spunea că nu răspunde decît în faţa M.A.N., îmi venea să-i şoptesc Preşedintelui completului să se declare, ad-hoc, Preşedintele Marii Adunări Naţionale, „legal constituită“, aşa cum afirmase şi despre F.S.N. că-i putere legal constituită. **Totul se poate.** Ei, atunci să te ţii: Întrebări şi Răspunsuri!

Una dintre întrebările „cheie“ ale Procesului a fost în ce an s-a născut Ceauşescu Elena? Asta „ardea“, asta era marea noastră durere pe 25 decembrie 1989, anul naşterii Elenei? Cu adevărat, putem spune că Preşedintele completului a fost „un preşedinte pentru eternitate“. Pînă şi coana Lenuţa a devenit ironică atunci, spunîndu-i preşedintelui completului: „Ei lasă, astea sînt chiar de femei...“. Dar preşedintele completului se aprinde şi vorbeşte cîteva minute pe tema asta, zicînd şi că, stupoare: „Nici o femeie nu-şi cunoaşte vîrsta“. Asta, da, aşa e! Aici a nimerit-o! Am rămas iarăşi uluit cînd „apărătorul“ Ceauşeştilor, înainte de pronunţarea sentinţei (un apărător, deci!) vorbeşte, cu referire la clienţii săi despre **„clipele cît vor mai** avea de trăit pînă la sfîrşitul zilelor vieţii lor“. În opinia apărătorului, clienţii săi, înaintea deliberării (deci influenţa vădit sentinţa), mai aveau de trăit doar cîteva clipe. Pe lîngă că este o încălcare a eticii profesiunii, este o vizibilă intimidare a inculpaţilor. Zău, chiar s-a voit ca Ceauşescu să vorbească de propriul său proces? Acum înţelegeţi de ce s-a dat pe postul TV atît de greu caseta şi pe deasupra mult amputată? Apărarea (primul apărător) mai face şi gafa de a spune, atunci cînd Ceauşescu rîde dispreţuitor, că „rîsul acesta e semnul bolii dv.“ Mai întîi, nu te adresezi inculpatului, ci preşedintelui curţii şi, apoi, dacă ai descoperit, ca apărător, că unul din clienţi este bolnav, de ce nu ceri măcar un dram de clemenţă pentru el? De ce, stimaţi cititori? Dumneavoastră nu aveţi nici un cuvînt de spus? Propun să reluăm noi, împreună, acest Proces al lui Ceauşescu, proces care e şi al nostru. Ce ziceţi? Dacă vreţi ca, într-adevăr, Ceauşescu să fie judecat

(nu numai împuşcat), vă rog să-mi scrieţi la „Convorbiri literare“ pentru dr. C.I. O culme a umorului (negru) s-a atins atunci cînd Preşedintele completului de judecată l-a rugat pe grefier să noteze următoarea declaraţie a lui Ceauşescu Niculae: „Nu recunosc noul organ **legal constituit** al puterii de stat“. Iată, graba strică „treaba“! Da, dar, se trăgea, amintiţi-vă, în toată ţara, chiar şi în Comitetul Central! Da, în C.C., Dan Iosif trăgea de zor. Şi alţii, îi ştiţi dv., trăgeau... de sfori! Se trăgea, se trăgea în toată ţara, peste tot erau sfori de tras, multe, foarte multe sfori!

PUNCT FINAL (?)

Din dorinţa de a vă informa cît mai complet şi cît mai detaliat, mi-am depăşit, poate „competenţele“ şi m-am aprins (e omeneşte!) nepermis. Încă o dată, vă cer scuze! Relatarea mea se opreşte totuşi, înaintea executării celor doi cei mai **originali** conducători pe care prea blîndul nostru popor i-a încălzit la piept. Să dea Bunul Dumnezeu să nu mai avem parte, neam de neamul nostru, de aşa capete luminate şi liniştitoare la conducerea ţării!

Dar dacă sînt adînc pătruns de ideea că Ceauşescu Niculae a fost, cu adevărat, cel mai pustiitor dictator pe care l-au suportat vreodată aceste dulci plaiuri, cea mai paranoică fiinţă ajunsă în fruntea bucatelor româneşti, cea mai sinistră figură a sfîrşitului de veac XX, tot aşa de pătruns sînt şi de faptul că Procesul său a fost o cacialma abominabilă, un fiasco prost cusut cu aţă albă, un moment care ne va obseda, poate, multă vreme, de acum încolo! Ca să scăpăm de „umbra lui Ceauşescu“ cred că trebuie, în sfîrşit, să facem ce nici măcar nu s-a încercat atunci, pe 25 dec. '89: **PROCESUL LUI CEAUŞESCU!** Să fie PROCESUL pe care să-l pornim cu toţii! **Aşa să ne ajute Dumnezeu!**

„CINE A DAT LOVITURA DE STAT POATE SĂ ÎMPUŞTE PE ORICINE“

După ce Preşedintele Curţii a spus că „Tribunalul, în numele poporului (n-a precizat care popor — n.m. c. i.), deliberînd în secret, condamnă cu unanimitate de voturi pe inculpaţii Ceauşescu Niculae şi Ceauşescu Elena la pedeapsa capitală“, maiorul mi-a redat reportofonul.

REP.: Cum calificaţi sentinţa, domnule Ceauşescu?

Ceauşescu Niculae: Nu, nu răspund. Nu recunosc acest tribunal.

REP.: Sînteţi condamnat la moarte, prin împuşcare, aţi auzit?

Ceauşescu Niculae: Am auzit foarte bine. Cine a dat lovitura de stat poate să împuşte pe oricine.

REP.: Ce-aţi spus? Dumneavoastră credeţi că a fost o simplă lovitură de stat?

Ceauşescu Niculae (ridicîndu-se în picioare): România va trăi în veci de veci! Toţi trădătorii, oricîţi vor fi... va trăi România! Şi poporul român liber, nu cu trădători!

REP.: Luaţi loc, domnule Ceauşescu.

Ceauşescu Niculae: Eu n-am pronunţat niciodată numele sfînt al ţării mele — România — stînd cu fundul pe scaun! **(se aşează)**

REP.: Nu credeţi că în acest proces s-a făcut totuşi dreptate?

Ceauşescu Niculae: Nu ţi-e ruşine să numeşti acest dublu asasinat dreptate? S-a făcut cea mai cumplită nedreptate din istoria ţărilor române! Ce nedreptate s-a făcut!

REP.: ?

Ceauşescu Niculae (se ridică de pe scaun şi, spre stupefacţia mea şi a celor din jur — colonelul Braja a scăpat jos aparatul de filmat, începe să cînte cu glas puternic): Murim mai bine în luptă cu glorie deplină / Decît să fim sclavi încă pe vechiu-ne pămînt! Ce nedreptate s-a făcut!

Ceauşescu Elena: Şi i-am avut lîngă noi, Nicule!

REP.: Pe cine?

Ceauşescu Niculae (nu mă aude): Da, i-am avut lîngă noi! Viermii, mişeii, s-au întors împotriva mea, după ce m-au linguşit, după ce m-au pupat în cur ani de zile. Numai puterea au visat-o, puterea şi numai puterea. S-au înhăitat cu cine-au putut, au pîndit momentul netrebnicii să pună mîna pe putere. Da, nu le-a ajuns că i-am făcut prim secretari la judeţe, au voit, neapărat, să fie secretari generali.

Ceauşescu Elena: Ce greşeală am putut să facem, Nicule, foarte mare greşeală! Aşa s-a întîmplat întotdeauna trădările vin de lîngă tine.

Ceauşescu Niculae: Da, ne-au trădat lichelele, după ce ani şi ani în şir, mi-au cîntat la ureche tot ce-au crezut că-i mai dulce! Da, cum i-am pus directori, cum au început să comploteze cu K.G.B.-ul. Aşa se întîmplă întotdeauna, da.

În acest moment garda se apropie şi le cere celor doi să se ridice. Cei doi se ridică. Garda vrea să-i despartă, dar cei doi se opun cu mare ardoare, se zbat, protestează vehement şi vociferează asurzitor.

Ceauşescu Elena: Nu, dragă nu! **Nu vrem să ne despărţim nici o singură** clipă! ÎMPREUNĂ AM LUPTAT, ÎMPREUNĂ MURIM!

În timp ce ieşeau pe uşa sălii de judecată, un soldat îi strigă Elenei Ceauşescu: Babornıţă, eşti terminată, s-a zis cu tine!

Ceauşescu Elena: Te bag...! **(l-a înjurat, foarte colorat, în vreo patru moduri destul de sperioase)**

Ceauşescu Niculae (cîntînd): Iar scumpa noastră Românie, în veci de veci, va înflori.

Ceauşescu Elena: Vor plăti toţi trădătorii, vor pieri pînă la ultimul toţi cei care se fac vinovaţi de acest asasinat.

Ceauşescu Niculae şi Ceauşescu Elena: A-sa-si-nii, Cri-mi-na-lii, Tră-dă-to-rii! Vînduţi puterilor străine!

Ceauşescu Niculae: Stănculescule, nu vrei să te fac prim-ministru? Măgureanule, nu mai vrei să te numesc în locul lui Postelnicu? Nu vreţi să mă priviţi în ochi, de ce? Dacă eu sînt vinovatul iar voi sînteţi viteji revoluţionari, de ce nu puteţi să mă priviţi în ochi?

Acestea au fost ultimele cuvinte pe care le-am mai auzit de la Ceauşescu Niculae.

EPILOG

Participanţii la „Proces“ au fost, toţi promovaţi.

— Generalul **Victor Atanasie Stănculescu** a fost numit, peste cîteva zile, ministru al economiei.

— **Gelu Voican Voiculescu** a fost numit, peste două zile, pe 27—28 dec. '89, vice prim ministru.

— Maiorul **Mugurel Florescu**, consilier al gen. Stănculescu, este acum colonel (iată!), şeful procuraturii militare şi procuror general-adj. al României.

— **Virgil Măgureanu** a ajuns, a ajuns...

— colonelul **Gică Popa** a fost numit general (dar nu i-a folosit la nimic!)

— colonelul Ion Nistor este acum generalul Nistor, cel care se ocupă cu...

— maiorul **Dan Voinea** este acum colonel şi răspunde de...

— Grefierul, plt. **Jan Tănasă** este grefier şef şi şi-a deschis un bar

— colonelul **Ion Baiu**, cel care a filmat, este acum un fel de consilier al d-lui...

— Avocaţii **Nicolae Teodorescu** şi **Constantin Lucescu** s-au privatizat frumuşel, iar unul din ei (Lucescu) cică ar fi plecat din ţară (la Pisa).

— Lt. maj. **Trifan Malenciuc** este acum maior şi face parte din grupul de consilieri ai ministrului Ap.N.

Oricum, toţi au fost avansaţi, tuturor li s-a dat un os bun de ros!

— Sfîrşit? —

dr. C. I.

P. S. Stimaţi cititori, aştept să-mi scrieţi!

rii de epoleți culturali ai comunismului (aceiași, în bună măsură, azi ca și ieri) au preconizat o altă inversare de semn valoric. De unde în zilele „fierbinți" ale Revoluției, cînd mulțimile (factor imprevizibil) trebuiau cîștigate cu orice preț, dizidenților scriitori și intelectuali de vază li s-au adus grăbite cinstiri oficiale, aceste daruri grecești au fost retrase deîndată ce s-a constatat că persoanele în cauză nu sînt maleabile. Cei ce, într-un răstimp de cîteva zile, s-au văzut îmbrățișați de putere, ispitiți a i se alătura, într-un stil de altfel, pur formal (în calitate de „tovarăși de drum"), au fost loviți cu și mai multă înverșunare decît sub Ceaușescu. Sub domnia despotică a acestuia dizidenții erau îndeobște trecuți sub tăcere, dacă era vorba de persoane care se aflau în patrie. Scriitorii protestatari pierdeau dreptul la semnătură și erau supuși unor hărțuieli și unei supravegheri fără... publicitate. Acuzațiile erau hărăzite doar celor din diaspora. Acum torentele de injurii au împroșcat fără nici o reținere atît pe cei din afară cît și pe cei dinăuntru. Injurii de neconceput, la noi, pînă în prezent, referindu-se nu la idei ori poziții estetice, filosofice ori cetățenești, nici măcar la fapte reale, ci, de cele mai multe ori, la trăsături josnice, la vicii și infamii pe de-a-ntregul inventate, produse ale unor cabinete de groază. Logic, cei ce au avut cutezanța de a-l fi infruntat pe dictator sînt oameni periculoși pentru succesorii lui, cărora le pot, mai ușor decît alții, detecta și divulga ilegitimitatea și incorectitudinile. De aci campania furibundă împotriva dizidenților. Cu maximă nerușinare, demnitatea și curajul care le-au adus recunoașterea publică sînt nu doar nesocotite, ci și luate ca un pretext al incitării urii împotriva lor. Oponenții notorii ai ceaușismului sînt deferiți miniei populare aidoma unor criminali. Supliciul lor din timpul totalitarismului e continuat printr-un „ritual" actual, printr-o „liturgie punitivă", spre a mă folosi de termenii lui Michel Foucault. Cuvintele acestuia circumscriu foarte exact „damnarea" prelungită indefinit de care au parte dizidenții români, în temeiul unei infernale sancționări a suferinței lor trecute, funcționînd ca un stigmat: „tortura, chiar dacă are ca menire să «curețe» crima, nu-l reconciliază pe cel vinovat cu ceilalți; ea trasează în jurul său, mai bine spus, pe corpul însuși al condamnatului semne care nu trebuie să se «ștează»; memoria oamenilor va păstra în orice caz amintirea expunerii, a stîlpului infamiei, a torturii și a suferinței, toate constatate fără dubiu". Noroc că „memoria oamenilor" mai reține și altceva decît prefabricatele neocomunismului ce recurge la mijloace disperate, că e capabilă a-și alcătui, treptat, o perspectivă pentru a judeca, în mod comparativ, prezentul.

Cel mai adesea scriitorii s-au retras într-o rezistență de cafenea

Insist asupra întrebării: ce părere aveți despre acei reprezentanți ai opoziției care nu au un trecut „curat"?

Da, aceasta e o chestiune dificilă! Dacă aș face un ocol printr-o retorică a condiției umane, v-aș reaminti că omul e un ghem de contradicții, că viața lui interioară e discontinuă, sincopată, sinuoasă, că el este pururi expus tentației răului ș.a.m.d. Mai simplu spus, aș fi preferat ca exponenții unor idei democratice să fi fost de-a lungul întregii lor vieți adepții lor. Dar realitatea, cîteodată, e alta! Și Soljenițîn și Saharov și Arthur Koestler și Panait Istrati al nostru și numeroși alții au avut fazele lor de căutare, momentele lor de iluzionare, de rătăcire... Contează gradul acestei rătăciri, comportarea insului căzut în capcană (uneori constructor el însuși al capcanei sau fabricant al ei în foarte multe exemplare!). Personal, **nu pot crede în inocența autorilor care au slujit cu sîrg realismul socialist ori care au ocupat funcții înalte în structurile comuniste** (membri în C.C., miniștri, deputați în M.A.N., conducători de importante instituții). Scuzele lor de tipul „am avut un ideal", „am crezut", „n-am știut că..." etc. sînt vorbe goale. N-au putut avea nici un ideal generos și nu au putut crede în nimic bun sub stalinism, sub dejism, sub ceaușism, n-au putut ignora ceea ce știa și trăia cu dezgust, cu groază sau cu amară resemnare o țară întreagă. Au desfășurat **cu bună știință**, din meschine motive personale, o activitate nedemnă, ce reprezenta atît o erezie estetică și intelectuală, cît și o încălcare vădită a elementarelor cerințe etice. **S-au vîndut** la început, scriitorii și oamenii de artă erau bine plătiți!), adoptînd „convingeri" și elemente ale unui limbaj standard ce li se dictau. Uneori, dacă era vorba de personalități mai în vîrstă, au optat pentru o relativă supraviețuire, cu prețul inconsecvenței, al abdicării de la ceea ce statua o operă înfăptuită în anii de noromalitate. De la impozanții autori ai lui **Mitrea Cocor** și ai **Scrinului negru** pînă la Dan Deșliu, Maria Banuș, Nina Cassian, Eugen Jebeleanu, Ov. S. Crohmălniceanu, Silvian Iosifescu, Paul Georgescu ș.a., toți au săvîrșit **în mod conștient** (altminteri nu se putea!) o operație demagogică, o mistificare propagandistică atît a realităților dureroase cît și a formulelor de artă și critică literară. Dezonoarea acelei activități se află în afara discuției. Rămîne de văzut evoluția scriitorilor cu pricina. Unii au decedat înainte de vreme, din imprudență, ca să-l parafrazeze pe G. Călinescu, ratînd șansa unei reabilitări. Alții au trecut pe pozițiile esteticului readmis în chip oficial, pe tăcute, în cursul nopții, cu o lașitate a lipsei de explicații ori cu un cinism al unor explicații ținînd de un oportunism longeviv (Ov. S. Crohmălniceanu, Paul Georgescu etc.). Alții au ales calea exilului, îndeobște după ce au încercat a reînnoda, cu mai mult sau mai puțin succes, pe sol românesc, scrisul mai substanțial, recîștigat, cu începuturile lor promițătoare (Petru Dumitriu, Nina Cassian). Alții s-au repliat într-o rezervă vagă, nu lipsită însă de morgă, într-o absolut inofensivă rezistență de cafenea (Eugen Jebeleanu). Alții au ales calea dizidenței, rămînînd în țară și, cum spuneați dv., „combătînd tare". Caz tipic: Dan Deșliu. Ce putem spune despre acesta din urmă? Putem uita? Putem șterge cu buretele **Lazăr de la Rusca**, **Minerii din Maramureș** (fortuită prefață la alți... mineri?)? Ar fi o atitudine puerilă! Dar nu putem nici răpi dreptul unui **păcătos** să se îndrepte! Dan Deșliu (și nu numai el în această aripă a dizidenților „cu trecut", defel imaculați) a păcătuit greu. Ar fi hazardat să-i reconstituim procesele de conștiință, să discernem căința sinceră de eventualele elemente de poză, exhibiționism, tactică a afirmării, ca și de conjuncturalismul cel puțin o dată probat cu brio. Însă nici nu putem a nu ține seama de opoziția sa, desfășurată de-a lungul a multor ani, împotriva dictaturii ceaușiste, de riscurile pe care și le-a asumat în cadrul unui stat polițist, de persecuțiile efective la care a fost supus. De efectul exemplar al acestui militantism antitotalitar. Și, **last but not least**, de replica isterică a presei neocomuniste, în cap cu **România Mare**, **care cere pedepsirea spectaculoasă, uzuală în planul organizațiilor extremiste, deopotrivă de stînga și de dreapta, a unui trădător.** E limpede că Dan Deșliu nu mai poate fi **al lor**! E limpede că nu se mai poate conta pe el pentru o nouă manipulare! E limpede că deranjează acum mai mult decît, bunăoară, un Ștefan Aug. Doinaș, plutitor de cîtva timp în sfere foarte senine. Dan Deșliu constituie un caz, negreșit, controversabil, susceptibil de îndoieli, dar nu mai puțin un caz de un dramatism ce nu poate fi negat. Purgatoriul mutației sale de conștiință luminează, încălzește ori măcar oferă un incitant prilej de meditație.

Teoctistismul liric și Ioan Alexandru

De o bună bucată de vreme susțineți cronica literară în paginile unui ziar de partid. Cum vedeți relația scriitor-militant politic? A scrie într-un ziar de partid nu înseamnă o raliere la opțiunile politice ale partidului respectiv? Dacă ar fi să scrieți o cronică literară la cartea unuia din membrii partidului în cauză, judecata de valoare n-ar fi determinată de afinitatea opiniilor politice? De altfel, mergînd mai departe, care credeți că este de fapt greutatea partidelor în viața României contemporane?

Da, într-adevăr, scriu cronica literară a ziarului **Dreptatea**. Deși nu fac parte din nici un partid, stima și simpatia mea se îndreaptă cu precădere către Partidul Național Țărănesc-creștin și democrat, care a ținut piept, cotropirii comuniste, plătind un cumplit tribut în vieți și suferințe omenești, care înfățișează, prin urmare, o garanție morală a militantismului său prezent, atît de ferm. Iuliu Maniu, Ion Mihalache și alți conducători ai săi, martiri pentru democrație, sînt spiritele tutelare ale luptei noastre. Acolo unde s-au sacrificat vieți pentru un crez, se găsește, nădăjduiesc, un antidot sigur împotriva frazelor fără acoperire, împotriva turpitudinii, șmecheriei, oportunismului care caracterizează din plin, ieri ca și azi, destui ipochimeni politici. Îmi amintesc cu emoție alegerile din noiembrie 1946, ultimele înaintea triumfului totalitar, la care, amenințați și hăituiți de bandele comuniste, au participat și național-țărăniștii ce aveau drept simbol electoral ochiul. În conștiința mea fragedă de școlar, **Dreptatea** se reflecta ca o instanță a celei mai înalte demnități civice, a curajului legendar... Firește, în orice societate liberă e nevoie de partide și grupări politice, forme ale pluralismului de opinii și opțiuni. Partidul unic, totalitar, e un nonsens politic, o mîrșavă mascaradă ce ascunde imposibilitatea alternativelor. Descifrînd nostalgia acestuia în oratoria și în actele unor leaderi actuali, ale unor parlamentari, gazetari ori oameni de pe stradă care suspină după privilegiile din trecut, îmi dau seama cît de important este, pentru bunul mers al obștii, pluripartidismul. Desigur, colaborarea la un cotidian de partid nu presupune neapărat o confuzie între atitudinea politică și cea critică. E vorba de două planuri axiologice disjuncte. Ar fi ridicol să faci un rabat de calitate unui autor doar pentru că aparține unei formațiuni politice. E ca și cum l-ai lăuda pe Popescu-Dumnezeu sau pe Nicolae Dragoș! Cu toate că s-a întîmplat chiar la... case mari! Ar fi, ca să apelăm la sintagma lui Alexandru George, un jdanovism invers. Nu putem recădea în păcatele presei comuniste, întorcînd pe dos, ca un veșmînt, procedeele de care se folosea. Un exemplu: faptul că Ioan Alexandru e vicepreședinte al partidului la al cărui cotidian principal colaborez nu constituie un motiv suficient pentru a-mi retrage rezervele față de distorsionarea vocației sale în etapa „imnelor" și nici pentru a-mi înăbuși regretul față de îndelungata coabitare a poetului cu protocronistul **Luceafăr**, pe care am numit-o, cu alt prilej, un teoctistism liric.

La noi începe să se mintă și despre minciună

Care e principalul păcat al societății românești de astăzi?

Principalul păcat al României de astăzi? Cred că e lipsa de transparență. Opacifierea intențiilor puterii, ocolirea realităților dezagreabile, ascunderea ori cel puțin drămuirea adevărului, care, fragmentat, dozat cu tendențiozitate și amestecat cu ingrediente, riscă a se transforma în contrariul său. E o mentalitate moștenită de la comunism, de fapt un simptom al perpetuării acestuia, la nivelul structurilor și al „cadrelor". O falsitate care alcătuiește esența sistemului tiranic. Încă unul din primii dizidenți din lume, Boris Suvarin, pe care-l cunoaștem în legătură cu Panait Istrati, afirma în 1937, referindu-se la Uniunea Sovietică de atunci, că pentru o lume în care minciuna este o comportare standard, începe să se mintă și despre minciună! Minciuna oficială este atît de înrădăcinată și de proliferantă, încît devine un soi de obligație, un reflex condiționat, o sumbră „naturalețe". Oricîte bune intenții am presupune că ar avea un bărbat de stat, faptul că disimulează chestiuni capitale, adică nu ne spune cine au fost „teroriștii" din decembrie sau cine a stat la spatele evenimentelor din 13—15 iunie, al „mineriadei" de atît de tristă faimă internațională, îl surclasează în modul cel mai categoric. Minciuna e un flagel al societăților totalitare sau post-totalitare, cum era pe vremuri ciuma sau holera. Există o tentație a neadevărului, a trucajului, a măsluirii, deseori irepresibilă. E o boală a setei de putere, a arivismului care stau la baza mentalității în cauză. Se vor scrie, sînt convins, ample analize asupra minciunii patologice a comunismului și a fascismului, așa cum s-au scris studii despre frică, despre erezie, despre diversele curiozități psihologice ale altor veacuri. Să observăm, deocamdată, două implicații ale minciunii comuniste, așa cum am cunoscut-o și o cunoaștem noi, românii. Mai întîi e vorba de monopolul adevărului, adică de acea minciună sistematizată, instrumentalizată prin instituțiile de stat, care-i împarte pe cetățeni în două categorii: știutori și neștiutori. Inițiații dispun de mijlocul similimagic de a filtra informația și de a-i da **singura** interpretare justă. Ceilalți, care compun marea majoritate, sînt **obligați** a crede versiunea autorităților, sub riscul declarării lor drept elemente dușmănoase, subversive, destabilizatoare ș.a.m.d. Se manifestă astfel, incontestabil, un elitism mascat, elitismul de partid, bizuit nu pe o selecție a vreunei calități, ci pe forța brută a parvenirii, împletit cu disprețul strivitor față de tot ce nu aparține castei favorizate. Al doilea aspect al minciunii comuniste îl reprezintă ceea ce Jean François Revel numește etnocentrism, adică acea intoleranță „condamnînd ca prostești, impure, de nu chiar păcătoase modurile de viață ale celorlalți și, mai presus ca oricare altul, «modelul occidental»". O analogie, deloc măgulitoare, a etnocentrismului comunist o constituie Islamul virulent al zilelor noastre. Putem reflecta la naționalismul șovin, cultivat de către Ceaușescu, precum la un paravan pus în fața ochilor noștri spre a nu mai vedea ce se petrece în restul lumii. Precum la delimitarea unui groaznic loc de detenție, larg cît o țară, în care să inhibe spiritul critic și dorința de emancipare. Deci o postură provincială, înapoiată, în falsitatea diversionistă a căreia putem afla resortul unei trufii nătîngi, de proaspăt parvenit, extinsă la dimensiunile și la desmățul unei propagande de stat. Orientarea vehement etnocentrică a unor periodice precum **România Mare**, **Totuși iubirea**, care nu întîmplător au relații idilice cu deplorabilul organ FSN, **Azi**, atestă o dată în plus convergența unor eforturi mai mult ori mai puțin inavuabile, cu scopul, urmărit cu înfrigurare, al unei restaurații ceaușiste.

Interviu realizat de
C. PĂTRAȘCU

Paul GOMA

Arta refugii (2)

Să trec peste asta, cu masa. Uite, noi, copiii, spunem uneori porcărele; mai și facem — însă așa ceva nici un copil din lume nu face, fie el cît de rău, de porcărios. Asta, numai un om mare. Un adult, un mare la doar trup și vârstă. N-am mai văzut faceri din astea, așa. dar știu: făcătorul trebuie să fie unul mare și prost; și care râde, ca prostul.

Râde ca prostul, pe masa noastră! Adevărat, prostul când râde, se râde; de el râde, însă râde de noi — mai ales de mine; și, și mai ales, râde de mama și de tata — în spatele, în absența lor, dacă ar fi de față, n-ar mai îndrăzni, i-ar împușca tata o palmă, ca lui Turcu... Am vrut să-i ard una peste bot, m-am oprit la timp: m-aș fi murdărit, eu. Nu merita nici măcar să fie bătut. Pe alde ăștia trebuie să-i iei cu cleștele de foc, să fie cât mai lung în brațe cleștele, și, ținîndu-ți respirația, să-i duci, în clește, cu brațul lung, cît mai repede și cît mai departe, în fundul curții și să-i arunci la gunoi. Cu tot cu clește.

Nu găseam cleștele, o fi în dulap; sau pe bufet. Când intrasem în casă, dădusem cu piciorul în ceva care avea glasul fărașului. Am dat de făraș, dar nu și de mătură — o fi vreun așternut, printre borcane

A fost mai ușor decît mă temeam: abia l-am atins cu buza fărașului, că s-a răsturnat, întreg pe-o parte. Ca o piesă de șah rău cioplită. Așa, nu mai râdea- amenința din moț, se hăhăia din talpă — unde rămăseseră, uluitor de fidel imprimate, fibrele bradului mesei. Era înghețat bocnă — dar râdea. Cu talpa, cu curul. I se vedeau dinții din cristale de gheață — când râdea de mine.

Mi-am zis: te iau, te duc, te-arunc, după aceea spăl bine-bine masa, cu peria de podele și cu leșie, la urmă dau cu parfum de la mama.

Am înclinat masa, l-am așteptat cu fărașul la buza mesei. S-a rostogolit în făraș ca o piatră, sunând. Ca o balegă înghețată. L-am dus în grădină, cît mi-a îngăduit zăpada, l-am zvârlit, dracului, cu făraș cu tot.

Însă nu aveam apă. Să mă duc la poștaș, de unde luam, de obicei! Era și târziu și întuneric — la poștaș, nici el n-o fi acasă. Mai era ceva apă în una din găleți, dar înghețată. Ca s-o dezgheț, trebuie foc — or, ploatănul nostru...

Dintr-o dată, m-am simțit bine: aveam ce face. M-am dezbrăcat de palton, am împins ploatănul la locul lui, i-am potrivit burlanele; am adunat cercurile de fontă — lipsea o „inimă“, am astupat gaura culigheanul plin cu zăpadă.

S-a umplut casa de fum. Așa-i când casa e rece și fără capac. Nu-i nimic: până când se încălzește hornul, cum tot am treabă...

Mi-am pus paltonul pe umeri și m-am întors la cârciumă. După ce am lăsat lampa aprinsă pe prichiciul ferestrei, ca la o casă de oameni.

Să nu plângi.

N-am plâns. atunci. Femeia plângea, eu o îmbărbătam.

Am încercat să intru prin spate, am bătut, nu mi-a deschis. Am înțeles, după zgomote și glasuri, că femeia avea treabă cu Antal, așa că am coborît de pe galerie, am ieșit în uliță, m-am dus la ușa din față.

Nu mă înșelasem, Antal o fugărea — un fel de a vorbi, covaciul era chior de beat, căuta, cu ochii închiși, cu mâinile întinse, ca la baba-oarba, dând peste mese, răsturnând scaunele, femeia ar fi putut să-i scape, dacă ar fi tăcut, dar ea nu tăcea. zicea într-una că las', că vine el, Ioji. vede el, Antal, de la Ioji.

Am intrat, am lăsat ușa deschisă. l-am luat pe Antal de mână și l-am dus pînă în mijlocul uliței. Am făcut ce văzusem că făceau oamenii cu Antal: l-am rotit, până a fost cu fața spre pod, i-am așezat șapca și i-am zis:

— Direcția casa, cu cântec, înainte marș!

Și Antal, ascultător, a pornit, în zig-zag, dar ținând drumul, și cântând și chiuind.

Însă când m-am întors, femeia trăgea obloanele. N-a vrut să mă lase să intru, zicea mereu de Ioji, că trebuie să vină. I-am spus că eu îl cunosc bine pe Ioji diblașul și că vreau o lampă și gaz — fiindcă acasă...

M-a lăsat, dar a tras obloanele. Era speriată și roșie la obraz. Căutînd după o sticlă de lampă, îi dădea înainte cu Ioji, Ioji, Ioji. Sticla era murdară, avea, pe dinăuntru, fire de talas, ea s-a apucat să o șteargă: a spart-o, s-a tăiat în palmă — și atunci s-a mai liniștit. A adus altă sticlă și, tot suflînd în ea, ca s-o aburească, mi-a spus:

Mi-a spus multe, tot zicând că ce știe ea, că ea nu-i din Buia, vine o dată pe săptămînă, la soră-sa, a venit și marți — mai bine n-ar fi venit, că ce știe ea, că nu știe nimica, decât că Ioji, cu pistolul, i-a dat ordin să țină ea bolta deschisă — și o ține, de marți, că a fost cu grenadă și camioane și Ioji, cu pistolul și cu listele-pe-bază-de-ei ridică pe oameni...

A fost greu, dar în cele din urmă, am aflat: luni seara s-a ținut, la școală, ședință de partid și careva a dat cu o grenadă — n-a atins pe nimeni, a explodat în afară, dar Ioji, care-i secretar de partid, a telefonat și au venit camioanele și i-au ridicat pe cei care nu era la ședință, mai tot satul, femei doar vreo douăzeci, dar bărbați, de la feciorași la moși...

— Adică și pe-ai mei? am întrerupt-o și pe mama?

— D-apăi, ce știu io, domnișorule, că dacă nu-s membri la partidul lor și nu erau la școală, când cu grenada...

Asta era. Însă acum eram mare, aveam datoria să o îmbărbătez pe cumnata cârciumarului, care zicea că mai bine o ridica și pe ea, decât...

— Că ce știu io, domnișorule, că vin, ca omul, la soră-mea și nici n-apuc să intru în boltă, că uite-l pe Ioji diblașul, că-mi dă ordin, cu pistolul, să țin eu bolta și seara, când să mă întorc acasă, că am doi copii, Ioji-mi dă ordin, cu pistolul, să rămîn, că-s mobilizată pe loc, zice el, zice că acum s-a schimbat foaia, că pînă acum, noi, Românii, îi dădeam ordin că ce să ne cânte din diblă, el cânta, noi jucam, dar acum el dă ordin ce să cânte Bidoșolah, de să mai joace și el, ce știu io, că n-am înțeles ce vrea de la mine, că n-am jucat niciodată pe dibla lui, dar el a zis că, lasă, mă învață el și m-a pus să-i cînt un ceardaș...

— Ceardaș?, am întrebat. Știi să cânți la vioară?

— Ce vioară, cu gura! I-am cântat, ce să fac. M-a încuiat aici și satu-i mort, cine să mă auză și să mă scape... M-a tot înghioldit cu pistolul, că nu i-a plăcut cum cânt cu gura, că nu știu ungurește și el a zis că, lasă, mă învață el și ungurește...

— Și te-a învățat?

— Ceeee?, a făcut femeia, de parcă s-ar fi aflat în celălalt capăt al satului. Ce știu io, Ioji a zis că acum el îi rege peste sat, se pălește bine și cu numele, că-l cheamă Kiraly, că face ce vrea, cu cine vrea, ca să nu mișc din post, de la boltă, de nu vreau să mă puie pe camion și pe mine și pe copii, că satul nostru de comuna Buia ține, că el e Kiraly peste comună, ziua țin bolta, dar după zece seara stau numai pentru el...

— Cum, numai pentru el? De ce, pentru el?

— Ceee? De ce — de-aia!

— De ce, de-aia? Nu-nțeleg.

— Mai bine să nu-nțelegi, că ești copil și fă bine de-ți ia gazul și lampa și du-te-n treabă-ți, domnișorule, să nu te găsească Kiraly Ioji la mine, că se supără și cine-o trage, dacă se supără Ioji...

N-am înțeles cum o trage, dacă se supără Ioji, dar dacă diblașul s-a făcut rege, orice se poate.

Am ieșit din cârciumă de parcă aș fi fost alungat din casă aș fi rămas cu femeia, acum, că știam că ai mei nu mă așteaptă.

N-a fost numai asta și numai atât. Dar sunt eu băiat educat, copil de cadre didactice, nu rostesc chiar tot ce știu, ce-am văzut. Așa, pentru că cuvintele sunt neîncăpătoare — am citit eu undeva și e foarte adevărat. Ce-am văzut eu, cu ochii mei, în crâșmă — e altă poveste, care nu se povestește cu cuvinte.

Ce-i interesant: i-am povestit lui Virgil, la Șeica, ce am povestit pînă acum — nu mai mult și nu altfel. Dar Virgil, al dracului, a înțeles ce n-am putut eu povesti. Și mi-a povestit el mie. Eu m-am rușinat dar am rămas pe loc, n-am fugit. Nu știu de ce, poate că eram puțin gelos pe Virgil, că el poate povesti ce eu nu sunt în stare, cu toate că mie mi s-a întâmplat, de s-o văd pe cumnata cârciumarului în curu-gol și să-l văd pe Antal bătând-o cu palma peste buci și umblîndu-i cu o glajă printre picioare și femeia doar plângea, dar nu se apăra, că de i-ar fi dat o palmă covaciului, l-ar fi pupat mă-sa rece, de porc și de nerușinat. auzi. ce să-i facă el unei femei sărmane și, în plus, din alt sat și după aceea Virgil mi-a povestit, el, cum cumnata cârciumarului a vrut să-mi mulțumească. adică plătească. fiindcă o scăpasem de pacoste de bețiv, și cum eu, nu că n-aș fi priceput ce și cum. dar... Și Virgil a zis:

— Mai bine așa: n-ai regulat-o dar măcar ai inima curată.

Cred și eu. Dar nu la inima mea mă gîndeam atunci. Vreau să spun că am fost tare tulburat, nu-mi închipuiam că se face și cu gîtul sticlei — Virgil mi-a zis că așa fac numai răii, cei care vor răul femeilor noastre. Așa o fi, dar de ce muierea nu se apăra, nu se zbătea?

Nu i-am povestit și povestea cu fetele lui Heinrich — cine știe ce mi-ar fi povestit el mie, că le-am făcut, eu lor.

Mă întorsesem la noi (la noi!) și mă întrebam cum să fac să mă culc și în care pat (și în care odaie), când am auzit pași în curte. Două perechi — le cunoșteam. Și mi s-a încălzit inima: erau bocancii cu talpă de lemn ai fetelor. Surorile. Săsoaicele mele cele bune și dragi.

Târziu, noaptea, două fete, copile încă! În Buia pustie, pustiită de Securitate. Adevărat, veniseră de mînă, se țineau și acum, și râdeau!

Erau atât de frumoase, fetele mele, încât m-au podidit lacrimile și ele erau două, nu mă puteam adăposti la două piepturi, deodată.

Râzând au dat mâna cu mine, băiețește, bărbătește — săsește. Mi-au zis amândou în același timp să vin la ele, să dorm la ei. Heinrich le trimisese, trecuse pe la ei vecinul Sasu și le spusese că băiatul prietenului lor, Basarabeanul, venise la Buia — cică acasă... Ar fi venit Henrich să mă ia, au zis ele, dar e la pat, de astă toamnă — de asta nu-l ridicaseră și pe el.

Râdeau fetele, vorbeau, vorbeau, niciodată nu le auzisem vorbind atâta și atât de tare și așa de vesel. Începusem să mă înveselesc și eu, mă și vedeam la ei, la căldură și la casă de oameni; mai ales cu ele, fetele mele, cu care copilărisem, la Tizu și ne jucasem de-a arătatul, atât de...

— Dar ce-aveți în masca de gaze?, am zis și am arătat cutia verde, dusă de una din ele pe după gât cu o bretea.

— Kartoffeln!, au zis amândouă. Und Salz!

Au scos din cutie un șervet gros, în care erau înveliți cartofii și un ghemotoc de pânză albă — acolo era sarea.

Au desfăcut șervetul pe masă, însă cartofii i-am mâncat din mână, în picioare, lângă sobă. Grozavi, cartofii lor! — le-am zis și le-am făcut cu ochiul și am râs cu toții.

— Dar sarea?, m-a întrebat una.

— Sarea-i dulce-dulce, a chicotit: cealaltă. Ca cubicul...

Eu am roșit. Una dintre ele mi-a ars un pumn, de prietenie. Cealaltă m-a sărutat pe gură. Și mi-a zis:

— Acum, gata, nu mai e nimic de văzut! Fertig!

N-am înțeles ce voia să spună. Dar nici ea n-a explicat.

Miroseau altfel, fetele. Parcă străin. Nu știu cum, dar nu era bine pe lumea asta — așa că am zis:

— Mulțumesc frumos pentru cartofi și pentru sare și pentru invitație, dar o să dorm aici, la noi. Ce să vă mai deranjez pe voi...

— Nu ne deranjezi. Dormim alături, nu unul peste altul, a zis una, senină. Și ești și prea mic...

Am înghițit în sec. N-am mai scos un cuvînt, o vreme.

— Nici voi nu mă deranjați pe mine, dacă dormiți cu mine, aici, am zis, de parcă m-aș fi azvîrlit în apă.

Ele s-au uitat concentric la mine. Apoi au șoșotit ceva în săsește. Am înțeles ce vorbeau: ca una dintre ele să se ducă acasă, să anunțe că nu dorm eu la ei, că dorm ele la mine. Și să se întoarcă — cu alți cartofi. Și cu ceva pâine, dacă mai este.

Una a plecat. Celaltă a rămas.

Nu le mai iubeam — dar, doamne, cum le iubeam! Nu știu cum să explic, dar cam așa e: tocmai. pentru că alții le iubiseră, vreau să spun: chinuiseră înaintea mea — poate chiar cu gâturi de glajă *

Am întins mâna spre obrazul celei rămase. Era deja scobit, aproape vestejit. Și rece L-am sărutat. obrazul — și pe dată s-a încălzit.

Am îndopat bine-bine ploatănul, am pus o pătură în geamul spart, am închis ușa către cealaltă odaie — după ce am tras dincoace un pat.

Cînd s-a întors cealaltă. noi doi eram în așternut — ca gheața era și salteaua și plapoma, dar le-am încălzit noi, în trei.

Nu spun mai mult, ca să nu pretindă Virgil că a fost și mai mult.

Oricum, a fost ultima oară când m-am atins de fetele lui Henrich.

A doua zi le-am condus eu pe ele acasă. Henrich și nevastă-sa mi-au zis să mai stau, să mănânc ceva, aveau porc cu varză, însă eu le-am mulțumit pentru invitație dar...

— Dar trebuie să-i caut pe-ai mei, am zis. Nu știu unde, dar văd eu...

Mama fetelor mi-a umplut buzunarele cu cartofi copți. fetele m-au însoțit până la marginea satului — de acea dată ne-am sărutat cuminți...

Poietika lui Cehov

E cazul să vă lăsați mustăți, doamnă!
Mustăți lungi pînă-n Persia, doamnă!
E cazul să vă lăsați șifonier pe umeri în jos
pînă-n râul cel frumos

al Iordanului, doamnă! Să vă lăsați Ptolomeu, doamnă!
(și am să vă iubesc piciorul, scaunul, sînii, dușumeaua, doamnă!
și mițorlanul pufos și dulce de sub casă, doamnă! Deseară am
să vă ptolomeu, doamnă, am să vă forster, am să vă

futabatei shimei (pseudonimul lui
HASEGAWA TATSUNO SUKE, 1864—1909, scriitor japonez,
admirator al literaturii ruse), am să vă

pseudonim, doamnă!
Să plîngem înainte de a ne naște, să rîdem?

Dan DAVID

Emil RAȚIU

Să umblu ca un condamnat orb

La începutul lui septembrie, am fost transferați în România. Puneam astfel din nou piciorul pe pămîntul țării, pe care o iubisem și o venerasem de cînd în sufletul meu se înfiripaseră primele simțăminte și credințe. Dar cîtă deosebire de România pe care o cunoscusem, ca adolescent, în 1939. Părea că sufletul și vocea ei se stinseseră și o pustie uniformitate pusese stăpînire pe toate manifestările exterioare ale vieții. Afișele și lozincile te asaltau de pretutindeni, cu același conținut stereotip, propagat pe același calapod în presă, de la difuzoarele instalate la colțuri de stradă, în discursurile și ședințele obligatorii, dînd impresia unei enorme simfonii forțate de temniță, din care singura scăpare rămînea cimitirul. Miliția, agresivă și brutală pînă în cele mai neînsemnate manifestări, trupele de securitate, armata cu uniformele grosolane rusești împînzeau străzile orașelor, militarii înarmați patrulau pe dinaintea tuturor instituțiilor, pe ale căror trotuare era interzisă trecerea pietonilor, dînd orașului caracterul și înfățișarea unei permanente stări de asediu. Cetățeanul se simțea străin în propria țară, degradat la starea de permanent suspect și urmărit. Aflai curînd, din cele mai comune expresii schimbate între oameni, din dialoguri cu persoane abia cunoscute că arestările și teroarea se țineau lanț, că în fiecare noapte mașina poliției ridica alți oameni înspăimîntați din căldura patului.

Am înțeles că toată suflarea trăia într-o dimensiune ireală, proiectată cu toată forța ei vitală asemenea unui arc a cărui coardă e întinsă la maximum, spre viitor, așteptînd din zi în zi, din oră în oră, miracolul unui nou război, ce apărea ca o binefacere, ca o salvare, pentru a-i aduce pe americani și, cu ei, eliberarea. Aceasta era unica motivație a vieții, unicul arc se destindea și ținea viu orologiu vital. Și peste tot, strivind orice germene de viață adevărată, trona împietrită, mumificată religia, zeificarea lui Stalin.

— Acesta e comunismul ? îl întrebai îngrozit pe Vargiotas.

— Nu, îmi zise el, aceasta e trădarea a tot ceea ce am avut și simțit milioane de oameni. Acesta e infernul... Și pedeapsa va trebui să vină ! urmă el sumbru. Îmi străfulgera prin minte imaginea soției lui moarte și fără voie plecai privirea.

Începură interogatoriile noastre la securitate. Durară din octombrie pînă în decembrie și-mi părură interminabile. Trebuia să scriem toate persoanele pe care le-am cunoscut, ce am discutat cu fiecare în parte, cu ce ocazie, în ce zi. Afară de biografiile detaliate, ale noastre, ale rudelor, de descrierile luptelor la care am participat, ale unităților militare din care am făcut parte, ale camarazilor, ale comandanților, toate de mai multe ori, făcute și refăcute de la capăt, la mai multe oficii, chemați prin surprindere pentru a se descoperi eventuale contraziceri. Majoritatea securiștilor era alcătuită din străini, ostili față de tot ce era românesc. Fiindcă eram român macedonean, unul dintre ei îmi spuse într-o zi :

— Voi, românii, ați lupta cu armata lui Markos, dar ați luptat pentru scopurile voastre naționaliste, voiați să faceți un stat al vostru în Macedonia, n-ați luptat pentru țelurile revoluției socialiste internaționale. Armata lui Markos a fost pentru voi un paravan ca să vă atingeți scopurile naționaliste.

— Și ce e rău în asta ? l-am întrebat eu.

— Nu e în programul partidului, mi-a răspuns.

În decembrie, după terminarea anchetei, Vargiotas a fost numit într-un post mare, ca dirigent în Ministerul sănătății. I s-a dat un apartament la Șosea și avea mașina instituției la dispoziție. Intrase în rîndurile clasei stăpînitoare. Copilul avea o îngrijitoare plătită de partid, care stătea la el acasă. Și micuțul Enea, căci așa îl chema în amintirea legendarului troian plecat în pribegie, creștea ca o floare, neștiutor de suferințele și dramele prin care trecuse. Eu am fost încadrat ca bibliotecar la fosta bibliotecă a Fundațiilor Regale de pe Calea Victoriei. Institutul român pentru studii sud-est europene, la care aș fi dorit să lucrez, fusese desființat de curînd. Iar în sectorul filozofic nu puteam avea pretenții să lucrez, dată fiind formația mea nemarxistă.

În iarna aceea din '49 a murit, la Moscova, în condiții numite diplomatic „misterioase", Gheorghi Dimitrov. Încercase, într-un ultim efort, să-și salveze țara de dominația sovietică, asemenea lui Tito. Dar fusese prea tîrziu. Prevenit de cazul iugoslav, tiranul îl lichidase mai repede. Dispărea, răpus de Rusia ostilă unei Confederații balcanice independente, care să-și tragă rațiunea de a fi din propria sorginte istorică, ultimul conducător comunist cu autoritate, partizan al ideii federației. În Cehoslovacia și Ungaria, începea epoca marilor procese, al lui Slanski și al lui Rajk. La noi, fusese arestat Pătrășcanu, acuzat de naționalism și de titoism. Toată puterea, toate bogățiile țării erau în mîinile rușilor prin agenții lor, Ana Pauker, Vasile Luca, Teohari Georgescu, toți străini. Mai era aceasta România ?

În iunie a fost arestat Vargiotas, luat în plină zi din fotoliul directorial de la Ministerul sănătății. Enea a fost internat într-o casă de copii orfani.

Rîndul meu a venit zece zile după aceea. Am fost luat de la biblioteca unde lucram, chemat în biroul directorului și, acolo, dat în primire la doi indivizi ce mă așteptau sub pretextu unor declarații ce ar trebui să le dau la raionul de partid. Ajuns în strada, am fost introdus într-o mașină militară. ca cele de război, cu prelată, și mi s-au pus la ochi ochelari negri. La protestele mele, mi s-a răspuns batjocoritor că eram dus la aeroport, ca să plec în America. Mi-au scos ochelarii numai cînd am ajuns într-o cameră îngustă de beton din clădirea securității. Am rămas acolo trei zile, ca într-un sicriu zidit, victimă dezarmată și neputincioasă a amenințărilor și acuzațiilor celor mai absurde. Voiau să semnez o declarație prin care să recunosc că fusesem spionul lui Tito în Grecia și organizasem o rețea de spionaj și în România. Anchetatorii se schimbau ziua și noaptea, la fiecare patru ore, mîncau, beau, fumau în fața mea, care eram ținut de trei zile fără hrană și cu un bec orbitor dinaintea ochilor. Fiindcă îmi promiteau eliberarea în schimbul declarației, am cedat în cele din urmă, dar am scris de la început că declaram cele ce vor urma din cauza amenințărilor și a promisiunii că voi fi pus în libertate. Mi-au smuls imediat foaia și au început a mă lovi ca turbații cu pumnii. M-au transportat apoi cu o dubă la Jilava.

Acolo, în întunericul de sub pămînt, am pierdut noțiunea timpului. Cîtăva vreme am stat în celulă cu Vergiotas. Acesta e comunismul ? îl întrebam eu nemilos. Nu, acesta e infernul, îmi răspundea el. Dar germenii libertății vor rodi la lumină, de aici de sub pămînt, așa cum ies primăvara plantele de sub zăpadă în soare. Chiar dacă vor trebui să rodească din trupurile noastre. Enea va trăi și îi va vedea...

De la o zi la alta, Vergiotas era mai palid. Se stingea. Într-un rînd, îmi zise întunecat : Nu comunismul e infernul, nu acesta e infernul pentru că noi sîntem sub pămînt. E infernul pentru că noi am cunoscut două lumi și aici nu mai avem ce spera...

O, dacă ar fi avut, în ultimele lui clipe, speranța unei religii adevărate ! Omul care trăise viața aspră din munți, sub cerul liber, pe vînt, ploaie și ninsori, și-și înfruntase bărbătește dușmanul, aici, sub pămînt, se stingea pierea. A murit ca un erou ce n-a putut să-și supraviețuiască idealului. S-a stins în celula umedă și înghețată, într-o noapte căreia nu i-a mai văzut sfîrșitul.

Eu am ieșit la lumină. Prin 1950. am fost dus la Canal. Am rămas aici, în mijlocul unei lumi de epave constrînse la munci supraomenești, și eu o epavă. Am cunoscut aici floarea țării, adevărata Românie, cea anulată, ștearsă dintre cei vii, pe care era inutil să o cauți în fațada de cimitir impusă de regimul țării. Am cunoscut mari cărturari, ofițeri, oameni politici ce nu s-au plecat. Subnutriți, înadins supuși la munci peste puterile lor, cei mai mulți au murit. Tînăr, eu am supraviețuit prin minune. Nu mai socoteam timpul, nu mai cugetam, trăiam într-un etern prezent, ca un automat

În 1953, monstrul a murit. Spre sfîrșitul anului a fost lichidată și acea reprezentare a iadului pe pămînt, Canalul. La urma urmei, își atinsese țelul : România era desființată.

Am fost eliberat, fără să fi fost vreodată condamnat. Trecuseră patru ani și jumătate din ziua arestării mele...

Ieșeam doar un supraviețuitor, o epavă a gîndurilor și tinereții mele... Și totul îmi părea atît de departe...

Primul gînd în libertate a fost la cei căzuți, să transmit ultimele lor cuvinte părinților, soțiilor copiilor. Războiul fără gloanțe continua, nu se sfîrșise...

După multe căutări, l-am găsit într-un azil de copii pe Enea. Nu-și amintea și nu știa nimic de tatăl său. Cu mare greutate, prin 1955, cînd copilul a ajuns de vîrstă școlară, am reușit, dîndu-mă drept o rudă de-a lui, să-l scot de acolo și să-l iau la mine, în gazdă la o bătrînă, într-o cămăruță de pe Calea Plevnei.

Îl duceam dimineața la școală și rămînea acolo, semiintern, pînă pe seară, cînd îl aduceam acasă. Creștea cu cravată de pionier, învățînd poezii după poezii despre partid și cîntînd cîntece de slavă aceluiași partid.

Eu m-aș fi întors bucuros în Grecia, însă nu puteam, căci eram considerat dezertor și comunist, partizan al lui Markos. Pentru mine era rău și într-o parte, și în cealalta, eram, cum spunea Vargiotas, fără speranță, și aici, și dincolo.

Nu mai știam nimic despre mama și toți ai mei, iar gîndul acesta mă chinuia îngrozitor. Mi-aminteam de Maria, o vedeam parcă aievea, în clipa aceea de iarnă sîngeroasă, cînd eu am plecat cu tinerii din Grecia în munți. Ia-mă cu tine, bade ! i-auzeam încă glasul, ce răsuna ca o chemare din cine știe ce străfunduri ale ființei rămase încă vii în mine.

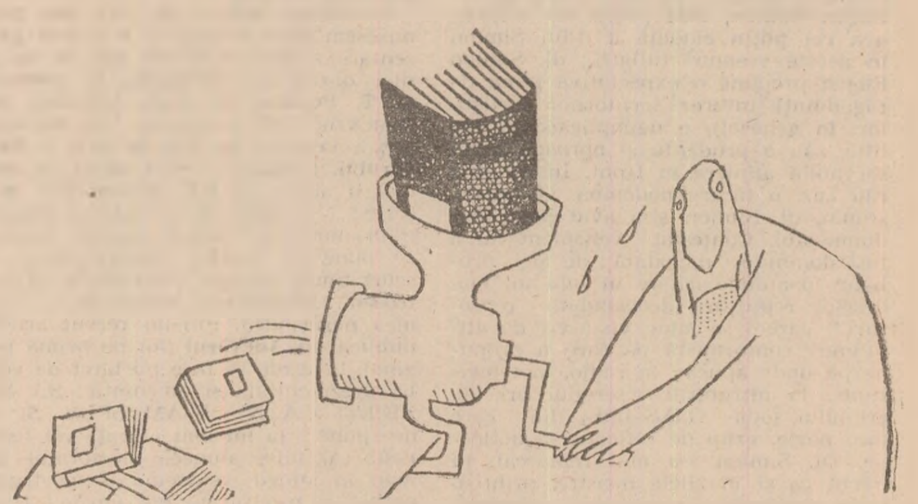
Și poate... Poate că viața mea ar fi fost alta, întreagă, dacă... A rămas pentru totdeauna o întrebare și o chemare fără răspuns, chipul acela delicat de domniță, cu ochii precum două fîntîni în care se oglindește cerul, cu reflexe misterioase aidoma razelor amurgului răsfrînte pe dealurile verzi, la ceasul cînd într-o bisericuță de pe culme bate toaca...

Mulți ani după aceea, am aflat că mama murise, iar soră-mea și Maria dispăruseră, răpite probabil de bandele lui Markos. Inutil să mai adaug ceva.

În 1958, deoarece tata se născuse cetățean turc, am reușit, după destulă cazna, dar și prin mărinimia turcilor, să obțin, eu — român și naționalist —, pașaport turcesc, cum dumneata astăzi. Și nu știu prin ce minune, o mărime de la Ministerul de interne mi-a aprobat plecarea în Turcia, împreună cu Enea, care era minor și, chipurile, nepotul meu, singura mea rudă...

Astfel, am ajuns aici, unde mă vezi. Și au trecut zece ani de atunci...

(va urma)

Poetul Mircea Dinescu și fereastra orfana

În una din cărțile sale cutremurătoare
Poetul Mircea Dinescu
Prin cuvinte dure, deloc sentimentale,
Susține că moartea se dă la liber și-i destul de ieftină.

Dar oare nu din această pricină,
Moarte pătrunde invizibilă,
Pînă și în viața de fier a mașinii,
Făcînd-o să redescopere asfaltul,
Cînd, înfierbîntate, roțile
Se repăd spre stîlpii de beton,
Mușcîndu i fără pic de emoție,
Fără urmă de regrete.
Cutia de scrisori, și ea speriată,
A uitat scrisul feciorului meu,
Pe care l-a ajuns din urmă moartea
Sau poate altă năpastă cu ochi de umbră ?
Și să nu mai zicem după aceasta
Că prețul morții poate fi stabilit ?
De perete se lovește o altă fereastră,
Iar țăndările nu le mai lipește nimeni la loc.

Motiv Eminescu

Grozav de tineri
Poeții lumii mor
De parcă, mult prea cumpăt,
Ei trăiesc și după moarte
Marile morți ale lor.

Focul sacru

Focul sacru, focul curat
Și-n rădăcini rămîne,
Și nu apun pe acest pămînt
Ochii de taină ai fîntînilor,
Ochii fîntînilor stau
De veghe vieții baladelor —
Verbul, lacrimă-a inimii,
Asemeni focului arde.

Focul sacru, focul curat
Ține amfora vie,
În ființa aceasta ciudată
Trăiesc semințele poeziei,
Semințele acestea —
Petale de stele eterne —
Se ating de luceafăr,
Iar timpul în timp se cerne.

Gheorghe CIOCOI

Forțele terestre T.V. trag cu sete în Mircea Dinescu

Sorescu se îndreaptă spre Barbu, Păunescu și Vadim

Cînd Ion Caramitru mi-a declarat că, în zilele lui decembrie '89, au fost mai multe tentative de omor împotriva sa și a lui Mircea Dinescu, am rămas pe gînduri. Înclinam să cred, atunci, că a fost vorba, totuși, de confuzie, de spaimă, de o neînțelegere, de... Dar nu, cu cîtva timp în urmă Televiziunea a ținut să ne asigure că ceea ce nu s-a reușit atunci, cel puțin în cazul lui Dinescu, fiind planificat, se va realiza, mai devreme sau mai tîrziu. Iar prilejuri se găsesc. De altfel, Televiziunea nu pierde nici un prilej, cînd nu îl provoacă. Năstrușnica noastră Televiziune, cu pivotul ei — studioul 4, va îndeplini cu succes, exemplar, idealurile nobile de care este animată. Modul fin în care a fost **lucrat** Dinescu mă face să declar, pe propria-mi răspundere, iată, că avem, cu adevărat, **profesioniști T.V.** Sînt tentat să cred, acum, chiar că Televiziunea și-a ascuns profesionalismul, s-a rușinat de el, iar noi, naivii, acuzam în stînga și, mai ales, în dreapta că, pasămite, amatorismul echipei d-lui Răzvan face ravagii. Nu, stimați telespectatori, acest amatorism a fost jucat. televizierii s-au prefăcut doar a fi amatori, tocmai pentru a se scuza, știut fiind că pe cel prost îl ierți, odată cu Dumnezeu. M-am lecuit. De-acum voi spune orice despre minunata noastră Televiziune, în afară de faptul că este neprofesionistă. Ei, aflați că Ceaușescu, așa analfabet cum a fost, i-a învățat carte! Și n-or să uite buchea cărții lui Ceaușescu niciodată, cît timp vor trăi ei, de la etajul 11 în jos.

Ba chiar voi merge pînă acolo încît voi spune că: **„profesionalismul" în T.V. face ravagii!!**

Ați văzut filmul, făcut de Mihai Tatulici și Vilgil Tatomir, despre evenimentele din decembrie '89? Ei, sub aparenta, implacabila obiectivitate, acolo se „strecoară" doar ceea ce nu se mai poate ascunde, în schimb, se legitimează subtil (in)actuala echipă de la putere. Și tot în filmul realizat de tandemul Tatulici-Tatomir, Mircea Dinescu și Ion Caramitru erau filmați în vreme ce... erau filmați. De ce? De ce se filma o dată pentru a se transmite pe post atunci și o dată pentru filmul cuplului Tatomir-Tatulici? (Deschidem această paranteză spre a infirma zvonurile precum ca M. Tatulici ar fi tatăl lui L. Ulici). Nu cumva, pe 22 decembrie, se filmau... filmările pentru a avea „docomentul compromițător" în cazul în care se „întoarceau armele"? Dar iată că Televiziunea nu l-a iertat nici o clipă pe Mircea Dinescu și, conștiincioasă, îl urmărește pînă în pînzele albe, pînă în biroul său. Dar ce se întîmplase, de fapt? Un fapt banal, un clasic conflict de muncă între șeful revistei „Ramuri" și redactorii săi a constituit prilejul pentru ca Televiziunea să-i plătească polițe vechi lui Mircea Dinescu. Dacă ar fi fost vizat doar Mircea Dinescu, poate nu aș fi comentat acest fapt, știind că Poetul se poate apăra și singur. Dar a fost atacată, „pusă în discuție", însăși obștea scriitoricească — Uniunea Scriitorilor. Vă veți întreba, stimați telespectatori, ce poate avea T.V.-ul cu Uniunea Scriitorilor? Păi are, cum să nu aibă?! N-a fost exclus din această Uniune însuși tartorul tuturor „oamenilor de bine", signor Eugen Barbu? Ei, vedeți cum se îmbrățișează, la comandă, faptele? Și atunci, vă întreb, cum era să scape echipa d-lui Valeriu ocazia de a da o dublă lovitură — țac-pac! — într-o singură emisiune? Și Dinescu și Uniunea Scriitorilor au fost loviți repede, fără cruțare! Și cine a ieșit în cîștig? Barbu (deci Vadim Tudor) și A. Păunescu! A vrut Sorescu asta? Dar, din capul locului, Sorescu nu putea uita, subit, că din Uniune a fost exclus Barbu, iar Adrian Păunescu a demisionat. Sorescu știa că, prin demisia sa, lovește în breaslă și se alătură lui Barbu și Păunescu. De altfel, poate că asta a și intenționat, avînd atîtea datorii, mai ales față de Păunescu. Prin 1981, după ce Sorescu a fost interzis pe motivul „Meditației transcedentale", Păunescu i-a deschis larg paginile revistei „Flacăra" pentru ca „Singurul printre poeți" să-și publice poezeaua aducătoare de slăvi lui Ceaușescu. Astfel, Sorescu a fost imediat iertat de titanul din Scornicești, cu ajutorul neprețuit al poetului din Bârca, și repus în **drepturile** sale.

Deci, acum, Sorescu este contestat de redactorii de la „Ramuri" pentru dezinteresul față de revista pe care o conduce. Ce face Sorescu, locuitor al Bucureștilor fiind, iar revista apărînd în Craiova? Își dă demisia. Foarte frumos și onest. Dar Sorescu demisionează și din Uniunea Scriitorilor. De ce? Nu știu. Poate pe motive de Păunescu și Barbu. Dacă nu solidaritatea cu aceștia i-a dictat hotărîrea, atunci Sorescu, cu atît mai mult, trebuia să se ferească de a intra în aceeași oală cu ei. Ce putea face Dinescu decît să-i roage, pe Sorescu și pe redactorii de la „Ramuri", să caute o cale de înțelegere? Ce face Televiziunea? Îl „interoghează" pe Dinescu, îi pune întrebări de un partizanat vădit și vrea să dea impresia unui conflict direct Dinescu-Sorescu. Neizbutind în această din urmă trebușoară, întrucît Dinescu s-a arătat de o imparțialitate evidentă, un Mircea Hamza cu fustă începe să manipuleze fără pic de jenă. Adună cărțile și premiile lui Sorescu, le filmează din cît mai multe unghiuri, pîndind ca stimatul telespectator să tragă cel puțin cîteva concluzii juste, „de bine". Prima ar fi că, iată, datorită lui M. Dinescu, un scriitor valoros părăsește Uniunea. Apoi, prin asociere, trebuie să ne gîndim că, asemeni lui Sorescu, Păunescu și E. Barbu au o droaie de cărți (ceva mai multe decît întreaga Uniune). Și Eugen Barbu și Marin Sorescu au primit Premiul Herder! Semnificativ, nu? Nu mai aducem aminte de toate premiile U.T.C. și P.C.R. primite de A. Păunescu. Și toate acestea de la un simplu conflict de muncă pe care nici Dinescu și nici Uniunea, sau vreun alt membru al ei, nu l-au provocat. Sorescu nici măcar nu are justificarea de a fi fost contestat de un membru al Uniunii. Țîfnos, Sorescu — persoană importantă — s-a comportat oricum altfel decît un poet.

Dar nimeni nu a contestat calitatea poeziilor lui Marin Sorescu, contestîndu-i competența ca șef de revistă. Televiziunea a pus, cum îi e obiceiul, în mod fals problema. Ar însemna că o somitate, într-un anumit domeniu, poate conduce orice instituție din domeniul respectiv, oricum și de oriunde, fără ca nimeni să-i poată spune o vorbuliță, în veacul vecilor. Iar dacă somitatea respectivă își mai etalează și premiile, la T.V., sigur instituția sa va ajunge fruntașă pe ramură ...(de baobab)! Da, poetul Sorescu vrea să divorțeze — lung prilej de replici și de ipoteze! Unii spun că dl. poet Sorescu se simte mult mai bine în compania **academilițianului** Barbu și a plutonierului Vadim, decît într-o uniune din care fac parte Ana Blandiana, N. Manolescu, A. Pleșu, Șt. Aug. Doinaș, G. Liiceanu, Nicolae Breban, Augustin Buzura, Ileana Mălăncioiu, Al. Călinescu și atîția alții. **De gustibus non disputandum!**

Dorin POPA

Poligon 19

Menestreli la Cotroceni

Vă promisesem data trecută că, în numărul acesta, mă voi ocupa de dl. Eugen Simion, mai precis de atitudinea cel puțin ciudată a d-lui Simion în aceste vremuri tulburi.; dl. Simion Eugen propune o expectativă plină de făgăduinți tuturor scriitorilor (artiștilor, în general), o neimplicare în politic, sau o prudentă și aproape inobservabilă aliniere în front. În cel mai rău caz, o tăcere nedemnă. O vreme, stimat, dl. Simion și-a avut partizanii dumnealui. Contestat vehement nu a fost domnia-sa niciodată; de aici, probabil, o anume iritare în fața tot mai deselor reproșuri (deocamdată reproșuri!) care i se aduc vis-à-vis de atitudinea conformistă pe care o propune pe unde apucă: la radio, la televiziune, la întrunirile sereilui ori ale grupului (opus G.D.S.-ului) din care face parte, grup de reflecție și deflecție. Dl. Simion s-a mai remarcat, în trecut ca și în zilele noastre, printr-o justă evaluare a scriitorilor români: domnia-sa este, de altfel, autorul tomului pe care numai din oroarea de metaforă nu l-a numit „Amurgul idolilor" ci, simplu, fiindcă tot trebuia să poarte un nume: **Scriitori români de azi, vol. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7...** Poate credeți că glumesc, dar în postfața volumului 2 al celor de azi (unii au trecut inobservați în ieri), chiar așa scrie: „Cartea aceasta care face parte dintr-un proiect critic mai larg, s-ar fi putut numi **Amurgul idolilor**, dar cum am oroare de titlurile poetice, am preferat să-i spun mai simplu: **Scriitori romani de azi**".

Dl. Simion s-a mai remarcat și prin elogiile aduse operei barbiene (nu Ion!) oferind mai mult spațiu tipografic interpretării, să spunem așa..., **Groapei** și celorlalți cărți aferente personajului E. Barbu, decît lui, să spunem, V. Voiculescu!

Ce-ar mai fi de spus? În fond, aici, pe spațiul acesta, nu ne propunem decît niște creionări — uneori, poate, puțin îngroșate — care, fatalmente, surprind unele nuanțe în detrimentul altora. Ne simțim datori să sancționăm abdicările unora (printre ei și dl. E. Simion), pentru că această putere se legitimează chiar prin domniile lor. Iar noi, noi nu voim aceasta! De ce, întrebați minerii!...

În aceeași ordine de idei, mai promisesem data trecută și o scurtă prezentare a unei lichelușe din ce în ce mai obraznice. Lichelușa se numește C. T. Popescu și, după faimosul dechemvrie 1989, a crescut, s-a îngrașat și s-a lăbarțat pe pagina întîi a **Adevărului.** Licheaua a fost odată un mediocru autor de S.F. Nerentabilă meserie!... Și, după ce își publică dosarul (tata muncitor, mama mama), băiatul se pune pe treabă depășindu-și, în scurt timp, maeștrii cîntăreți de la Cotroceni. Menestrelii feseneului! Culmea nerușinării, într-un recent articol publicat în **Adevărul** (tot pe prima pagină), licheaua se face purtăreț de vorbă prezidențială și amenință: SĂ NU ZICEȚI CĂ NU V-AM SPUS. Și ce ne spune? Ia nu mai atacați voi feseneul că, uite, alunecă electoratul taman în stînga extremă a spectrului politic și n-o să vă hie moale! Uite, agrăiește subiacent C.T.P., cu noi mai merge cum mai merge, dar cu comuniștii o-ncurcați! Ei, pînă noi, pînă voi... mai e ceva timp. Și acesta va decide! Oricum, ceva, tot s-a hotărît: C. T. Popescu nu va fi niciodată un scriitor. Pentru asta e nevoie, pe lîngă talent și cultură, și de minimă verticalitate morală. Umblînd însă pe urmele lui Sorescu sau ale lui E. Simion care propun expectativa (în cel mai fericit caz expectativa), nu cred că C. T. Popescu va căpăta nici talent, nici cultură. Iar în ce privește moralitatea... mai bine golan!

Dorin SPINEANU

P.S.: La alcătuirea acestui material am folosit ADEVARUL, numerele 350 și 353. Uluitoare redactarea demisiei d-lui Sorescu din Uniunea Scriitorilor! Elevată! Demnă! Distinsă! Ce mai, un adevărat model!

Și, la sfîrșit, sincere felicitări colegilor de la RAMURI! Așteptăm cu interes. De-acum înainte cu interes! Să fie clar.

umor ?

O soluție ingenioasă...

...de prosperitate viitoare mi se pare sprijinirea fundației, revistei & editurii **Romania Mare.** Nu înțeleg de ce unii sau alții îl denigrează pe Vadim (publicistul român, nu regizorul francez!) sau pe Barbu (prozatorul în viață, nu poetul decedat). Lumea vorbește ca celor doi polemiști redutabili le rămîn două milioane de lei (în curînd se vor adăuga și forinții) pe săptămînă. Ei și ce pentru asta trebuie să-i urîm? Ce, Rockefeller n-a început tot cu două milioane? Să renunțăm la proverbul cu „capra vecinului"; atenție, mai bine, la **armata** vecinului.

Cum am descoperit eu această simplă soluție de prosperitate a cetățenilor țării noastre, legată direct, prin fire, vizibile, de dezvoltarea **Romăniei Mari**? Simplu: a arătat un cititor al revistei, chiar în paginile ei, că din beneficiul obținut, conștienți de enormitatea lui, patronii fac daruri nenumărate orfanilor, bătrînilor, naționaliștilor și altor naționalități. Ce-am dedus eu: că în cazul în care bogătașii noștri oferă, să zicem, cîte 12 televizoare color pe săptămînă (deci, circa 50 pe lună!), într-un an nu mai puțin de 600 de telespectatori vor fi fericiți, fără să miște un deget, fără să cumpere bonuri la rînd, fără să apeleze la C.A.R., fără să intre sub incidența Codului Penal. In zece ani, prin simplu fapt că există, revista cu pricina va alina 6000 de familii care iubesc **mass-media.** Iar peste 100 de ani, unul din trei telespectatori va murmura, cu recunoștință, numele lui Vadim (regizorul francez, nu publicistul) sau pe cel al lui Barbu (Lăutarul, nu prozatorul), de existența cărora n-ar fi aflat (dacă nu urmărea emisiunile Tv. de cultură...).

Iată de ce vă propun, stimați concetățeni, să priviți dialectic; nu materialist-dialectic, ci idealist-dialectic, căci, firește, scenariul meu a fost elaborat într-un frumos **week-end**, petrecut în... falansterul de la Scăieni. S-ar putea ca, înfuriați de ingratitudinea opozanților, patronii cu pricina să renunțe la donații; sau, punem și binele înainte, să fie uciși de Doina Juhasz.

Dar și-n cazul acesta am pregătit soluții: sponsorizarea telespectatorilor de către alte reviste bogate (mai puțin revista **Om bogat, om sărac** — care-a dispărut și de pe lista unora și de pe cea a celorlalți). Oricum, figura radioasă a președintelui (e vorba despre președintele Iraqului) va încălzi, și-n viitor, micile ecrane, făcîndu-ne să uităm pentru o clipă, marile greutăți existențiale; marile manevre; marile speranțe; toate celelalte filme **celebre**, ale vremurilor noastre **anonime...**

Bogdan ULMU

Remus RADINA

Testamentul din morgă (10)

Brățara de fier

Am fost transferați la Jilava. Fiindcă picioarele mi se subțiaseră, le puteam scoate ușor din brățările lanțurilor. Fiind chemați la baie am scos lanțurile și le-am lăsat sub pat. După baie lui Stratulat i s-a făcut rău și a căzut pe coridor. Gardianul a dat dispoziție să fie dus în celulă, iar Ioanițoiu și cu mine am cerut să-l lase la aer. Drept rezultat ni s-au bătut iar lanțuri la picioare și am fost duși la izolare într-o celulă cu apă pe jos. Peste puțin timp a fost adus și Stratulat în celula noastră. Dar nu am rămas aici decît cîteva zile, după care am fost transferați la închisoarea din Oradea. La Oradea am luat legătura cu celula vecină, în care se aflau: Miron, din Tîrgu Trotușului, Românu din Banat și Coțofanu, din Ardeal. Ei fuseseră condamnați la moarte pentru evadare de la mină și li se comutase pedeapsa. Cel care organizase evadarea fusese executat. Se numea Țucă, era fiul unui preot gorjan și absolvise Liceul militar din Craiova și Școala de ofițeri activi artilerie. Pe Miron îl cunoscusem în Jugoslavia.

Familia m-a primit ca pe un înviat

Pe data de 29 august 1954, am fost eliberat. Cînd am pășit fără gardieni, după aproape șase ani, m-am oprit sub cerul dimineții cu ochi, pironiți la soare. Mi-au venit în minte versurile lui Nichifor Crainic:

Și cum crește-n cer, mereu
Răsăritul pare
Zîmbetul lui Dumnezeu
Înflorind în zare.

Mi-am amintit că pe un șantier de la canal găsisem o bucățică murdară de ziar, în care Truman vorbea de „dreptul omului la raza lui de soare". Noaptea, am așteptat în gara Timișoara plecarea unui tren de dimineață, spre Oltenia. Cîteva ore am rătăcit pe străzile din jurul gării, privind fascinat un dumnezeiesc cer înstelat. Pe boltă domnea maiestoasă constelația Orion. Familia m-a primit ca pe un înviat. Bolnav de hepatită cronică, am rămas perioade îndelungate la părinți. În vara anului 1956, am lucrat în localitatea Mînăstirea Neamț, unde un prieten bun, Jean Fîntîneanu, din Homoriciu, județul Prahova, conducea o echipă de muncitori. Eu lucram la zidărie. Aici m-am împrietenit cu părintele Petru Pogonat, fost decan al baroului din Iași. Se călugărise după moartea soției. Îmi cerea zilnic să-i recit poezii din închisoare. Tot în această perioadă am vizitat mănăstirile din munții Neamțului și Cetatea Neamțului, unde am scris în registrul vizitatorilor două versuri din „Doina" lui Eminescu:

Ștefane, Măria Ta
Tu la Putna nu mai sta!

Cel care v-a notat numele este român

Pentru data de 10 decembrie 1956, ziua drepturilor omului, am pregătit un memoriu către O.N.U., în care ceream:

1. Eliberarea deținuților politici din România.
2. Alegeri libere, în toate țările lumii, sub control internațional. Îmi dau seama că propunerea a doua era născută prea devreme.

În ziua amintită, am intrat în clădirea ambasadei americane din București. Un funcționar de la ușă mi-a notat numele. Am predat memoriul unui diplomat american, cu numele Segal. El m-a primit cu multă căldură, dar mi-a spus:

— Cred că acum va fi rău de dumneavoastră. Cel care v-a notat numele este român.

Cînd am ieșit din ambasada americană, eram urmărit. Am scăpat ca prin minune de urmăritor. Dar aveau numele meu. Atunci m-am hotărît să încerc o nouă trecere de frontieră, tot prin Jugoslavia, dar fără a mă mai preda autorităților. Dacă voi reuși să ajung în Occident, voi putea face mai mult pentru deținuții politici, cei mai oropsiți dintre români. Șansele erau mici, era iarnă și nu aveam nici bani. În noaptea de 20 spre 21 decembrie am trecut frontiera printr-un loc foarte dificil, pe la Cacova. Am trecut prin mlaștini, păduri foarte dese și rețele de sîrmă ghimpată. În Jugoslavia am fost obligat să iau legătura cu un român din comuna Misici care m-a trădat. Și astfel, după trei zile, în prima zi de Crăciun, un regim fără Dumnezeu mă extrăda pentru a doua oară, de data aceasta oficial, la punctul de frontieră Stamora Moravița.

CAPITOLUL 12

Motto: „Va veni seara și fiecare va fi judecat după dragoste" **(Sfîntul Ioan al Crucii)**

Mi s-a dat pedeapsa maximă: zece ani

Am fost dus la securitatea din Timișoara, unde am intrat în conflict cu anchetatorul care nu voia să includă în declarație anumite acuzații aduse de mine regimului. Eu am refuzat să semnez declarația și i-am spus că nu o voi semna, cu riscul de a fi ucis. Anchetatorul a chemat un procuror care mi-a propus să atașez un memoriu la declarație. Am acceptat această soluție. Voi da un citat exact din acest memoriu:

„Guvernul actual din R.P.R. afirmă că am trecut fraudulos frontiera. El vede paiul din ochiul meu, dar nu vede bîrna din ochiul său.

El uită ceea ce poporul român nu a uitat: că s-a instaurat în mod fraudulos la conducere falsificînd pe față rezultatul alegerilor din 19 noiembrie 1946, iar de atunci răpind poporului român dreptul de a-și alege forma de guvernămînt și sistemul economic care-i convin. În lumina acestui simplu și crud adevăr este evident pentru oricine că legile actuale din R.P.R. nu au autoritatea morală necesară pentru a fi respectate".

La proces la ultimul cuvînt, am acuzat regimul că nu respectă drepturile omului. Mi s-a dat pe loc pedeapsa maximă: zece ani. Avocatul angajat de familie a făcut recurs și s-au mai redus patru ani.

Deodată a coborît un înger

La penitenciar am fost repartizat în celula mare dinspre oraș. A venit săptămîna mare cu post și rugăciune. În noaptea Învierii am adormit. Am avut atunci un vis minunat. Se făcea că mă aflu în mijlocul unei fîșii de frontieră, o fîșie lată de pămînt arat, greblat și ud. Mă simțeam în mare primejdie și nu știam încotro să mai merg. Deodată a coborît un înger, care m-a apucat de mînă și m-a scos afară din fîșia udă. În acel moment m-a trezit cineva. Era vecinul meu de pat, un tînăr Rău din comuna Vaideeni, județul Vîlcea, care mi-a spus:

— Treziți-vă să auziți ce mîndru bat clopotele Învierii!

Nu crezusem niciodată în vise, dar visul acesta mi-a format ferma convingere că nu voi muri în închisoare, deși prietenii mi-au făcut epitaful. În ziua de Paști, zeci de oameni din celula mea au cîntat „Christos a înviat!". Ofițerul de serviciu și gardienii au năvălit în celulă, urlînd la noi. L-am întrebat pe ofițerul de serviciu de ce în Polonia se respectă Crăciunul și Paștile. Am fost dus la izolare, iar de aici am fost dus în camera condamnaților la moarte, după ce mi-au bătut lanțuri la picioare. **(va urma).**

Sergiu GROSSU

Calvarul României creștine

Comitetul creștin pentru apărarea drepturilor religioase în România — un comitet ortodox ai cărui membri doreau să rămînă anonimi pentru a-i putea ajuta mai bine pe coreligionarii persecutați — a transmis, în cîteva rînduri, liste ale prelaților considerați indezirabili de regimul comunist. Iată numai cîteva cazuri flagrante:

■ Părintele **Dumitru Bejan** din Hîrlău a avut, după șapte ani de captivitate în Uniunea Sovietică și cinci ani în pușcăriile românești, domiciliu forțat. La seminar, fusese șeful promoției din care făcea parte și defunctul patriarh al Bisericii ortodoxe, Iustin Moisescu. Pe timpul cînd acesta era încă mitropolit al Moldovei, fusese convocată — la indicațiile Securității — o consfătuire a preoților din eparhia Hîrlău pentru a-l „demasca" pe părintele Bejan. Douăzeci dintre ei l-au acuzat că e reacționar, dușman al poporului cu influență asupra masei de credincioși și din cale afară de mistic. Încă de atunci i s-a interzis să mai slujească și să călătorească, fie și pentru a-și vizita sora mai vîrstnică. Cînd i s-a permis, totuși, să se ducă la ea, un colonel venit de la Iași i-a dat instrucțiuni cu privire la ruta îngăduită și la persoanele pe care are dreptul să le vadă. La întoarcere, trebuia să prezinte un detaliat raport asupra a tot ceea ce a făcut pe durata călătoriei.

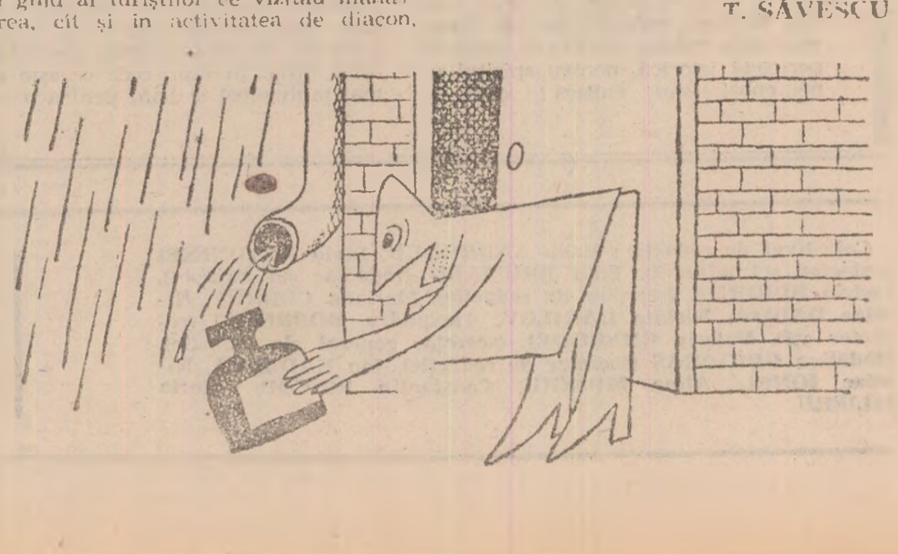
■ Părintele **Grebenea** din Piatra Neamț a fost acuzat, în baza mărturiilor false smulse de Securitate și Departamentul cultelor de la cincisprezece preoți, că are o atitudine ostilă față de regimul comunist. Văzîndu-se incriminat de confrați ce nu-l auziseră niciodată predicînd, părintele Grebenea refuză să se apere. În consecință, i s-a interzis și lui să mai oficieze și i s-a fixat domiciliu forțat.

■ Părintele **Constantin Crișan** din Bacău s-a pomenit cu locuința asediată de zece ofițeri de securitate, care au percheziționat-o ca să caute, chipurile, „banii dosiți". Au descoperit, de fapt, 200 de lei, dar și ceea ce căutau în realitate: reviste vechi și lucrări de teologie, pe care le-au confiscat. I s-a organizat și lui o ședință de „demascare", într-o încăpătoare sală din oraș, patru sute de preoți fiind nevoiți să participe. Din cei zece preoți obligați să ia cuvîntul, numai trei l-au învinuit de „ostilitate față de regim", ceilalți șapte făcînd elogiul exemplarei sale activități. Însă nici el n-a fost cruțat de suspendarea funcțiilor și de arest la domiciliu.

■ Părintele **Costică Maftei** a revendicat dreptul de a construi o biserică într-un nou cartier al Bucureștiului, Titan, conform dorinței celor mai bine de 50.000 de credincioși din parohie. Cum această dorință era contrară hotărîrii partidului de a interzice construirea de noi biserici în România, și în special în București, părintele Maftei a fost supus, în 1977 la întreaga gamă a persecuțiilor, inclusiv interzicerea exercitării funcției sacerdotale. La 15 septembrie 1977, el a cerut președintelui țării dreptul de a părăsi România. „După ce am fost insultat, amenințat și chiar lovit de vicarul Alexandru Ionescu, nici o promisiune nu-mi mai poate inspira încredere. Nu doresc în nici un caz ca lupta mea pentru construirea de biserici — ca și aceea a altor preoți ce sînt gata să mi se alăture pe cuvîntul lor de onoare — să mă transforme într-un personaj incomod atît pentru Stat, cît și pentru partidul comunist român. Fiind lipsit de condiții de muncă, declar prin prezenta că de patru luni nu mai am nici un mijloc de subzistență, neprimind nici măcar alocația pentru cei trei copii. Astfel că sînt un veritabil șomer în România. Conștient de misiunea mea de preot în serviciul Domnului și al oamenilor, m-am gîndit să mă fac mai util alăturîndu-mă românilor care trăiesc în străinătate, putînd să-mi servesc astfel țara, România, pe care nu vreau să o uit...". Supravegheat îndeaproape de organele securității, supus la numeroase anchete, amenințat telefonic cu închisoarea, cu spitalul psihiatric și chiar cu moartea, părintele Maftei a primit în cele din urmă un pașaport turistic pentru el și întreaga familie după ce „Europa liberă" i-a difuzat, la 4 februarie 1978, scrisoarea, autoritățile temîndu-se de scandal. El a rămas în Austria din aprilie pînă în septembrie 1978, așteptînd o viză pentru Statele Unite, unde trăiește în prezent ca preot al parohiei române din Phoenix (Arizona).

■ Părintele **Leonida Pop** s-a născut în 1951. După terminarea Institutului teologic din Sibiu, a fost numit diacon al mănăstirii Sinaia, în 1974. Atît ca ghid al turiștilor ce vizitau mănăstirea, cît și în activitatea de diacon, el n-a ținut seama de recomandările Departamentului cultelor și, din această pricină, a făcut obiectul unor repetate anchete și șicane administrative. În mai puțin de doi ani de exercitare a sacerdoțiului a primit două sancțiuni episcopale pentru că s-a opus abuzurilor administrației eclesiastice, pentru că, în calitate de diacon, a predicat într-un mod ce nu convenea propagandei ateiste și, în sfîrșit, pentru „crima" de a fi purtat corespondență cu străinii cunoscuți pe cînd era ghid. Această îndatorire i-a fost, de altfel, retrasă și, ulterior, în toamna lui 1977, nu i s-a mai îngăduit să lucreze în mănăstirea Sinaia spre a-l împiedica să întîlnească turiști străini. Trei luni a fost șomer. În tot acest răstimp, a fost supus la interogatorii severe la sediile din Sinaia și Ploiești ale Securității. Casa i-a fost percheziționată de mai multe ori, în speranța descoperirii unor pretexte de inculpare. Cum tînărul diacon s-a declarat hotărît să înștiințeze străinătatea despre cazul său, autoritățile au cedat în fața unei asemenea rezistențe. I s-a ordonat Departamentului cultelor să recunoască numirea sa ca preot la biserica „Mănăstirea" din Vălenii de Munte, ceea ce patriarhia considera că e cea mai bună soluție. Însă biserica respectivă — monument istoric, vechi de trei secole — nu mai exista, căci fusese complet distrusă de cutremurul de pămînt din 4 martie 1977. Instalat în parohia Vălenii de Munte la începutul lui decembrie 1977, tînărul preot a inițiat, spre consternarea autorităților locale, discuții săptămînale pe teme religioase pentru copii și tineret. Întrucît a refuzat să cedeze la amenințări și șantaj, la 21 decembrie a fost incendiată capela cimitirului din localitate, unde părintele Leonida Pop se refugiase, împreună cu credincioșii, pe durata iernii. Din fericire, focul, pus la miezul nopții și descoperit de enoriași în zori n-a făcut prea mari pagube. Amenințat cu excluderea din rîndurile clerului dacă mai continuă să adune tinerii în biserică („tineretul ne aparține", îi tot repetau fruntașii propagandei ateiste), Leonida Pop s-a văzut nevoit să accepte, în august 1978, expatrierea.

Traducere și adaptare de
T. SĂVESCU

Leszek KOLAKOWSKI

După moartea „omului istoric"(2)

Tensiunea între credința în caracterul istoricește limitat al tuturor adevărurilor și idealurilor — și anticiparea unei împliniri definitive a vocației umane, iată ce a moștenit forma cea mai influentă de istoricism a epocii noastre, filosofia marxistă.

Pe de o parte, conform acestei doctrine, nu există idei eterne, orice produs al spiritului nefăcînd decît să exprime, sub o formă mascată, interesele diverselor clase sociale. Pe de altă parte însă, noi știm în ce constă esența omului și ce exigențe are ea pentru a se realiza; doar cu această condiție putem întrebuința termeni ca: alienare, eliberarea omului, depășirea alienării. Totul e deci istoricește determinat, **însă** acea stare definitivă a umanității — care, desigur, nu e calificată drept „sfîrșit", ci drept „început" al adevăratei Istorii și care este așteptată într-un viitor apropiat — este împlinirea vocației umane. Deci, nu totul este istoricește determinat.

Utopia marxistă poate fi definită abia ca un istoricism în sens propriu. Desigur, este prezentă credința că există ceva care ar purta denumirea de „legi ale Istoriei" — și care vor cunoaște stadiul lor de apogeu odată cu împlinirea Istoriei. Trecutul este fără importanță; sarcina viitorului **anticipat** este de a-l cufunda în uitare. Sensul trecutului nu poate fi înțeles decît din punctul de vedere a ceea ce va să vină; viitorul, deci, ceva care empiric nu este dat, determină sensul prezentului și al Istoriei. În sine, Istoria este neproductivă. Ea nu ne dă rețete pentru a acționa și nu ne oferă nici un acces la adevăr; sau o face într-un mod inversat, căutîndu-și sensurile în viitor, adică în ceea ce nu există.

Istoria, ultimă tranșee în care Luminile s-au apărat contra nihilismului pe care ele însele îl produseseră — și unde oamenii au sperat să descopere o sursă a sensului — s-a prăbușit sub propria greutate; ea era incapabilă să-și îndeplinească sarcina. Omul istoric s-a scindat — și această dualitate a făcut Istoria să se afunde, încet-încet, în absurd.

Pentru cei care au forat, în căutarea visurilor utopice, în ideologia marxistă, Istoria nu era nimic altceva decît un preambul la credința că o necesitate quasi-naturală nu va întîrzia să le realizeze fantasmele. Speranțele mesianice aveau ca rol să justifice mobilizarea tuturor mijloacelor și formelor de violență pentru a forța apariția Mileniului. Ceea ce este, ceea ce a fost — e neglijabil: doar „viitorul" are importanță. Ceea ce este fără să fie are o importanță mult mai considerabilă, față de a fi ceea ce e aparent real. Omul istoric s-a debarasat de Istorie.

Istoricismul — în sensul credinței în ideea că Istoria ar fi un absolut care ar îngloba totul, ar fi termenul oricărui lucru și s-ar baza pe sine — se încheia astfel cu refuzul Istoriei. Legea de care ascultă de această stranie autodistrugere pare simplă. Oamenii vor remarca desigur că în diferite epoci, ca și în diferite culturi, se acordă credit unor lucruri diferite; istoricismul a fost prelungirea și elaborarea teoretică a acestei descoperiri, de mult cunoscute.

Istoricismul coerent arată că un lucru nu are valabilitate decît prin raport la o perioadă istorică, la spiritul unei epoci sau culturi. Dar aceasta vrea să arate că nimic nu are, în sine, valabilitate. Un lucru spus este valabil pentru o anumită perioadă istorică, pentru spiritul unei epoci sau culturi; este, de facto, a afirma că în acea epocă acest lucru a fost considerat valabil, adevărat sau indiscutabil, sau măcar evident. Adjectivul „valabil" nu are nici o semnificație particulară în afara acestui context, în care este întrebuințat. Este motivul pentru care relativismul universal nu mai are nevoie de Istorie. Traiectoria rectilinie a condus de la această formă de istoricism la relativismul simplu care înghite totul. Etapa următoare a fost ideologia structuralistă, mai întîi zgomotoasa proclamare a imposibilității și inutilității cunoașterii Istoriei în sensul obișnuit, apoi revelația că orice sens pe care am crezut că l-am descoperit în trecut ne este propriu și îi este impus de către noi. Nici un text nu are sens în sine — cu excepția desigur a textelor acelor autori care pretind că nici un text nu are sens în sine... Aceasta este, s-o spunem în treacăt, o teorie confortabilă, căci ne dispensează de lectură: orice citim, noi nu citim, de fapt, nimic.

Sinuciderea omului istoric

Omul istoric s-a sinucis într-o oarecare măsură și, într-un anume fel, a reînviat sub forma nihilistului. Unde ne aflăm azi, la sfîrșitul secolului XX — cu incertitudinea noastră, cu sentimentul de inconfortabil și nostalgie — în reversul Istoriei? Victoria nihilismului este ea oare definitivă? Victoria acestui nihilism și a acestui relativism care își au originea în Istorie și față de care, la începutul secolului, Husserl ne pusese în gardă? După atîtea decepții, mentalitatea utopică își trăiește declinul și sînt din ce în ce mai puțini aceia care cred într-o tehnică ajutătoare, care să ne conducă drept în acel paradis în care toate nevoile umane ar fi satisfăcute, în același timp dispărînd orice lipsă. În fapt, ceea ce este simai mult efort și bani pentru a regur este că trebuie să cheltuim tot para pagubele pe care le-am provocat noi înșine, pentru a înlătura catastrofele ecologice și a rezolva problemele demografice. Încrederea utopică în finalitățile binevoitoare ale Istoriei este învinsă pe toate fronturile.

În schimb, relativismul, eliberat de originile sale „istoriciste", pare să se mențină înfloritor. Sub forma sa vulgară larg răspîndită, el ne arată că nu dispunem de nici un criteriu absolut de evaluare care să ne permită să comparăm diverse forme de civilizație, norme, credințe — și că, pentru acest motiv, tot ce aparține civilizației este justificat în aceeași măsură: sclavia e la fel de bună ca libertatea, sau, nici una din ele nu este, în mod tangibil, „mai bună" Relativismul, perfect elaborat pe plan teoretic și impregnat de pragmatism, chiamă la ideea de consens, afirmînd că totul va fi bine dacă sîntem în măsură să ajungem la **un consens**, căci atunci nu vom mai avea a ne îngrijora de nimic altceva...

Acest relativism afectează mai ales mentalitatea americană. Este poate oportun să indicăm ce îl distinge de relativismul german. Spiritul american funcționează astfel: nimeni, la noi, nu condamnă sclavia; dar ar fi dificil să întîlnim pe cineva care să pretindă că sclavia nu e rea și că ar fi regretabil să se renunțe la ea... Sîntem nevoiți să constatăm că e instalat un consens în ce privește caracterul dăunător al sclaviei; și aceasta e întrutotul suficient...

Dar spiritul german nu s-ar mulțumi cu o astfel de formulare. El pare să spună: „Consensul nu poate fi nicicînd suficient. Eu vreau să văd dacă sclavia este într-adevăr rea, nu doar să cunosc opinia unor oameni asupra acestui subiect. Dacă nu, spunînd că sclavia e rea, vrem să afirmăm doar că: în cutare sau cutare societate, majoritatea crede că sclavia e rea. Această echivalență contrazice de fapt ceea ce oamenii vor cu adevărat să spună; cînd spun că sclavia e rea, vreau să spun că sclavia este rea **în sine**, iar nu că unii oameni sau majoritatea o crede".

De altfel, această echivalență presupune că sclavia este astăzi socotită rea, dar nu era așa în epoca în care era considerată normală. Totuși, oamenii care, în trecut, au combătut sclavia, au făcut-o fiind convinși de caracterul ei pernicios, dat fiind că ea contrazicea demnitatea umană — și pe prea puțin contează ce fel de consens domnea atunci, fiindcă, fără această convingere a unora, sclavia n-ar fi fost niciodată abolită.

Deci, spiritul german ar dori să știe ce este bun și rău, real sau ireal, adevărat sau fals. Acest spirit s-a exprimat în tradiția kantiană și husserliană; el a impregnat chiar Școala de la Frankfurt — care n-a abandonat niciodată speranța că am putea redescoperi un logos eliberat de contingență, care ne-ar scăpa de reguli constrîngătoare ale gîndirii...

Față-n față cu indiferența relativistă

Omul istoric a devenit caduc, fără îndoială este deja mort; dar vlăstarul său, omul relativismului universalizat, trăiește și prosperă. Diverse specificități ale epocii noastre ar putea, cu titlu de ipoteză, să explice de ce e atît de robust. Una din ele ar fi spiritul — pretutindeni prezent — al scientismului vulgar, care respinge tot ce nu se transformă în monedă, sau în bunuri vizibile; diferența între bine și rău, ca și între adevărat și fals, în sens ne-pragmatic, pare să fie vană conform acestor criterii. O altă rațiune este refuzul fanatismului ideologic, fie el de tip religios sau secularizat, ale cărui consecințe ostile umanității au putut fi observate atît de des în cursul acestui secol. Această rezistență lăudabilă față de fanatism pare să nu fie decît învelișul unei alte mentalități: relativismul este confortabil, căci ne disimulează indiferența — pe care o calificăm drept pozitivă, ca și cum n-ar exista diferență între fanatism și căutarea adevărului, între toleranță și indiferentism, ca și cum nihilismul ar fi un zid fiabil împotriva fanatismului.

Există deci motive pentru care omul istoric a apărut și pentru care a murit. Dar el nu a rămas fără descendenți. În fața slăbirii credinței religioase și a credinței în înțeleapta și imuabila natură, cultura noastră a ridicat tribunalul Istoriei, căruia i se permite să se înzdrăvenească, spre a nu ne lăsa pradă nihilismului. Dar această înzdrăvenire se dovedește mai slabă decît forțele culturale contra cărora ar trebui să ne apere. Istoricismul s-a metamorfozat în indiferență relativistă și ne lasă în aceeași stare de goliciune spirituală ca și cea pe care trebuia să o combată.

Această goliciune este confortabilă, dar dificil de suportat. Oamenii au avut mereu nevoie să creadă că lumea nu poate fi doar stăpînită, ci și înțeleasă. Iată de ce, în secolul acum martori la diverse tentative brutal în care ne aflăm, vom fi de de a regăsi drumul care ne duce la sensul pierdut. Dar e puțin probabil că istoricismul tradițional ne indică un astfel de drum, ca și cum am putea, încă o dată, să acordăm încredere Istoriei așa cum e în fapt. Vom observa, dimpotrivă, o nouă nostalgie a istoricității arhaice. În ciuda speranțelor raționale, se pare că nevoia de a se regăsi în legături de apartenență tribale, de a se defini în funcție de valori culturale naționale a devenit mai puternică, nu mai slabă. Nu mai e nevoie să subliniem ce amenințări ascunde această nevoie, cînd degenerează în șovinism însetat de conflict.

Dar mai ales — și contrar previziunilor raționale, se constată renașterea căutării unei identități de tip religios. În confuzia, în incertitudinea în care trăim, moștenirea noastră religioasă pare din nou un sprijin mai fiabil decît tot restul.

Pe o bază atît de nesigură, nu ne-am hazardat să facem o cît de mică profeție. Dar e ușor de presupus că Istoria profană nu mai poate juca rolul de rațiune de a fi și că apropiatul mileniu trei al erei creștine, pentru a-și asigura perenitatea, va încerca să redescopere rădăcinile sale arhaice.

traducere de Sanda TAȘULA

N. trad.
Ar mai fi de subliniat (pentru țările din est) că ideea de „consens" (în istoricitate, șovinism sau formalism) asigură... continuitatea.

S. T.

Colectivul de redacție: Radu ANDRIESCU, Liviu ANTONESEI (redactor șef adjunct), Emil BRUMARU (redactor șef adjunct), Codrin BURDUJA (secretar de redacție), Mariana CODRUȚ, Nicolae DABIJA, Nichita DANILOV, Alexandru DOBRESCU (redactor șef), Valeriu GHERGHEL (secretar general de redacție), Mădălina GRIGORAȘ (secretar de redacție), Ion HADARCA, Nicolae IONEL, Alina MUNGIU, Constantin PRICOP, Horia ZILIERU.

REDACȚIA: IAȘI. Casa cu absidă. Centrul civic, telefon: 981/16242. Administrația: București, Calea Victoriei 133—135, telefon: 90/500618. Întreaga răspundere a afirmațiilor din articole revine autorilor

PREȚUL UNUI EXEMPLAR: LEI 5

Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELIA — Sector export-import presă. P.O. Box 12—021, telex 10376, prsfir București, Calea Griviței nr. 64—66 sector 1.